

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÜNİVERSİTE YERLEŞKELERİNİN KENT
GELİŞİMİNE ETKİSİ: ŞIRNAK ÖRNEĞİ

Fecra SUNAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehir Bölge Planlama Anabilim Dalı

Ekim-2023
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Fecra SUNAR tarafından hazırlanan “Üniversite Yerleşkelerinin Kent Gelişimine Etkisi: Şırnak Örneği” adlı tez çalışması .../.../... tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Prof. Dr. Ümmügülsüm DAĞLIOĞLU

.....

Danışman

Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ

.....

Üye

Prof. Dr. Ümmügülsüm DAĞLIOĞLU

.....

Üye

Doç. Dr. Elif GÜNDÜZ

.....

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun/.../20.. gün ve sayılı sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Şerife Yurdağül KUMCU
FBE Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

İmza

Fecra SUNAR

Tarih:

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÜNİVERSİTE YERLEŞKELERİNİN KENT GELİŞİMİNE ETKİSİ: ŞIRNAK ÖRNEĞİ

Fecra SUNAR

Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Şehir Bölge Planlama Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ

2023, 106 Sayfa

Jüri

Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ
Prof. Dr. Ümmügülüm DAĞLIOĞLU
Doç. Dr. Elif GÜNDÜZ

Tarihsel perspektifte, kentlerin planlı gelişimiyle beraber çeşitlenen planlama kararları evrimsel bir dönüşüm süreci yaşamıştır. Bu süreçte kentlerin gelişimini öngören kamu yatırımları, özellikle yeni arazi kullanım kararlarıyla merkezi bir role bürünmüştür. Kentlerin gelişim sistemi, fiziksel mekan boyutlarının yanı sıra toplumsal, ekonomik ve kapsamlı düzeyde sürdürülebilir planlama programları ile ele alınmış ve kontrollü gelişmesini sağlayan altyapı yatırımlarının yanında sosyal donatı alanlarıyla kent sakinlerinin aktif olarak katıldığı ve sosyal etkileşimin sağlandığı mekânların oluşturulmasına olanak sağlamıştır. Bu kapsamda ülkemizde bölgesel eşitsizliklerin giderilmesi için çeşitli planlama politikaları izlenmiş ve bazı yerleşmeler devlet eliyle, küçük kent ya da ilçe statüsündeki sınır yerleşmelerinden il statüsüne getirilmiştir. Böylece T. C. Devleti bu kentleri yatırımda öncelikli iller arasına alarak, eğitim, sağlık, sanayi, sosyo-kültürel, toplu konut, ulaşım gibi çeşitli sektörlerde yatırımlarla, bu yerleşmelerde hızlı ve kontrollü kentleşme politikasını izlemektedir.

Üniversiteler, merkezi-yerel-özel-kamu kurum ve kuruluşlarla çok aktörlü ortaklıklarla yönetilebilen, kentsel gelişimin toplumsal, ekonomik ve çevresel boyutlarıyla bütünlük gelişimine katkı sağlayan, kamusal nitelikli hizmet sektörü donatılarından. Sınır kentlerde hızlı ve kontrollü kentleşmeye öncülük etme potansiyeli yüksek olan üniversite tesisleri, üstlendikleri misyon ve vizyonlarıyla sınır kentlerin yere özgü potansiyellerine dayalı olarak sektörler arası entegrasyonu sağlamaktadır.

Tez çerçevesinde kavramsal temalarda üniversite kamusal donatısı sürdürülebilir toplumsal ve ekonomik gelişim ilişkisi çerçevesinde tartışılarak, sınır kent yerleşmesi özelliğinde olan kentlerde kurulu üniversitelerin çalışmaları incelenmektedir. Yapılan literatür incelemesinde bu kavramsal ilişkilere ilişkin yayına rastlanılmamıştır. Bu bakımdan araştırma konusu olarak özgün olan bu çalışmada alan çalışması araştırma yöntemi kullanılarak, Irak ülkesiyle sınırdaş olan Güneydoğu Doğu Anadolu Bölgesi Dicle Doğu Alt Havzası içinde yer alan Şırnak sınır yerleşmesinin; önceleri Siirt'e bağlı ilçe statüsünden il statüsüne geçiş süreci ve Şırnak Üniversitesi'nin kurulmasıyla birlikte kentsel gelişme ve sosyo-ekonomik etkilerinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Tez kapsamında sınır kent kavramı incelenerek, üniversitelerin önemli bir bölgesel donatı potansiyeli olması yanında, bu kentlerin üniversite odaklı kalkınmasının hızlı ve kontrollü kentleşme süreçlerini de desteklemesi nedenleriyle sınır kentlerde üniversitelerin önemli bir planlama kararı olduğu bulgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Şehrsel Donatısı, Şehir Planlama, Sınır Kentler, Şırnak, Şırnak Üniversitesi

ABSTRACT

MS THESIS

THE EFFECT OF UNIVERSITY CAMPUSES ON URBAN DEVELOPMENT: THE CASE OF ŞIRNAK

Fecra SUNAR

THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCE OF NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE IN CITY AND REGIONAL PLANNING

Advisor: Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ

2023, 106 Pages

Jury

Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ

Prof. Dr. Ümmügülsüm DAĞLIOĞLU

Doç. Dr. Elif GÜNDÜZ

In historical perspective, planning decisions that diversified with the planned development of cities have experienced an evolutionary transformation process. In this process, public investments foreseeing the development of cities have assumed a central role, especially with new land use decisions. In addition to physical spatial dimensions, the development system of cities has been handled with sustainable planning programs at the social, economic and comprehensive level, and has enabled the creation of spaces where urban residents actively participate and social interaction is ensured with social reinforcement areas as well as infrastructure investments that ensure controlled development. In this context, various planning policies have been pursued to eliminate regional inequalities in our country and some settlements have been transformed from border settlements with the status of small cities or districts to provincial status by the state. Thus, the Republic of Turkey has included these cities among the priority provinces for investment and has pursued a policy of rapid and controlled urbanization in these settlements through investments in various sectors such as education, health, industry, socio-cultural, public housing and transportation.

Universities are public service sector facilities that can be managed through multi-actor partnerships with central-local-private-public institutions and organizations and contribute to the holistic development of urban development.

Within the framework of the thesis, the conceptual themes of university public equipment will be discussed within the framework of the relationship between sustainable social and economic development, and the studies of universities established in cities with the characteristics of border city settlements will be examined. In the literature review, no publications on these conceptual relationships were found. In this study, which is unique as a research topic in this respect, it is aimed to evaluate the urban development and socio-economic effects of the border settlement of Şırnak, which is located in the Tigris East Sub-basin of the Southeastern Eastern Anatolia Region of the Southeastern Eastern Anatolia Region, which borders the Iraqi country; the process of transition from district status to province status affiliated to Siirt and the establishment of Şırnak University. Within the scope of the thesis, the concept of border city, border city-university approaches in different countries are examined, and it is emphasized that universities are an important planning decision in border cities due to the fact that universities are an important regional reinforcement potential and that the university-oriented development of these cities supports rapid and controlled urbanization processes.

Keywords: Universities City Facility, Urban Planning, Border cities, Şırnak, Şırnak university

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tez çalışmam boyunca yardımlarını benden esirgemeyen, çalışma konusunun belirlenmesinden son aşamasına kadar geçen sürede bilimsel katkılarıyla çalışmamı yönlendiren danışman hocam sayın Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ'ye,

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgilerini esirgemeyen ve tecrübeleri ile yol gösteren değerli bölüm hocalarıma,

Çalışma sürecinde bilgileriyle çalışmama yön veren, beni hırslandıran ve her daim yanımda olan değerli arkadaşlarım Fatma OĞUZ, Ramazan BARKIN ve Devlet AYAN'a sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Fecra SUNAR
KONYA-2023

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Konunun Önemi ve Amacı	2
1.2. Konunun Kapsamı	3
1.3. Literatür Özeti.....	4
2. ÜNİVERSİTELERİN KENT GELİŞİMİNE ETKİLERİ	7
2.1. Kent Planlamada Üniversitelerin Yeri ve Yer Seçim Ölçütleri.....	7
2.2. Yer Seçimine Bağlı Olarak Kent İçi ve Kent Dışı Üniversite Yerleşkeleri.....	10
2.2.1. Kent İçi Üniversiteler.....	10
2.2.2. Kent Dışı Üniversiteler (Kampüsler).....	11
2.3. Üniversitelerin Kentsel Gelişime Etkileri.....	12
2.3.1. Üniversitelerin Sosyal-Kültürel Etkileri	14
2.3.2. Üniversitelerin Ekonomik Etkileri.....	15
2.3.3. Üniversitelerin Mekânsal Etkileri.....	16
2.3.4. Üniversitelerin Çevre ve Sürdürülebilirlik Etkisi	17
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	18
4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA: ‘BİR SINIR KENT OLARAK ŞIRNAK KENTİ VE ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİNİN KENT GELİŞİMİNE ETKİSİ ‘	21
4.1. Şırnak Kentine Yönelik Genel Bilgiler.....	21
4.2. Sınır Kent Olarak Şırnak Kenti.....	25
4.3. Şırnak Planlama Deneyimleri Işığında Şırnak Üniversitesinin Şırnak Kentine Mekânsal Etkileri	38
4.3.1. Şırnak Üniversitesinin Kentte Kuruluş Tarihi ve Profili	39
4.3.2. Şırnak Kentinin Üniversite Yer Seçimine Bağlı Mekânsal Gelişimi.....	42
4.4. Kente Ait Mekânsal Veri ve Anket Bulgularına Göre Şırnak Üniversitesinin Şırnak Kentine Etkileri	50
4.4.1. Üniversitenin Kente Sağladığı Sosyal Etkiler	51
4.4.2. Üniversitenin Kente Sağladığı Ekonomik Etkiler	63
4.4.3. Üniversitenin Kente Sağladığı Mekânsal Etkiler.....	68
4.4.4. Kentin Sınır Kent Olmasına Dayalı Bulgu ve Değerlendirmeler	71

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	74
5.1 Sonuçlar	75
5.2 Öneriler	77
6. KAYNAKLAR	79
EKLER	86
EK-1 Çalışmada Kullanılan Esnaf Anket Föyü.	86
EK-2 Çalışmada Kullanılan Öğrenci, Akademik/İdari Personel Anket Föyü.....	89

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1. Yer seçiminde ön programlama ve şematik gelişme planına ile elde edilmesi gereken veriler.....	9
Çizelge 2.2. Üniversitelerin yer seçiminde etkili olan parametreler.....	9
Çizelge 2.3. Üniversitelerin bireysel, toplumsal ve ekonomik faydaları.....	13
Çizelge 3.1. Tez çalışması hakkında genel bilgile.....	20
Çizelge 4.1. Literatüre Göre Üniversitelerin Sınır Kentlerde Üstlendiği İşlevler	28
Çizelge 4.2. Literatür araştırması sonucu elde edilen parametrelere göre Şırnak Üniversitesi'nin yer seçiminin değerlendirilmesi	40
Çizelge 4.3. Kentsel mekânsal gelişimin dönemsel analizi	42
Çizelge 4.4. Üniversite kurulduktan sonra mahallelerdeki nüfus değişimleri.....	51
Çizelge 4.5. Esnaf anketine katılanların cinsiyet durumu	52
Çizelge 4.6. Esnaf Ankete katılanların yaş grubu.....	53
Çizelge 4.7. Esnaf Ankete katılanların eğitim durumu.....	53
Çizelge 4.8. Esnaf anketine katılanların doğum yeri	53
Çizelge 4.9. Ankete katılanların Şırnak'taki ikamet süreleri.....	54
Çizelge 4.10. Ankete katılanların Cinsiyet grubu	54
Çizelge 4.11. Ankete katılanların yaş grubu.....	55
Çizelge 4.12. Ankete katılanların eğitim durumu.....	55
Çizelge 4.13. Ankete katılanların Sınıf Kademesi.....	55
Çizelge 4.14. Ankete katılanların Şırnak'taki ikamet süreleri.....	56
Çizelge 4.15. Ankete katılanların Şırnak'ta yaşadıkları ikamet türü.....	56
Çizelge 4.16. Katılımcıların Şırnak Üniversitesini tercih etme sebepleri.....	57
Çizelge 4.17. Ankete katılanların kentteki sosyo-kültürel imkanları yeterli bulup/bulmamalarına yönelik verdiği cevaplar	57
Çizelge 4.18. Ankete katılanların kent merkezindeki sosyal-kültürel aktiviteleri yeterli bulup bulmamasına dair değerlendirme.....	58
Çizelge 4.19. Ankete katılanların Üniversitenin sunduğu imkanlardan faydalanmasına dair verdiği cevaplar	58
Çizelge 4.20. Ankete katılanların Şırnak Üniversitesinin kent merkezine etkisini değerlendirmeye yönelik verdiği cevaplar.....	59
Çizelge 4.21. "Şırnak Üniversitesi yaptığı bilimsel araştırmalarla kentin kalkınmasına ve gelişmesine olumlu katkıda bulunmaktadır" ifadesinin değerlendirilmesi.....	60
Çizelge 4.22. "Üniversite, Şırnak kentinin sorunlarına yönelik politikalar üretmektedir" ifadesinin değerlendirilmesi.....	60
Çizelge 4.23. "Şırnak Üniversitesi Şırnak kentinin tarihi kültürü ve sosyal yapısı ile ilgili olarak çalışmalar yapmalı ve çalışmaların sonuçlarını kamuoyu ile paylaşmalıdır" ifadesinin değerlendirilmesi.....	61
Çizelge 4.24. Katılımcıların Şırnak Üniversitesinin kent ile olan ilişkisinden beklentisine dayalı değerlendirmeler	61
Çizelge 4.25. Üniversitenin kente etkisine yönelik değerlendirilmesi	62
Çizelge 4.26. Üniversite yapılan etkinliklerin değerlendirilmesi	62
Çizelge 4.27. Üniversite-Kent ilişkisine dair beklentilerin değerlendirilmesi.....	63
Çizelge 4.28. Şırnak Üniversitesinin Şırnak Kentine Çok Yönlü Ekonomik Katkısı ...	64
Çizelge 4.29. Ankete katılanların çalıştıkları bölgeler	64
Çizelge 4.30. Ankete katılanların İlgilendiği Sektör dalları	65
Çizelge 4.31. Ankete katılanların aylık kazançları	65
Çizelge 4.32. Ankete katılanların gelir değişikliğine yönelik cevapları.....	65
Çizelge 4.33. Ankete katılanların üniversitenin sektörel yeterliliğini ölçmeye dayalı verdiği cevaplar.....	66

Çizelge 4.34. Ankete katılanların herhangi bir işte çalışma durumu.....	67
Çizelge 4.35. Ankete katılanların üniversite ve şehir arasındaki gidiş geliş sıklıkları ..	67
Çizelge 4.36. Ankete katılanların Şırnak'ta aylık harcamalarına dayalı değerlendirmeler	68
Çizelge 4.37. Şırnak Üniversitesinin Şırnak Kentine Çok Yönlü Mekansal Katkısı	68
Çizelge 4.38. Ankete katılanların Şırnak'ta üniversitenin kurulmuş olması ile ilgili memnuniyet derecesi	69
Çizelge 4.39. Ankete katılanların üniversitenin yerleşkesinin yer seçimi ile ilgili memnuniyet derecesi	69
Çizelge 4.40. 'Üniversite Şırnak Kentinin Eğitim, Sağlık, Güvenlik, belediyecilik vb. hizmetlerin artmasına ve çeşitlenmesine neden olmaktadır'' ifadesinin değerlendirilmesi	70
Çizelge 4.41. Üniversitenin yer seçimine dair değerlendirmeler.....	70
Çizelge 4.42. Ankete katılanların üniversiteye erişim süreleri	71
Çizelge 4.43. Ankete katılanların kentin jeopolitik konumu ile ilgili verdiği cevaplar.	71
Çizelge 4.44. Ankete katılanların sınır kentin dönemsel avantajlarına dayalı verdiği cevaplar	72
Çizelge 4.45. Ankete katılanların kentteki güvenlik durumu ile ilgili verdiği cevaplar	72
Çizelge 4.46. "Üniversite Şırnak Kentinin yurt içindeki ve yurt dışındaki tanıtımına katkı sağlamaktadır" ifadesinin değerlendirilmesi.....	73
Çizelge 4.47. Kentte güvenlik probleminin değerlendirmesi	73

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Örneklem alan seçimi	19
Şekil 4.1. Şırnak İdari Tarihçe	22
Şekil 4.2. Şırnak genel nüfus verileri	22
Şekil 4.3. Şırnak nüfus artış hızı	22
Şekil 4.4. Şırnak ili İstatistik Bölge birimine göre konumu	23
Şekil 4.5. Şırnak Karayolu Bağlantıları	24
Şekil 4.6. Şırnak Lokasyon Haritası	25
Şekil 4.7. ABD/Meksika sınırına göre San Diego Eyalet Üniversitesi ve Tijuana Üniversitesinin Konumu	30
Şekil 4.8. San Diego ve Tijuana üniversiteleri genel görünüşü.....	31
Şekil 4.9. Danimarka/Almanya sınırına göre Güney Danimarka Üniversitesi ve Flensburg Üniversitesinin Konumu	31
Şekil 4.10. Flensburg Üniversitesi ve Güney Danimarka Üniversitesi genel görünüşleri	32
Şekil 4.11. Hollanda/Almanya sınırına Göre Radboud Üniversitesinin Konumu	32
Şekil 4.12. Radboud Üniversitesi genel görünümü	33
Şekil 4.13. Shenzen/Hong Kong sınırına göre Hong Kong Üniversitesinin Konumu ...	34
Şekil 4.14. Hong Kong Üniversitesi genel görünümü	34
Şekil 4.15. Türkiye/Ermenistan Sınırına Göre İğdır Üniversitesinin Konumu	35
Şekil 4.16. İğdır Üniversitesi genel görünümü	36
Şekil 4.17. Türkiye/Suriye sınırına göre Kilis Üniversitesinin Konumu.....	37
Şekil 4.18. Kilis 7 Aralık Üniversitesi genel görünümü.....	37
Şekil 4.19. Türkiye/İrak sınırına göre Şırnak Üniversitesi ve Zaho Üniversitesinin Konumu	38
Şekil 4.20. Şırnak Üniversitesi kullanım alanları	39
Şekil 4.21. Şırnak Üniversitesi Vaziyet Planı ve Kampüs Alanı.....	41
Şekil 4.22. Kampüs İçinden Görseller	41
Şekil 4.23. Kampüs yüyüş yolları	42
Şekil 4.24. Yıllara göre Şırnak kentsel gelişme.....	43
Şekil 4.25. İlçe statüsünde olan kente ait 1/1000 ölçekli uygulama imar planı.....	44
Şekil 4.26. İl statüsünde olan kente ait 1993 yılında hazırlanan 1/5000 ölçekli nazım imar planı	45
Şekil 4.27. 2012 yılında hazırlanan gelişme bölgesine göre üniversite yerleşkesinin konumu	47
Şekil 4.28. 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı	47
Şekil 4.29. Şırnak mevcut 1/1000 ölçekli uygulama imar planı (Şırnak Belediyesi	48
Şekil 4.30. 1/1000 ölçekli uygulama imar planı ulaşım bağlantısına göre üniversite yerleşkesinin konumu	49
Şekil 4.31. Büyük Arazi kullanımını gerektiren kentsel yatırımların kentteki konumları. 50	
Şekil 4.32. Anket sorularında geçen bölgelerin kentteki konumları geçen bölgeler	52
Şekil 4.33. Ankete katılanların üniversiteye gelmeden önce yaşadıkları yer dağılımı ...	56
Şekil 4.34. Ankete katılanların kentte yaşadıkları bölgelerin dağılımı.....	57
Şekil 4.35. Üniversitenin sunduğu imkanlardan faydalanma dağılımı	58
Şekil 4.36. Üniversitenin olumlu katkı sunduğu düşünülen konuların dağılımı	59
Şekil 4.37. Ankete katılanların üniversitenin etkili olduğunu düşündüğü alanlar.....	62
Şekil 4.38. Üniversite-Ticaret işbirliğinin yeterli olup olmadığını düşünenlerin dağılımı	66

Şekil 4.39. Üniversite-Sanayi işbirliğinin yeterli olup olmadığını düşünenlerin dağılımı	67
Şekil 4.40. Üniversite-Tarım işbirliğinin yeterli olup olmadığını düşünenlerin dağılımı	67
Şekil 4.41. Güvenlik problemi olduğu düşünülen suçların dağılımı	72
Şekil 4.42. Ankete katılanların kentte olduğunu düşündükleri güvenlik problemlerinin dağılımı	73

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

ha	hektar
km	kilometre
m ²	metrekare

Kısaltmalar

Akt	Aktaran
ark	Arkadaşları
BKOMFİ	Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma
BM	Birleşmiş Milletler
ÇDP	Çevre Düzeni Planı
DİKA	Dicle Kalkınma Ajansı
G20	Grup 20
INTERREG	Avrupa Birliği Sınır Ötesi İş Birliği Programları
OECD	Convention on the Organisation for Economic Co-operation and Development
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
SDSU	State University
SPSS	Statistical Package For Social Sciences
TKGM	Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü
TPAO	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı
TUIK	Türkiye İstatistik Kurumu
TOKİ	Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanlığı
UABC	Universidad Autónoma de Baja California
UN	United Nations
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

1. GİRİŞ

Sanayi öncesi dönemde küçük eğitim alanları olarak gelişen üniversite alanları, günümüzde bulunduğu şehri doğrudan etkileyen ve kurulduğu yerin sahip olduğu potansiyellerine göre kendi içinde alt sistemlerden oluşan, kent makro formunu alt sistemlerinin özelliklerine göre farklılaşan yer seçimi kararlarıyla etkileyen bir ilişkiler ağından oluşan üniversite donatıları, çağımızda farklı büyüklükte ve sayıda yerleşkelerden oluşmaktadır. Üniversiteler yaptığı akademik çalışmalar ile bulunduğu kentin sosyal, ekonomik ve mekânsal özelliklerini geliştiren; çevre, iş, yenilikçilik üzerinde doğrudan veya dolaylı etkileri olan, yerel ve küresel aktörlerdir. Üniversiteler, bulunduğu şehirlerin ayrılmaz bir parçası olup, yerelin sosyo kültürel ve tarihi niteliklerini de yansıtır (Tekeli, 2003).

Sınır kentleri, farklı kültür ve toplulukların bir araya geldiği, ekonomik ve sosyal dinamiklerin kesiştiği özgün mekânlardır. Bu kentler, sadece fiziksel ve politik sınırlar değil, birçok fırsatı da beraberinde getiren kültürel ve ekonomik sınırların da yan yana geldiği alanlardır (Hautum, 2005). Sınır kentlerdeki üniversiteler, büyük arazi kullanımı gerektiren kamu yatırımları olarak, nitelikli insan gücü ve yenilikçi gelişimlerin öncüsü olarak, kentin hızlı ve kontrollü büyümesi içinde önemli aktörler olarak görülmektedir. Üniversitelerin sınır kentlerdeki mevcudiyeti, bu kentlerin hızlı ve kontrollü değişim sürecinde önemli bir etmendir (Kang ve Jiang, 2020). Bu kurumlar sahip oldukları eğitim, öğretim, araştırma, teknolojik fırsatlarla; küresel düzendeki bilgi iletişim ağıyla bütünleşmekte, alt sistemlerindeki uzmanlaşma yapılarına göre bilimsel ve uygulama alanlarındaki çok sayıdaki aktörlerle işbirliği yapabilmektedir. Avrupa Birliğinin birlik içindeki ülkelerinin ve birliğe aday ülkelerdeki sınır kentlerine yönelik uyguladığı INTERREG (Avrupa Birliği Sınır Ötesi İş Birliği Programları) proje programları, bölgesel kalkınmada stratejik planlama araçları olarak üniversiteler, yerel yönetimler, sanayi ve ticaret oda ve borsalarını ulusal sınırlar ötesi işbirliklerine yönlendirmektedir (Erkut vd, 2009). Avrupa Birliği dışında ulus aşırı pek çok yönetim birlikleri G20, OECD, UN gibi işbirlikçi yaklaşımlarla, ulusal kentsel sistemleri, özellikle sınır kentleri etkileyen mekansal stratejik gelişime yönelik politikaların üretilmesini zorunlu kılmıştır. Bu yönetsel araçlar, Irak ülkesiyle sınırdaş, Güneydoğu Doğu Anadolu Bölgesi Dicle Doğu Alt Havzası içinde yer alan Şırnak sınır yerleşmesinin, özellikle sürdürülebilir kalkınmasında öncelikli olarak ekonomik ve ekolojik tabanlı bütünleştirilmesinde önem taşımaktadır.

Üniversitelerin bulunduğu kent ve bölgelere ölçek ekonomisi sağlayarak ekonominin motoru olan sektörel çeşitleme ve istihdam oranını arttırarak kentlerin sosyo-ekonomik gelişimine imkan sağlamak ve daha yaşanabilir çevreler oluşturmak vb. etkileri olmaktadır. Üniversiteler yaptıkları faaliyetler ile yerel kültürün gelişmesinde etkili olduğu kadar uluslararası etkileşimin artmasında da önemli bir faktördür (Martins, 2007). Üniversitelerin kuruldukları kentleri etkileme düzeyi, kentin gelişmişlik seviyesi, jeopolitik konumu ve coğrafi özellikleri ile yakından ilgilidir. Sınır kentlerindeki üniversiteler, öğrenci ve öğretim üyesi profili, araştırma ve toplumsal hizmet faaliyetleri, uluslararası düzeyde etkileyebilecek birer aktör haline gelmiştir. Ülkemizde de her ilde bir üniversite programıyla kentleri başta eğitim düzeyi olmak üzere bahsedilen çerçevede ekonomik, mekânsal ve sosyo-kültürel açılardan etkilemektedir (Birkan, 1972). Her ilde bir üniversite anlayışı, özellikle sınır illerde kentlerimizin güvenliği, yaşam kalitesinin arttırılması ve kentlerimizin hızlı ve sürdürülebilir gelişimi bakımından üniversitelerin bir yatırım aracı olarak görülmesini ortaya koymuştur (Arap,2010). Bu yaklaşım devlet eliyle sınır bölgelerimizde kentsel kademelenmede ilçeden il statüsüne dönüşümler ile üniversite gibi büyük alan kullanımlı yatırımların hızla yaygınlaşmasını sağlamıştır. İl statüsüne geçen Şırnak gibi sınır kentlerde ülke kalkınma plan ve programları vasıtası ile bölgeler arası eşitsizliği gidermek üzere yeni üniversitelerin kurulmasıyla yerel yönetimler ile iş birliği içinde kentin kalkınması öncelenmiş ve kentin/kentlilerin eğitim düzeyinin yükseltilerek yerel sosyal sermaye kalkınma bileşeni durumuna getirilmesi hedeflenilmiştir.

1.1.Konunun Önemi ve Amacı

Şırnak ili 16 Mayıs 1990 tarih ve 3647 sayılı kanunla 1990 yılında ilçeden il statüsüne geçmiş ülkemizin komşu ülkelerinden olan Irak'a yakın bir sınır kentidir. Kentin ilçeden il dönüşümü, bölgenin sosyal, ekonomik ve kültürel dinamiklerini derinden etkilemiştir. Devlet eli ile dönüştürülen bu statü başta yerelin ve ülkenin güvenliği olmak üzere, yereldeki doğal kaynakların (bölgedeki maden kaynakları, tarım toprakları, su kaynakları vb.) kalkınmaya yönelik kullanımı, yerelin yaşam kalitesinin arttırılması, hızlı sürdürülebilir kentleşme gibi kentsel gelişim kalkınma politikaları çerçevesinde büyük ölçekli yatırımları da bölgeye çekmiş ve çekmektedir. Kentin ilçeden il dönüşmesi ile değişen dinamikler arasında bulunan Şırnak Üniversitesi, bölgedeki eğitim, araştırma ve sosyal hayata dair belirgin katkılar sunan önemli bir rol üstlenmiştir. Şırnak Üniversitesinin varlığı sadece bölgede gençliğe sunulan yükseköğrenim imkânı değil, bölgedeki ekonomik yapıyı, sosyo kültürel hareketliliği ve bölgedeki iş-inovasyon

gibi dinamikleri de zenginleştirmiştir. Ayrıca üniversitenin varlığı, ulusal çapta enerji başta olmak üzere çeşitli doğal kaynak zenginliğine sahip ilde; bu kaynakların işletilmesine yönelik araştırma ve yenilik alanlarının değerlendirilmesi, sektörel çeşitlilik, ölçek ekonomisi fırsatlarıyla bölgesel istihdamı arttırarak örtük ekonomik kalkınma hedeflerini olumlu yönde etkilemesi açısından oldukça önemlidir.

Tez kapsamında üniversitelerin buldukları kentlere olan etkileri, Şırnak Üniversitesi ve Şırnak kenti özelinde planlama, sosyal ve ekonomik parametreler perspektifinden değerlendirilecektir.

1.2. Konunun Kapsamı

Tez çalışması, Şırnak Üniversitesi'nin Şırnak kentine etkilerini incelemeyi hedeflemiştir. Yapılan literatür araştırmasında Şırnak Üniversitesi ve Şırnak kentine dair yapılmış bir çalışma bulunamamıştır. Tez çalışması beş ana başlık altında ele alınmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde, seçilen konunun önemi, araştırmanın amacı ve çalışmanın kapsamı ortaya konarak konu ile ilgili literatür özetine yer verilmiştir.

İkinci bölümde kaynak araştırmasına dayalı üniversitelerin kent gelişimine etkilerine dayalı olarak çalışmanın kuramsal temelini oluşturan kavramlara yer verilmiştir. Bu kapsamda üniversitelerin yer seçim kriterleri ele alınmış olup, üniversitelerin ekonomik, sosyo-kültürel ve mekânsal etkilerini yönlendiren parametreler açıklanmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümü olan "Materyal ve Yöntem" bölümünde, örneklem alanıyla ilgili bilgiler verilmiştir. Yöntem kısmında tez çalışmasının verilerinin toplanmasında kullanılan yöntemler detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Dördüncü bölümdeki "Araştırma Bulguları" kısmında ise, Şırnak kentine ve çalışma alanına yönelik tanımlayıcı bilgiler yanı sıra kentin sahip olduğu jeopolitik konumunun öneminin üniversitenin varlığı bağlamında anlaşılması açısından Dünyadan ve ülkemizden örnekler ile sınır kentlerde üniversitelerin kentsel gelişmeye ve sınırın diğer yanındaki kentle olan ilişkilerine dayalı örnekler ile vurgulanmıştır. Şırnak kentinin planlama sürecinde Şırnak Üniversitesi'nin kuruluşu kırılma noktası olarak alınıp, Üniversitenin kente mekansal etkileri kent dokusu üzerindeki okumalarla planlama verileriyle birlikte ele alınmıştır. Kentin gelişmesinde Şırnak Üniversitesinin rolü açıklanarak, üniversitenin kente etkisinin ölçülmesi amaçlı yapılan anket çalışması verileri değerlendirilmiştir.

Çalışmanın beşinci ve son bölümü olan "Sonuçlar ve Öneriler" bölümünde, üniversiteler ve üniversitelerin sınır kentlerin gelişimine etkilerine ilişkin genellemeler ve

örneklem alanı Şırnak kentinin sınır kent olarak üniversite bağı değişimi değerlendirilerek, Şırnak kenti mekansal gelişimine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

1.3. Literatür Özeti

Hanappi ve Egger (2011), “Vision and Practice of Universities in a Global Context” adlı makalesinde yükseköğrenimin 18. yüzyılın sonlarından itibaren gelişen önemini vurgulayarak, yükseköğrenimin toplumsal refah düzeyi ile doğrudan ilişkisi olduğuna, özellikle 2008 yılındaki küresel krizden sonra yükseköğrenimin ekonominin toparlanma sürecinde ayrılmaz bir parçası olduğunu belirtmiştir. Özellikle Avrupa’da yükseköğretim paradigmasındaki değişimler ele alınmış ve değişen dinamiklere karşı üniversitelerin akademik tutumları değerlendirmiştir.

Krücken ve Meier (2006), “Turning the University into an Organizational Actor” çalışmasında üniversitelerin birer küresel aktöre dönüştüğünden ve inovasyon için fırsatlar sunarken, hızlı değişimlere uyum sağlamaya yardımcı katalizörler olduğunu, bu sebeple üniversitelerin 'organizasyon aktörü' olarak küresel anlamda nasıl bir yol izleyeceği, geleneksel misyonları ile bu yeni yaklaşımın nasıl dengeleneceğinin toplumlar için önemli olduğundan bahsetmiştir.

Savicheva ve Chesnokova (2017), “The Role of Universities in the Modern World” makalesinde, Üniversitelerin küresel ve ulusal sorunları derinlemesine analiz eden ve bu sorunlara çözüm üretebilen elit kurumlar olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca üniversitelerin küresel anlamda etkili olmasının yabancı öğrenci sayısı potansiyeli ile değerlendirildiğini vurgulamaktadır.

Bindal (2022), “Üniversitelerin Kent Ekonomisine Katkılarını Arttırmada Misyon Farklılaşması Ve Uzmanlaşmanın Önemi” adlı tez çalışmasında; ülkemizde bölgesel eşitsizliği kaldırmak için her şehirde bir üniversite kurulduğunu, ancak yeni üniversitelerin kurulması ile bu kurumların tek tipleştiğini ve kuruldukları kentlerin kent ekonomisine de büyük oranda etkisinin olduğunu vurgulamıştır. Çalışmada Yükseköğretim Kurulu (YÖK), Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma (BKOMFİ) projesi ile 10 adet pilot üniversite seçerek, yeni kurulacak üniversitelerin belli alanlarda uzmanlaşmasını ve bu bağlamda bulunduğu bölgeye ekonomik yarar sağlayabilirliğinin artacağına dair karşılaştırmalı bir çalışma yapmıştır.

Öztürk (2009), “Üniversite kampüs yapıları ve üniversite-kent ilişkisi” adlı çalışmasında yükseköğretim kurumlarının kentleri ve toplumları etkileyen, yönlendiren ve aynı zamanda o toplumu yansıtabilen öncü kurumlardan olduğunu belirtmektedir. Çalışmasında küreselleşmenin etkisiyle teknolojinin hızlı gelişimi, endüstrinin gücü,

yaşam boyu eğitim idealleri gibi son yıllarda ortaya çıkan yeni kavramlar arasında "girişimci üniversite", "üniversite-sanayi", "üniversite-toplum-devlet", "şirket üniversiteleri" gibi kavramların yer aldığına dikkat çekmektedir.

Akengin (2013), "Şehirleşme Üniversite İlişikisine Bir Örnek: Gazimağusa" makalesinde, Kıbrıs'ta bulunan Gazimağusa şehrinin 1974 yılından sonraki dönemlerine dair fonksiyonel değişimine odaklanmış, kentin 1974 yılına kadar bölgedeki önemli liman şehri ve turizm noktalarından olduğunu vurgulayarak, kentin şehirleşme sürecinin Akdeniz Üniversitesi ile ilişkili olduğunu ispatlayarak, 1986 yıllarından sonra başta Türkiye ve Ortadoğu'daki birçok ülkeden öğrenci alan üniversitenin kentin gelişimine etkileri tartışılmıştır. Üniversitenin Gazimağusa kentini, yaşam kalitesi, mekânsal, sosyal ve ekonomik açılardan etkilediğini, kentin makro planındaki gelişimine yön verdiğini tespit etmiştir.

Sargın (2005), "Üniversitelerin Şehirleşmeye etkileri" adlı kitabında kentleşme, şehir vb. kavramlardan yola çıkarak, üniversitelerin geçmişten bugüne nasıl geliştiğini açıklamaya çalışmıştır. Çalışma alanı olarak Isparta kenti seçilmiş olup, Süleyman Demirel Üniversitesinin sahip olduğu dinamik verileri (akademik personel, öğrenci sayısı vb.) birimlere göre tespit edilerek, üniversitenin kente olan sosyo-kültürel ve mekansal etkilerinin bulunması hedeflenmiştir. Çalışmanın sonucunda üniversitelerin konumlarına göre, kentlerin içinde veya dışında kurulmasına bağlı farklı etkilere sahip olabileceği belirtilmiştir. Ayrıca üniversitelerin kent içi ya da kent dışı yerleşke olmasına bağlı kalmaksızın, kentsel gelişimi doğrudan etkilediği vurgulanmıştır.

Görkemli (2005), "Selçuk Üniversitesinin Konya Kent Ekonomisine Etkileri" adlı tez çalışmasında gelişmiş ülkelerden örneklerle üniversitelerin kent ekonomilerine ne kadar etkili olduğunu incelemiştir. Literatürde yapılan incelemelerde dünyanın çeşitli ülkelerinde üniversitelerin kentlerin ekonomik getirilerini etkilediği görülmüştür. Örnek olarak Konya'daki Selçuk Üniversitesi seçilmiş ve anket çalışmasına dayalı veriler toplanarak Selçuk Üniversitesinin kent ekonomisine doğrudan veya dolaylı olarak ne kadar etkisi olduğu araştırılmıştır. Çalışma, üniversitelerin buldukları bölgelere sosyal, mekansal ve önemli ekonomik etkiler sağladığını ortaya koymaktadır.

Kaya (2014), "Adıyaman Üniversitesinin Kentsel Mekan ve Sosyal Çevre Üzerindeki Etkisi" üzerine hazırladığı makalesinde, kentsel mekanların oluşmasını etkileyen üretim biçimlerinin, kent makroformunda da etkin bir rol oynadığı, eğitim durumu, siyaset ve kültür gibi etkenlerin de üniversitelerin kentleşme sürecine potansiyel etkileri olduğunu vurgulamaktadır. Üniversitenin bir eğitim kurumu olarak kentin

mekansal ve sosyal çevresi üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir. Sonuç olarak, üniversite alanlarının kuruldukları bölgeye katkılarını şu başlıklar altında özetlemektedir: gelir ve istihdam gücünde yaratılan hareketlilik, kültürel etkinlik çalışmaları, eğitime katılım oranını etkileme, barınma olanakları, sağlık olanakları, iletişim ve taşımacılık olarak sıralamaktadır.

Artvinli (2019) 2. Uluslararası Coğrafya Eğitimi Kongresi'nde yayınladığı makalesinde ülkemizde nüfusa bakılmaksızın her ilde üniversite kurulduğuna vurgu yapmakta ve kurulan üniversitelerin gerek kentin fiziksel yapısına gerekse de sosyal ve ekonomik yapısına etkileri olduğunu açıklamaktadır. Çalışma alanı olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki bazı iller seçilmiş ve araştırmanın yapıldığı şehirlerde, üniversitelerin kuruluşundan sonra sosyal, kültürel (eğitim), ekonomik (istihdam), inşaat (konut ve barınma), ulaşım, ticaret, eğlenme, dinlenme vb. alanlarda önemli değişimler olduğu tespit edilmiştir.

1960'lı yıllara kadar gelişimi sanayi ve tarım gibi faaliyetlerle ön planda olan kentlerin gelişimi ülkemizde belirli bölgeler etrafında kümelenmiştir. Ancak 1960'lı yıllardan sonra hazırlanan "Devlet Kalkınma Planları" ile ülkemizde kamu yatırımlarıyla tüm illerin dengeli büyümesi ve gelişmesi hedeflenmiştir. Bu süreçte, sanayileşme yerine kentlerdeki hizmet fonksiyonlarının da şehirleşme üzerinde önemli etkilere sahip olduğu gözlenmiştir. Hizmet fonksiyonuyla gelişen pek çok yerleşim örneği mevcuttur. Üniversitelerin kurulması, herhangi bir yerleşmenin gelişmesine, değişmesine ve yeni fırsatların ortaya çıkmasına ortam hazırlamıştır. Bu tür yeni dinamiklere bağlı olarak şehirleşme, hatta şehirlileşme süreci hız kazanmakta ve bu konumda olan bir yerleşme, sadece ekonomik anlamda değil sosyo-kültürel anlamda da belirgin bir değişim sürecine girmektedir. Özellikle küçük ve orta büyüklükteki kentlerde bu etkiler daha da belirginleşmektedir (Tümertekin,1973).

Üniversiteler yaptıkları akademik çalışmalar ile kentleri yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde etkileyen, kentlerin gelişmesine katkıda bulunan, ekonomik getiriye arttıran birer aktördür. Tez çalışmasının sonucunda elde edilecek veriler, Şırnak Üniversitesi'nin Şırnak kentine olan etkilerinin incelenmesi açısından önemlidir. Yapılan literatür araştırmasında konuyla ilgili Şırnak kentine dair hazırlanmış bir çalışma bulunamamıştır.

2. ÜNİVERSİTELERİN KENT GELİŞİMİNE ETKİLERİ

2.1. Kent Planlamada Üniversitelerin Yeri ve Yer Seçim Ölçütleri

Kent planlama, planlama alanında yaşayan insanların konfor seviyelerini üst noktalara taşımayı hedefleyerek koşulları sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamaya imkan verecek şekilde düzenleyen kestirim eylemidir. Bu amaca erişmek için planlanan sosyal donatı alanları ve kamu yararı gözetilen büyük arazi kullanımları ile kentlerin gelişmesi ve kentleşme hızlandırılmaktadır (Ersoy vd., 2012).

Büyük arazi kullanımları, tarihsel olarak kentsel gelişimde önemli bir rol oynamıştır. 19. yüzyılda ülkelerde hız kazanan sanayi ve demir yolu alanlarının inşa edilmesi ve miktatıs görevi gören büyük kamu yatırımları ile kentsel gelişme hızlanmıştır. Üniversite yerleşmeleri de kentlerde çekim alanı oluşturan ve kentsel dokunun şekillenmesinde etkili olan, büyük arazi kullanımı gerektiren kamu yatırımlarıdır (Martin, 2007).

Özellikle 19. yüzyılda önem kazanmaya başlayan üniversite ve diğer kamu hizmetlerinin artmasıyla beraber, devletler sosyal refah seviyesini yükseltmeyi hedeflemiştir. Bu hedefler doğrultusunda üniversite yerleşmelerinin alan seçimlerinin ve alanın planlanması; ülkesel ve bölgesel hizmet, kaynak ve nüfusun dağılımında, geri kalmış bölgeleri kalkındırmada ve toplumsal dönüşümde sosyo-kültürel bir araç olarak görülmeye başlanmıştır (Kuyrukçu ve Alkan, 2021).

Kampüsün planlama ve yönetimi kentsel bağlamda sosyal ve fiziksel altyapıyı sağlayan özgün bir konuma sahiptir. Planlama ilkesi, kademeli olarak bir binanın tasarımından başlayıp yapısal çevreyi oluşturana kadar kademeli olarak uygulanıp, ana planın oluşturulması gibi pek çok unsuru barındırmaktadır. Bu sebeple kentsel çalışmalarda yer seçim kararları planlama açısından önem taşımaktadır (Turner, 1984). Bu bağlamda kampüsün planlanması ve yönetimi de kentsel bağlamda sosyal ve fiziksel altyapıyı sağlayan özgün bir konuma sahiptir. Kampüs planlamasının ilk ölçütü olarak görülen yer seçimi, üniversiteden sağlanacak maksimum faydanın artırılması bağlamından oldukça önemlidir. Üniversitelerin kurulum yerinin belirlenmesin de birçok ülkede farklı sayıda kriter olmasına rağmen bu kriterler çoğunlukla birbirine benzemektedir. Literatürde konuyla ilgili yapılmış çok sayıda çalışma bulunmaktadır.

İngiltere’de yapılan çalışmalar üniversitelerin planlı bir şekilde kurulması için 1960’lı yıllarda 5 koşul belirlemiştir. Bunlar;

- Yerel halkın bilinçli talebi
- Akademik yapının yeterli olması

- Yerel yönetimin desteğinin olması
- Öğrencilere yönelik barınma imkânlarının yeterli olması
- Kentsel ve topografik özelliklere sahip uygun arazinin olmasıdır (Sönmezler, 2003).

1975 yılında UNESCO tarafından yayımlanan ‘Planning Buildings And Facilities For Higher Education’’ adlı çalışmada ise üniversite yerleşkeleri gibi makro yer seçim kararlarını yönlendiren etkenler şu şekilde açıklamıştır;

- Demografi (Üniversiteyi oluşturan nüfusun yerleşme yerleriyle ilişkili konumlanması)
- Sosyal denge (Oransal olarak daha az eğitim kurumuna sahip bölgelere öncelik verilmesi)
- Maliyet (Maliyet/değer ilişkisinin uygun hale getirilmesi)
- Diğer temel örgütlenmelerle ilişkiler (Eğitimsel, idari, endüstriyel, tarımsal yapılar vs.)
- Teknik koşullar (İklim, topoğrafya, ulaşım ağı, yapım kapasiteleri)
- Yerel kaynakların yeterliliği (Personel, yapım malzemelerinin temini vs.) olarak sıralanmıştır (Architects' Co-Partnership, 1975; Akt; Kuyrukçu ve Alkan, 2020).

Ülkemizde Cumhuriyet’in kurulmasıyla beraber özellikle de üniversite sayısının çoğalmaya başladığı 1950’li yıllardan bu yana yeni üniversitelerin kurulmasına ilişkin önemli hedeflerden birisi; ülkedeki bölgesel eşitsizlikleri gidermeye yönelik olup yeni açılan üniversitelerin yurt sathına mekânsal olarak eşit dağılmasını sağlamaktır. Üniversitelerin kurulması ve kurulacağı yerin seçilmesinde ekonomik ve politik gerekçeler de etkili olmuştur (Arap, 2010).

Keleş (1972), bir kamu hizmet aracı olarak üniversitenin kuruluş yerinin seçiminde asgari bir nüfus ve yoğunluk ölçeği yerine yararlanacağı hizmetlerin daha önemli olduğunu vurgulamaktadır. Tekeli ise üniversitelerin yer seçimine ‘Kamu servisleri yer seçimi’’ teorisinin özel bir hali olarak bakılabileceğini ve kuruluş yeri seçiminin önemli bir stratejik karar olduğunu belirtmiştir.

Birkan (1972), üniversitelerin yer seçimi yapılırken yerleşkenin kurulacağı arazinin önemini vurgulamış ve yer seçiminin kentsel gelişme ile uyumlu maksimum kamusal faydayı sağlaması açısından oldukça önemli olduğunu belirtmiştir. Yeni kurulacak üniversitenin kalkınmada rol oynaması hedefine ulaşabilmesi bağlamında arazi

seçiminin doğru yapılmasının “ön programlama” ve “Şematik Gelişme Planının hazırlanması” çalışmaları ile sonuçlandırılması gerekmektedir (Çizelge 2.1).

Çizelge 2.1. Yer seçiminde ön programlama ve şematik gelişme planına ile elde edilmesi gereken veriler (Birkan,1972)

Ön Programlama	Şematik Gelişme Planları
<ul style="list-style-type: none"> • Sürdürülecek öğretim ve araştırmanın amaçları • Ülke ve bölgenin toplumsal, ekonomik ve kültürel değişimi paralelinde, sürdürülecek öğretim ve araştırmaların geçireceği evrim • Yakın ve uzak çevrenin (şehir, bölge, ülke) özelliklerinin ve üniversitenin bu çevre ile ilişkilerinin niteliğinin belirlenmesi • Kurumun yapısının ve yıllar içindeki yapı değişiminin belirlenmesi • Üniversite içi nüfus ve yıllar içindeki gelişimi; farklı nüfus gruplarının (öğrenci, öğretim üyesi, idareci, diğer personel) oranlarının belirlenmesi • Fiziksel planlama standartlarının ve fiziksel yapı ihtiyaçlarının belirlenmesi • Arazi kullanma oranı ve ortalama kat adetlerinin belirlenmesi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Üniversitenin çevreyle ilişkileri ile ilgili veriler • Üniversitenin iç yaşantısı ile ilgili veriler • Arazinin maliyeti ile ilgili veriler

Türeyen (1999), kentin dışında kurulacak üniversitelerin yer seçiminde ihtiyaç ve kaynaklar arasındaki ölçütün göz ardı edilmemesinin önemli bir konu olduğunu, bu ölçütlerin dışsal ve içsel olarak iki kategoriye ayrılması gerektiğini vurgulamaktadır. Dışsal ölçütleri üniversite yerleşkesinin (kampüsün) çevresi ile olması gereken ilişkilerinin düzenlenmesine katkısı olan ölçütler, içsel ölçütleri ise üniversite içinde mevcut olan ve gelecekte ihtiyaç duyulacak gereksinimleri karşılayacak kaynakların varlığı olarak tanımlamıştır.

Yapılan literatür taraması yardımıyla üniversitelerin kuruluş yeri seçimlerinin doğru yapılması için 9 parametre belirlenmiştir (Çizelge 2.2).

Çizelge 2.2. Üniversitelerin yer seçiminde etkili olan parametreler (Birkan,1972; Türeyen, 1999; Arap,2010; Keleş, 2010; Kuyrukçu, 2020; Ersoy,2012)

1. Akademik İmkanlar ve İşbirlikleri Olanakları	Üniversiteler, akademik gelişimi sürdürmek ve araştırma faaliyetlerini desteklemek için diğer akademik kurumlar, araştırma merkezleri ve endüstriyel işbirliği olanaklarına yakın olmayı tercih ederler.
2. İş Olanakları ve Staj Programları	Mezuniyetin ardından iş imkanları ve staj programları, üniversitelerin yer seçim tercihlerinde önemli bir faktördür. İş dünyası ile yakın ilişkileri olan kentler, daha fazla iş deneyimi ve kariyer fırsatı sunmaktadır.
3. Kültürel ve Sosyal Çeşitlilik	Kültürel etkinlikler, sanat ve eğlence olanakları, sosyal yaşamları zenginleştirir. Üniversiteler, kültürel olarak çeşitli bir çevreye erişimin kolay olmasını sağlayacak bölgeleri tercih etmektedir.

4. Ulaşım ve Erişim Kolaylığı	İyi bir ulaşım ağına sahip kentler üniversiteye erişimi kolaylaştırır. Havaalanları, tren istasyonları ve etkili toplu taşıma sistemleri, ulusal ve uluslararası dağıtımların daha erişilebilir olması üniversitelerin yer seçim tercihlerini etkilemektedir.
5. Konaklama Olanakları ve Yaşam Maliyeti	Yeterli barınma olanaklarına ve uygun fiyatlı konaklama seçeneklerine sahip bölgeler yer seçiminde önemli etkindir.
6. Güvenlik ve Huzur	Kentteki güvenli bölgeler içindekilerin yaşayabileceği ve çalışabileceği bir ortam yaratmaktadır. .
7. Araştırma ve İnovasyon Fırsatları	Üniversiteler, kentlerde araştırma ve inovasyonu teşvik eden bölgeleri tercih edebilir. Bilimsel araştırmalar için gerekli altyapı, kaynaklar ve işbirliği olanakları sunan bir kent, üniversitenin akademik kapasitesini artırabilir.
8. Doğal ve Kültürel Çevre	Doğal güzellikler ve kültürel çeşitlilik, yeşil alanlar, parklar, tarihi ve kültürel yerler, kampüs yerleşimleri için estetik açıdan yüksek yaşam deneyimi sunmaktadır.
9. Altyapı ve Teknoloji	Gelişmiş altyapı ve teknoloji, üniversitelerin modern eğitim ve araştırma standartlarını sürdürebilmesi için kritiktir. Kentteki teknolojik olanaklar, üniversitenin eğitim ve araştırma faaliyetlerine destek sağlamaktadır.

2.2. Yer Seçimine Bağlı Olarak Kent İçi ve Kent Dışı Üniversite Yerleşkeleri

Üniversitelerin lokasyonlarına göre ayrılmasındaki temel sebep ulaşım bağlantısı, doğal çevre gibi fiziksel ve kamu kurumlarına yakınlık, eğitim araştırma ve işbirliği olanaklarına imkan sağlayacak kentteki hazır çevreden beslenen yapısal özellikleridir. Üniversite kampüs alanları ister kent içinde konumlu olsun ister kent dışında konumlu olsun aynı amaca hizmet etmektedir. 1950’li yıllara kadar Avrupa ve Amerika’da olduğu gibi Türkiye’de de kentlerin içinde konumlu olan üniversiteler günümüzde de mevcut olup bunlara bağlı birçok alt birim (fakülte ve yüksekokul) mevcuttur. Değişen kentsel dinamiklerinde etkisiyle 1960’lı yıllarda öncelikle Amerika ve Avrupa’da daha sonra ülkemizde üniversiteler kent dışına doğru kampüs yapıları olarak kaymaya başlamıştır (Türeyen,1999).

2.2.1. Kent İçi Üniversiteler

Tarihsel süreç içinde bir odayı geçmeyen yapılardan oluşan üniversiteler, kilisenin himayesindeki eğitim alanlarından şehir içinde konumlu yapılara doğru yapısal ve fiziksel gelişim göstermiştir. Britanya’da Oxford ve Cambridge bu şekilde gelişen kent içi üniversitelerdendir (Sönmezler, 2003).

Zaman içinde artan nüfus, eğitim ve öğretim dallarının genişlemesi gibi sebeplerden dolayı kentin ayrılmaz bir parçası olan üniversitelere, konumlu oldukları alanlar yetersiz gelmeye başlamıştır. Aynı zamanda kentteki nüfusun da artmasıyla beraber kentte yeni işlevsel alanlar oluşturulmuş ve arsa maliyetleri de artmıştır. Bu sebeple üniversiteler

buldukları yerin çevresine doğru genişleme imkanı bulamamıştır. Bu soruna kentin farklı noktalarında bulunan kamuya ait binaların üniversitenin farklı birimleri olarak kullanımı gibi kısa vadeli çözümler bulunmuştur (Çağlayandereli ve Güleş, 2013). Kent içinde bulunan üniversiteler, eski binaların fonksiyonlarının değiştirilmesi, mevcut binaların yeniden tasarlanması veya kampüs şeklinde kurulmuşlardır. Günümüz koşullarında yeni bir kampüsün üniversitenin tüm fonksiyonlarını sağlayacak şekilde kent içinde kurulmasına taban hazırlayacak arazi parçaları bulunmamaktadır (Tetik, 2013).

Kent içi üniversiteler en kaba hali ile kentteki yapı adalarından oluşur ve kentin bir parçası olarak kentsel kullanıma açıktırlar. Üniversitelerin, kentin içinde, merkeze yakın konumda yer almasının;

- Öğrenciler ve kent arasında kaynaşmanın oluşması
- Kentte bulunan sosyal ve kültürel imkânlardan öğrencilerin de faydalanmaları
- Kentte yaşayan insanların üniversitenin sağladığı sosyal tesis (spor salonu, kütüphane vs.) birimlerinden yararlanmaları
- Kentteki eğitim ve kültür seviyesinin artması gibi avantajları bulunmaktadır (Erçevik, 2008).

2.2.2. Kent Dışı Üniversiteler (Kampüsler)

Kent dışı üniversiteler, kullanıcılar için gerekli barınma, alışveriş, rekreasyon, spor ve sağlık alanlarını sağlayan kendi kendine yetebilen üniversite kentleri yani kampüs alanlarıdır. "Kampüs" kelimesi ilk kez 18. yüzyılda Princeton Üniversitesi'nde kullanılmıştır (Turner, 1984). Kampüs yapılarının esas işlevleri yaşam koşullarını sağlarken eğitim ve öğretim faaliyetlerini yürütmektir. Kent dışı üniversitelerin oluşmasındaki temel sebepler;

- Geniş ve teknolojik eğitim alanlarının sağladığı mekânların üniversite dinamikleri için gerekli araştırma yapabilme olanağı sunması
- Yeni çalışma alanlarının eklenmesi ile üniversitenin büyüyüp, gelişmesine ortam hazırlaması
- Ortak kullanım alanları sayesinde farklı disiplinler arasında ortak bir bağ kurması ve ilerlemesidir (Erkman, 1990).
- Üniversitenin kentte buldukları konum; kentlerin yerleşim sistemi, büyüme ve gelişme olanaklarını etkilemektedir. Üniversite yerleşimlerinin kent dışına taşınması, üniversiteler açısından avantaj ve dezavantajları da beraberinde getirmiştir. Kent dışında kurulan üniversitelerin avantajları;

- Yeni ve teknolojik bakımdan ileri mekanlarda öğretim ve araştırma yapabilme imkanı,
- Gelişebilme, büyüyebilme imkanı
- Disiplinlerin ihtiyaç duydukları büyüklükteki mekânların gerekli teknolojik altyapı ile donatılarak sağlanabilmesi
- Yeni mekânların eklenmesini sağlayabilecek alana sahip olmalarında dolayı, üniversitelerin büyüme ve gelişmeyi sağlayabilmesi,
- Disiplinler arası bağların kurulmasını sağlayarak, bilimsel gelişim desteklenmesi,
- Bir arada yer alan mekânlar sayesinde kullanıcıların zamandan tasarruf etmesini ve yolda geçirilerek harcanan süreden kaynaklanan fiziksel yorulmaları en aza indirmesi (Erkman, 1990; Tetik,2013).

Kampüs yapısına sahip üniversite yerleşkelerinin bugün bile kentlerin sağladığı imkanlara erişilebilirlik ve yararlanma açısından dezavantajları tartışma konusudur. Üniversitelerin toplum için de var olduğu ve toplumdaki soyutlanamayacağı göz önüne alındığında, kent ve üniversitelerin karşılıklı yarar sağlama imkanları açısından kent içi üniversitelerin kent dışı (kampüs) üniversitelere göre daha fazla karşılıklı yararı olmaktadır (Sönmezler, 2003).

2.3. Üniversitelerin Kentsel Gelişime Etkileri

Üniversiteler kurumsal yapıya sahip olmaya başladıkları ilk günden beri her dönemin politik, sosyal, ekonomik şartlarına paralel olacak şekilde değişime uğramıştır. Üniversiteler 1800'lü yıllardan sonraki dönemde buldukları kentler ile daha yakın ilişkiler kurmuştur. Üniversiteler kentten ayrılmış yapılar olma konumundan çıkarak, kavram olarak kent ile bütünleşmiş kenti oluşturan diğer aktörler ile iletişim halinde olan kurumlardan olmuştur. Üniversitelerin bu dönüşüm süreci üniversitelerin ele alınma biçimini, üniversitenin algılanmasını ve beklentilerini değiştirmiştir. Özellikle 2. Dünya savaşından sonra gündeme gelen bölgelerin dengesiz kalkınması gibi sorunlar üniversiteleri bölgesel kalkınmada önemli bir aktör yapmıştır (Toprak, 2021).

Üniversitenin bir bölgede olan varlığı o bölgenin toplum tarafından nasıl algılandığını da etkilemektedir. Çünkü üniversiteler buldukları konumun imajına ve lokasyon kalitesine etkisi olan dinamik bir yapıya sahiptir. Üniversitelerde yapılan etkinlikler, çalışmalar, proje ve araştırma programları ulusal ve uluslararası medya ve basın yayın çalışmaları, bölgenin yenilikçi ve modern bir bölge imajına sahip olmasına katkı sağlamaktadır (Demir,2021). Üniversiteler kuruldukları şehirlere katkıda

bulduğu gibi birey, toplum ve şehirde üniversitelerin gelişmesinde katkıda bulunan faktörlerdir. Üniversitelerin sağladığı faydalar karşılıklıdır. Bu anlamda üniversitelerin faydaları bireysel, ekonomik ve sosyal açıdan üç temel grupta toplanmaktadır (Çizelge 2.3).

Çizelge 2.3. Üniversitelerin bireysel, toplumsal ve ekonomik faydaları (Florax, 1987)

Bireysel yararlar	<ul style="list-style-type: none"> • Eğitim sayesinde kazanılacak iyi bir meslek • Toplumda saygınlık • Kişilik gelişimi • Bilgi ve becerilerin artırılması • Kitap, tiyatro vb. yeni tüketim alışkanlıkları
Ekonomik yararlar	<ul style="list-style-type: none"> • İstihdam yaratma • Üretim faaliyetlerinde artış • Teknolojinin gelişmesi • Marka değerinin artması • Vergi kazanımı
Toplumsal yararlar	<ul style="list-style-type: none"> • Bilginin yayılması • Sosyal altyapının gelişmesi kültürel, sosyal ve ekonomik ilişkilerin kurulması • Kamusal hareketliliğin artması • İnsan kaynaklarına dayalı enerjinin artması

Avrupa’da 1960’lı yıllardan başlayarak üniversiteler, kentler için önemli bir aktör olarak görülmüştür. Özellikle gelişmemiş bölgelerde kalkınma programları kapsamında yaygınlaştırılma çalışmaları yapılmıştır. Bu durumun temel sebebi üniversitelerin geçmişten gelen bilgi birikimine dayalı toplumda oluşan güven ve beklentileridir. Bu beklentiler;

- Üniversitelerin bölgenin ekonomik yapısı ve istihdam gücünde iyileştirme sağlaması ve bölgesel geliri artırması gibi ekonomik beklentiler
- İletişim, lojistik, konut, sağlık olanakları gibi sosyal ve fiziksel açıdan önemli altyapı beklentiler
- Yaşam standartlarının artması, kültürel etkinliklerin yapılması gibi soyo-kültürel beklentiler ve doğum-ölüm oranında değişim, göç azalması, eğitim ve demografiye yönelik beklentilerdir. (Ceyhan ve Güney: 2011; Sürmeli, 2008).

Son yıllarda Türkiye’de de kalkınma politikaları kapsamında tüm şehirlerde en az bir üniversite kurulmuştur. Kentlerde kurulan üniversitelere o kentlere gelecek öğrenci sayısı, akademik personel ve idari personel kapasitesi olarak bakılmıştır. Bu sebeple üniversitelerin varlığı kentlere ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan az gelişmiş kentlerde yaşayanlar için daha çok önem taşımaktadır. Bu bağlamda özellikle küçük ve orta ölçekli kentlerde yeni üniversitelerin kurulması ile mekânsal, ekonomik ve sosyal dönüşüm daha

keskin biçimde ve kısa sürede yaşanmıştır. Gelişmiş kentlerde üniversiteler kültür, turizm, din, sanat, tarih, spor, sanayi vb. etmenlerle kentleri biçimlendirmiştir (Ergun,2014).

2.3.1. Üniversitelerin Sosyal-Kültürel Etkileri

Yükseköğrenim kurumları toplumdaki bireylerden başlayıp toplumun gelişmesinde önemli rol oynayan kamu kurumlarıdır. Yükseköğrenim kurumları ayrıca evrensel kurumlar olup toplumsal yapıdaki değişimin sonuçları ile şekillenmiştir. Bu kurumlar yetiştirdikleri nitelikli iş gücü ile toplumsal sorunların çözülmesine, toplumun gelişmesine önemli katkıda bulunurlar (Kaya, 2014).

Modern dönemde üniversitelerden beklenen salt eğitim ve araştırma işlevlerinin yanında kentlerin sosyal kültürel kalkınmalarına katkı sağlamaları da beklenmektedir. Üniversitelerin kentlere dair yaptığı bilimsel ve teknik çalışmaların yanında sosyal ve kültürel etkinlikler vb. birçok sorun ile ilgilenip eğitim politikaları çerçevesinde kentlerin marka değerini ortaya çıkaracak çalışmalar yapması beklenmektedir (Goddard & Vallance, 2013) .

Üniversiteler kuruldukları kentlere yükseköğretim vermenin ötesinde sosyo-kültürel ve ekonomik hayatın gelişmesini sağlamada, kentlerin çekim gücünün artırılmasında etkilidir (Gürsoy, 2018).

Üniversiteler yerel düzeyde hazırlandıkları konferans, panel, söyleşi vb. çalışmalar ile yerel halkın bilgi edinmesi adına önemli bir faktördür. Aynı şekilde yerel halk için önemli sayılabilecek milli bayramlar, bahar şenlikleri, önemli tarihi günler, milli bayramlar vb. adına düzenlenen etkinlikler sayesinde insanların bir araya gelmesini, karşılıklı kültür aktarımı ve sosyalleşmeleri adına katkıda bulunmaktadır. Ancak üniversitelerin kentlere olan etkileri kentlerde değişkenlik gösterip, kentin dinamikleri ile yakından ilişkilidir. Üniversitelerin kentler üzerindeki etkisi konumlu olduğu kentin açık veya kapalı toplumsal yapı özelliklerine göre de değişiklik göstermektedir. Üniversiteler Nüfusu yoğun olan, sanayisi gelişmiş kentlerde daha dolaylı yoldan sosyal ilişkiler ile uyumlu etkiler göstermektedir. Ancak küçük kentlerde daha çatışmacı sosyal ilişkiler ortaya çıkmaktadır (Özbay, 2013).

Üniversiteler yaptıkları çalışmalar ile yerel alt kültürün ve ulusal kültürün olumlu bir sentezini yaparak altyapı oluşturur ve kültür yapılarının etkinleşmesine destek olurlar (Gültekin ve ark., 2008). Yerel ve ulusal kültürün geliştirilmesi, yayılması ve muhafaza edilmesi açısından da önemli bir role sahip olan üniversiteler, farklı düşünce ve fikirlerin şekillenmesine katkı sağlamaktadırlar (Karataş, 2002).

Son yıllarda kurulan üniversiteler, kadro yetersizlikleri ve altyapı imkanları ile yetersiz olarak eleştirilse de sivil toplumun genişlemesine ve sosyal-kültürel gelişmeye önemli katkılar sunmaktadır. Çünkü üniversiteler bilgi üretme, nitelikli kişiler yetiştirmenin yanında sosyal ve kültürel gelişmelere de katkıda bulunmaktadırlar (Çağlayandereli ve Güleş, 2013).

Üniversiteler “*aktif kültürel zenginleştirme*” olarak nitelendirilen kentin kültürel faaliyetlerine öncülük etme ve altyapısını kuvvetlendirme faaliyetlerinde bulunur. Toplumların manevi boyutta kültürel gelişmesine olanak sağlayan konser, sergi, panel, tiyatro, şiir dinletileri vs. sanatsal etkinlikler ile üniversiteler kentin gelişimini doğrudan etkilemektedir. Öğrenci kitleleri perakende ve eğlence sektöründe hizmet, eğlence kültürel ürün tüketicisi rollerine bağlı buldukları kentlerde doğrudan kültürel etki yaratmaktadır (Gürsoy ve Erjem, 2019).

Kentlerin rollerinin değişmesi ile birlikte kentlerdeki bilgi merkezlerine olan gereksinimde artmaktadır. Üniversiteler yerel ihtiyaçların tespit edilmesinde ve bunlara yönelik politika üretmekle şehirlerin gelişmesini desteklemekte uzun bir geçmişe sahiptir. Değişen roller ile birlikte üniversiteler dünyaya öncülük eden araştırmalara ev sahipliği yaparak öğrenciler ve şehirlerarasındaki ilişkiyi karşılıklı olarak desteklemektedir (URL1).

2.3.2. Üniversitelerin Ekonomik Etkileri

Üniversiteler hem yerel ekonomiye katkıda bulunması hem de ülke ekonomisini geliştirmesi açısından önemli bir unsurdur. Üniversiteler yerel ekonomiyi geliştiren sosyal bir kurum olmasının yanında; öğrenci, akademik personel, idari personel ve tüzel kişiliğiyle beraber kuruldukları kentlerin ekonomisini etkilemektedirler. Üniversitelerin ekonomik açıdan kente sağladıkları faydalar ilgi gören, üzerinde tartışılan ve araştırma konusu olan konulardan biridir. Bunun temel sebebi küreselleşmenin etkisiyle üniversitelerin de piyasa koşullarına uyumlu, büyümeyi ve rekabeti hedefleyen, istihdama yönelik programlanmış kurumlar olmasıdır (Demir, 2021).

Üniversiteler sahip oldukları olanakları yenilikçi ve girişimci faaliyetler ile çevreye açarak bölge ekonomisine katkı sunabilir. Ayrıca Ekonomik istikrarı sağlama, İş gücü verimliliğini artırma, Kaynakları yönlendirme, araştırmalar yapıp sonuçları uygulamaya geçirme konularında yerelde sivil toplum kuruluşlarına ve ülke çapında hükümetlere yardımcı olabilirler (Arap, 2010).

Üniversiteler kuruldukları kentlerde kısmen kendi bütçe kaynaklarını kullanarak yaptıkları yatırımlar ile kısmen de öğrenci ve personellerin tüketim harcamaları ile

yerel/bölgesel ekonomiyi geliştirirler. (Atik, 1999). Özellikle küçük ve orta büyüklükteki kentlerde ekonomik fonksiyonları çeşitlendirdiğinden öğrenci kitlesi ve çalışan kitlesi ile beraber katkı sağlamaktadır (Goddard & Vallance, 2013).

2.3.3. Üniversitelerin Mekansal Etkileri

Kentler, içinde yaşayan toplumun faaliyetleri sonucu şekillenen ve gelişen mekânların toplamıdır. Üniversiteler de, kentlerdeki mekânsal organizasyonun sağlanmasına katkıda bulunan ve kenti etkileyen başlıca mekanlardandır (Namvar ve Elnokaly ve Mills, 2019).

Sanayileşmenin başlaması ile kentlerde oluşan göç sürecinin oluşturduğu yabancılaşma, yeni yaşam alanları yaratma(konut, gecekondu alanları vs), kent ile aralarında yaşadıkları uyum sorunları gibi ‘‘yeni göçmenlik mekânları’’ oluşmuştur. Günümüzdeki yeni üniversiteler de bu kavrama doğrudan uymaktadır. Bu bağlamda ele alındığı zaman öğrenciler de aynı süreçlerden geçmektedir. Fakat burada önemli bir ayrım söz konusudur. Kırsal göçmenleri kent dönüştürürken günümüzde üniversite için kente gelen kişiler kenti dönüştürmektedirler (Sağır ve Dikici, 2011). Üniversiteler, buldukları kentlerin önemli birer parçası olduğundan dolayı bu kurumlardan yerelin kentsel mekanları etkilemesine yönelik beklentileri vardır. Bu beklentiler;

- Altyapı alanlarının oluşturulması
- Sağlık koşullarının iyileştirilmesi
- Ulaştırma stratejilerinin gelişmesi
- Kentsel alanlardaki fiziksel gelişme
- Kentsel alanların büyümesi
- Kentin göç alarak büyümesi ve gelişmesidir (Arap, 2015).

Üniversitelerin kentlerin büyüklüğüne göre farklı ölçülerde etkileri vardır. Sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan olduğu gibi kentsel fonksiyonlarda yarattıkları değişimlerde de üniversitelerin etkisi küçük ölçekli kentlerde daha yüksektir (Gürsoy, 2018). Kısa sürede kentlerde oluşan hızlı nüfus artışı ile barınma ihtiyacı doğmakta ve konut talebi artmaktadır. Böylece kentler hızlı bir mekânsal büyüme sürecine girmektedir (Işık, 2008). Üniversiteler de bu süreçte Nicelik ve nitelik bakımından yaptığı çalışmalarla toplumsal kalkınmaya katkı sunmaktadır (Akengin ve Kaykı, 2013).

21. yüzyıl kentler için gelişme çağıdır ancak kentler tek başlarına ayakta durabilecek seviyede değildir. Bu durum üniversite gibi büyük arazi kullanımı gerektiren alanların planlanmasında; kentlerin gelecekte daha yaşanılabilir olması hedefleri bağlamında üniversitelerin ve şehirde bulunan diğer aktörlerin iş birliği yapması

gerekmektedir. Üniversiteler, şehirlerin; politika oluşturmasında, küresel zorlukların üzerinden gelmesinde, yenilikçiliğin ve rekabet gücünün artmasında sorumluluk üstlenen yetenek tedarikçileri ve düşünce kuruluşlarıdır. Kentlerin gelişmesinde karar verme daha yerel ölçüğe indiği zaman üniversiteler;

- Komisyon oluşturucu
- Koordinatör sağlayıcı
- Düşünce merkezi
- Organizasyon lideri olabilirler (Kang ve Jiang, 2020).

2.3.4. Üniversitelerin Çevre ve Sürdürülebilirlik Etkisi

İlk olarak Haziran 1972 yılında İsveç'in Stockholm kentinde yapılan Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Çevresi Konferansı'nda kullanılan Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma kavramları en genel tanımı ile "bugünün ihtiyaçlarını gelecek kuşaklarında kullanabileceği kendi ihtiyaçları olduğu ve gelecek kuşaklara da aktarılması gerektiği" olarak tanımlanmıştır (Günerhan,2016).

Kurumlar, kendi bünyelerinde sürdürülebilirlikle ilgili hazırlanmış olduğu çalışmalar ile geçmiş nesillerden bizlere miras kalan yaşanılabilir çevrenin en az derecede kirletilmiş olarak bizden sonraki nesillere aktarılmasında önemli bir pay sahibidir. Toplumda etkin bir role sahip üniversiteler, sahip oldukları bilgi birikimleriyle sürdürülebilir kalkınmanın önemine yönelik çalışmalar yürütmektedir (Tanç ve ark.,2022). Bu sebeple sürdürülebilirlik kavramı birçok üniversite için öncelikli hale gelmiştir. Eğitim, araştırma ve inovasyon, toplumların sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmalarında oldukça önemli rol oynamaktadır. Sivil toplumun önemli bir parçası olan üniversiteler gelecek kuşaklara daha sürdürülebilir bir yaşam biçimi oluşturmak için çalışmalar yapmaktadır (Uçar ve Özdemir,2022). Nitekim sürdürülebilir kalkınmada öncelikli olarak eğitim seviyesi etkin bir rol oynamaktadır. Özellikle yükseköğretim kurumları eğitimde üstlendikleri merkezi rol ile ayrımcı eşitsizlikleri azaltmaya yönelik insan kaynakları ve yoksulluk seviyesinin düşürülmesine dair hazırladıkları stratejilerle sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunurlar. Üniversiteler yaptıkları çalışmalarla sürdürülebilir kalkınma bilincini insanlara empoze edecek öncü rol görevi görmektedir (Nkomo,2007).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

2006'dan sonra Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tarafından benimsenen her şehirde bir üniversite olması politikası ile ülkemizde çok sayıda yeni üniversite kurulmuştur. Ülkemizde yeni üniversitelerin kurulması beraberinde ar-ge dayalı sanayi gelişimine, çok sayıda akademik çalışmaya ve yereldeki sektörel çeşitliliğe fırsat tanıyarak, üniversiteler bilim üretme, eğitim ve öğretim işlevlerine ilaveten şehirlerin kalkınmasında lokomotif sektörler haline dönüşmüştür.

Tez çalışması kapsamında üniversitelerin kent gelişmesine olan katkıları hakkında literatür taraması yapıp, konuyla ilgili yapılmış olan çalışmalar incelenmiştir. Konuyla ilgili yapılmış olan tez, makale, kitap, dergi, internet verilerinde bulunan çalışmalar incelenmiş ve üniversitelerin buldukları kentlere olan etkileri incelenmiştir.

Çalışma alanı olarak seçilen Şırnak kent merkezinin kronolojik sıralamaya göre değişimini gösteren mekânsal planlar, haritalar, grafikler ve tablolar, coğrafi bilgi sistemleri ve mevcut imar planları yardımı ile kentin üniversite odaklı mekânsal gelişimi tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışma Şırnak Üniversitesi'nin, Şırnak kentine olumlu yönde etkisi olduğu hipotezine dayanmakta olup Şırnak Üniversitesi'nin, Şırnak kentine olan etkilerinin incelenmesi için gözlem, veri analizi ve anket çalışması kullanılmıştır.

Şırnak Üniversitesi'nde okuyan öğrencilere, üniversitede çalışan akademik/idari personellere ve Şırnak kent merkezinde çalışan esnaflara yönelik hazırlanan 2 tip anket yardımı ile üniversitenin kent gelişmesine olan doğrudan ve dolaylı etkileri incelenmiştir. Anket uygulaması Ekim 2022 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Toplam anket sayısı 500 olup anketlerin 200 tanesi kent merkezinde esnaf erbabına 300 tanesi ise üniversite kampüs alanında öğrenci ve akademisyen/idari personele yönelik hazırlanmıştır. Her iki grup içinde üniversitenin kente olan doğrudan etkilerini ölçmeyi hedefleyen anket sayısı aşağıda açıklandığı gibi belirlenmiştir.

2022 yılında Şırnak kent merkezinde örneklem alan içinde faal olan yaklaşık 1000 esnaf mevcuttur. Örneklem alan içinde uygulanacak anket sayısını belirlemek için aşağıdaki formül kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2017).

$$n = \frac{N \cdot t^2(p, q)}{S^2 (N - 1) + S^2(p, q)}$$

N: Örneklem alandaki kişi sayısı (Şırnak kent merkezinde bulunan esnaf sayısı) : 1000

p: İncelenecek olayın görülüş sıklığı : %10= 0.10

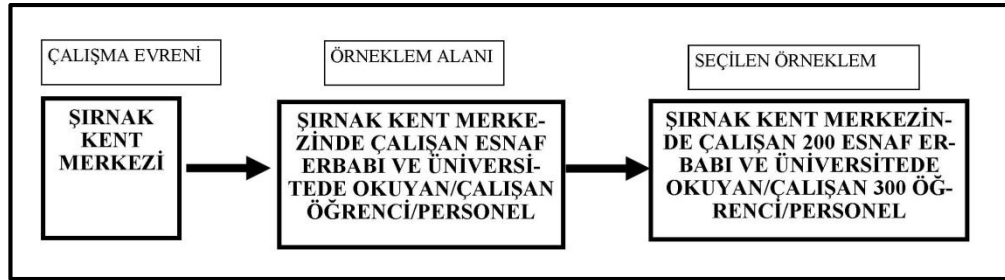
q: İncelenecek olayın görülmeiş sıklığı: =0.90

S: Sapma değeri : %5= 0.05

t: Serbestlik değeri: 1.96

$$n = \frac{1000 \cdot 1,96^2 (0,10 \times 0,90)}{0,05^2 (1000-1) + 0,05^2 (0,10 \times 0,90)} = 138,42$$

Anketin uygulanacağı esnaf erbabi kişi sayısı hesaplamalara göre 200 kişi olarak belirlenmiştir. Aynı bilimsel formül ile Şırnak Üniversitesi'nde öğrenciler ve akademik/idari personellere yönelik uygulanacak anket sayısı 2021-2022 eğitim öğretim yılında Şırnak Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin ve çalışan akademisyen/idari personellerin sayısına göre hesaplanmıştır. Örneklem alan içindeki toplam öğrenci sayısı 4687, anket uygulanan öğrenci sayısı 250'dir. 2021-2022 eğitim öğretim yılı Şırnak üniversitesinde çalışan akademik personel sayısı 324 kişi olup anket çalışması toplam 50 kişiyle yapılmıştır. İstatiksel değerlendirmeye dayalı olan toplam 500 adet anket için veriler SPSS22 (Statistical Package For Social Sciences) programı yardımı ile değerlendirme yapılmıştır. Anketlerden elde edilen veriler Netcad, Arqçıs, Cbs gibi mekânsal verilerin de yardımı ile hâlihazır veriler ve imar planlarının okunmasıyla yorumlanmıştır.

Şekil 3.1. Örneklem alan seçimi (orijinal, 2023)

Çalışmada nitel araştırma yöntem teknikleri kullanılmıştır. Nitel araştırma gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemidir. Bu yöntem tez çalışması için daha uygundur. Çalışmada örneklem alan seçilirken tabakalı rastgele örneklem yöntemi kullanılmıştır. Çünkü karakterler yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik, kültürel özellik gibi değişkenler dikkate alınarak seçiliyorsa bu yöntemin daha doğru sonuç verdiği öğrenilmiştir (Büyüköztürk, 2017).

Literatürde yapılan çalışmalarda genellikle karar verilen güven aralığı düzeyi %95-%99 olarak alınmaktadır. Anketten elde edilen bilgiler %95 güven aralığında değerlendirilmiştir.

Anket soruları, kullanıcıların demografik özelliklerini ve çalışma alanında bulunan üniversitenin, sosyo-kültürel imkân, çevre, ulaşım-erişilebilirlik gibi veriler ile değerlendirmelerine yönelik olarak hazırlanmıştır. Her iki ankette de kişilerin aktif olarak

bulunduğu bölge sorusu, ortak olarak sorulup üniversitenin kente olan etkisinin bölgesel dağılımının anket verileri ile doğrulanması hedeflenmiştir. Bu bölgeler; kentin işlek noktaları olan özellikle son yıllarda değışime uğrayan hastane bölgesi, belediye bölgesi, kent meydanı bölgesi, tümen bölgesi ve kampüs alanıdır.

Çizelge 3.1. Tez çalışması hakkında genel bilgiler (Orijinal, 2023)

Tez Çalışmasının Amacı	* Şırnak Üniversitesi'nin Şırnak Kentine Sosyo-ekonomik ve mekânsal etkileri
Tez Çalışmasının Uygulama Çalışma Alanı	*Şırnak Kent Merkezi-Şırnak Üniversitesi
Tez Çalışmasının Katılımcıları	*Şırnak kent merkezinde bulunan esnaf ve sanatkârlar *Şırnak Üniversitesi'nde bulunan personel ve öğrenciler
Tez Çalışmasında Kullanılan Yöntemler	*Gözlem *Anket çalışmaları *Literatüre dayalı sosyo-ekonomik ve mekânsal karşılaştırmalar *Coğrafi bilgi sistemleri veri altyapısı, T.C. Çevre Şehircilik İklim Değişikliği Bakanlığı ATLAS vatandaş bilgilendirme sistemleri, Google Earth, Netcad ve Arcgis programı kullanılarak verilerin görselleştirilmesi.
Tez Çalışmasının Kazanımları	* Yapılan lüeratür taramasında sınır kentlerde üniversitelerin kent gelişimine olan etkisi ile ilgili kısıtlı kaynak olması, Şırnak Üniversitesi'nin Şırnak kent merkezine olan etkilerinin incelenmesi, hâlihazırdaki kentsel gelişme potansiyel ve fırsatlarının analiz edilmesi ve sonraki çalışmalarda esin kaynağı olması amaçlanmaktadır.

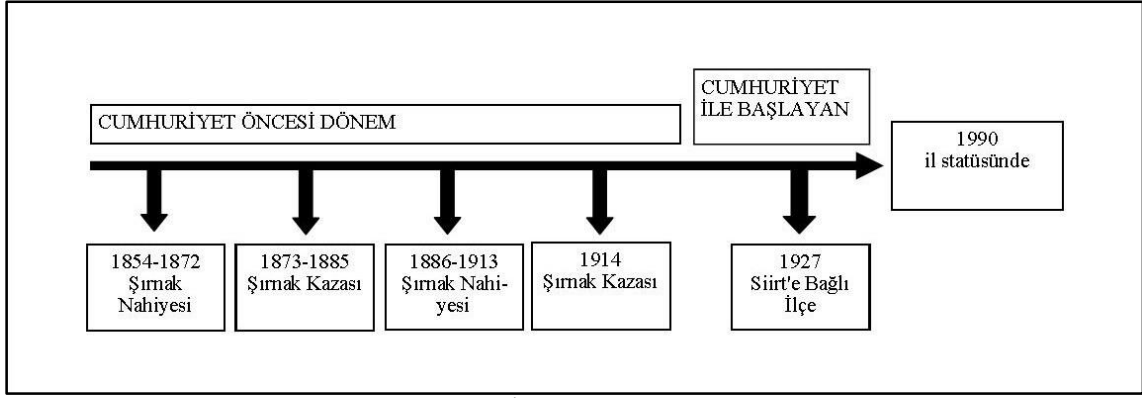
4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA: ‘BİR SINIR KENT OLARAK ŞIRNAK KENTİ VE ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİNİN KENT GELİŞİMİNE ETKİSİ ‘

4.1. Şırnak Kentine Yönelik Genel Bilgiler

Şırnak yerleşim tarihi M.Ö. 7000 yıllarına dayanmaktadır. Kentin ismi ile ilgili farklı rivayetler olsa da rivayetlerin başında Nuh Tufanı bulunmaktadır. İslam felsefesine göre, Nuh’un gemisi Cudi Dağında durduğu ve Cudi Dağı’na inen ilk grubun Şırnak kent merkezine bağlı Yoğurtçular köyüne ikinci grubun ise Şırnak kentine gelerek yerleşim alanı oluşturduğu söylenmektedir. Eski tarihlerde Hz. Nuh’un şehri anlamında olan Şehri Nuh, zamanla ‘Şernah’ ve ‘Şirnex’ günümüzde ise ‘Şırnak’ olarak anılmaktadır (Yaşın,2013).

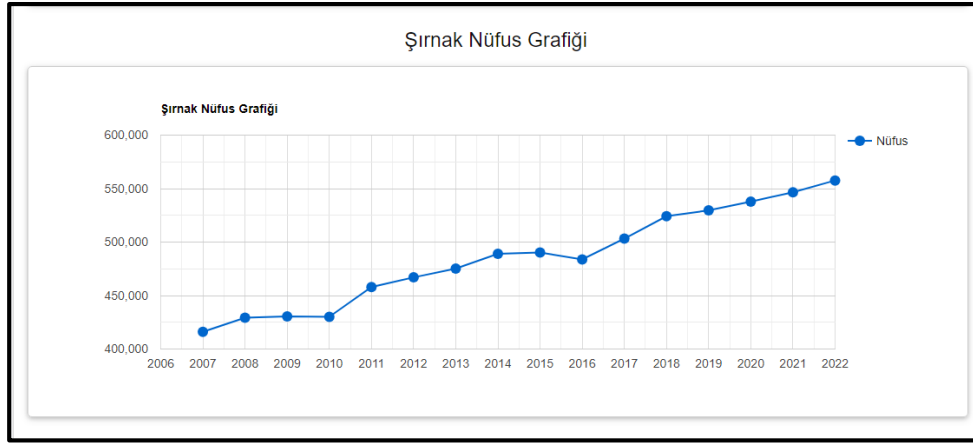
Şırnak, tarih boyunca dünyada ilk medeniyetlerin kurulduğu bölge olan Mezopotamya'nın büyüyüp geliştiği önemli bir coğrafyada konumlanmıştır. Mezopotamya'nın bereketli topraklarıyla çevrili olan Şırnak, ticaret yollarının kavşağında olması sebebi ile tarih boyunca farklı uygarlıkların hâkimiyeti altındadır. Tarih boyunca farklı kültürlerin etkisi altında kalmış ve bu kültürel çeşitlilik her alanda kendini göstermiştir. Antik çağlardan itibaren Asur, Pers, Roma, Bizans ve Osmanlı imparatorluğu gibi büyük medeniyetlerin idaresi altındaki Şırnak yerleşmesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile ülke topraklarımızda bir sınır kent haline gelmiştir. Farklı dönemlerde yaşanan idari dönüşümlerle, yerleşmenin kadim mahalleleri ve çarşısı nüvesini yapılandırarak kentteki fiziki sınırların temelini oluşturmuştur (Top, 2009) (Şekil 4.1).

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanı ile başlayan kentleşme faaliyetleri ile Anadolu kentlerinin yeniden imarlaşması süreci ile il-ilçe statüsündeki yerleşmelerde merkezi idare teşkilatlanması yanında yerel idareler kapsamında belediyeler gibi yerinde hizmet üreten idari yapılanma sürecine geçilmiştir. Özellikle devlet destekli kalkınma plan ve programları ile ülkemizdeki yerleşme siteminde dengeli kalkınma ve bazı sınır kentlerde kontrollü hızlı gelişen şehirler ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda 1990 yılına kadar Siirt iline bağlı olan Şırnak 16 Mayıs 1990 tarihinde resmi gazetede yayınlanan 3647 sayılı Kanun ile il statüsü kazanmıştır. Aynı kanun ile Mardin’in ilçeleri olan Cizre ve Silopi’de Şırnak iline bağlanmıştır. İl, 2023 itibari ile yaklaşık 7150 kilometre kare alana sahiptir. İl sınırlarının dörtte üçü ülkemizin Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, dörtte biri ise Doğu Anadolu Bölgesinde yer almaktadır. Nüfus büyüklüklerine göre büyükten küçüğe Şırnak ili ilçeleri Cizre, Silopi, İdil, Güçlükönak, Uludere ve Beytüşşebap ilçeleri olmak üzere toplam altı ilçedir (Yüce, 2019; URL 2).

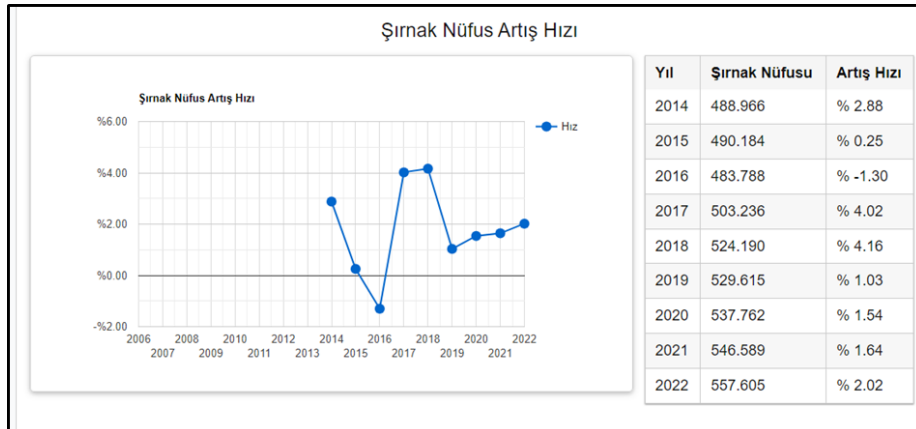

Şekil 4.1. Şırnak İdari Tarihçe (Orijinal,2023)

Şırnak ili 2022 yılında yapılan nüfus sayımına göre 557.605 olarak hesaplanmış, toplam nüfusun 291.045'i erkek ve 266.560'i kadın olup bu değerler oransal olarak %52,20 erkek, %47,80 kadın olarak dağılım göstermektedir (Tuik,2022).

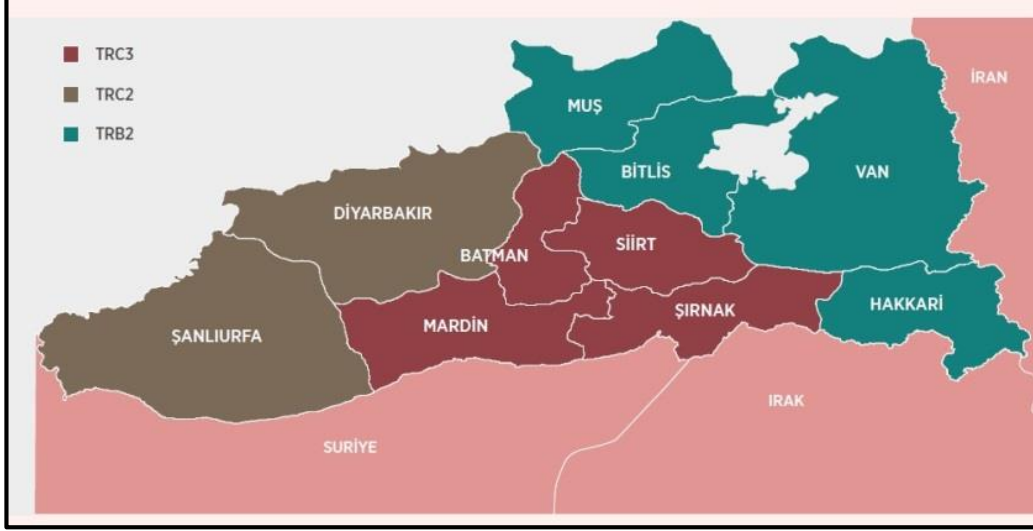
Şekil 4.2. Şırnak genel nüfus verileri (TUİK,2022)

Şekil 4.3. Şırnak nüfus artış hızı (TUİK,2022)

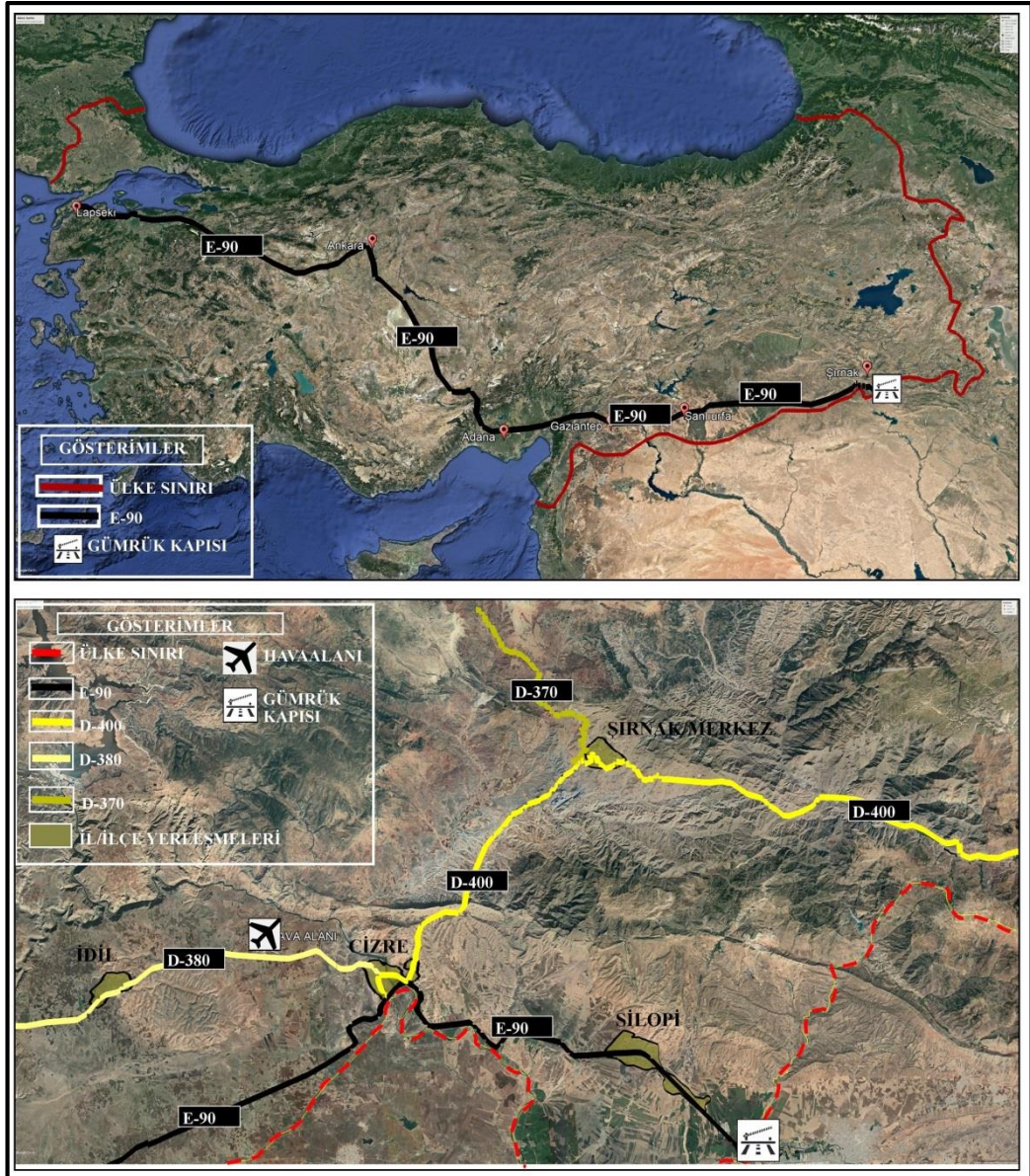
Kent genelinde 2015 ve 2016 yılında başlayan güvenlik problemleri sebebiyle kent merkezi %80 oranında nüfus kaybetmiştir. Kentten geçici olarak göçen nüfus kademeli olarak kente geri dönerek 2017 ve 2018 yıllarından itibaren kent hızla göç almıştır. Bu sebeple bu tarihlerde nüfus değişikliği hızında sıçrama görülmüştür.

Şırnak İli İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflamasında 1. Düzey TR-C Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, 2. Düzey TR-C3 illerinden biri olarak aynı bölgedeki Mardin, Batman ve Siirt ile birlikte yer alır. Dicle Kalkınma Ajansına (DİKA) bağlı Düzey 3 ‘‘TR-C33’’ olarak nitelendirilir (Şekil, 4.4) (DİKA,2023).

Şekil 4.4. Şırnak ili İstatistikî Bölge birimine göre konumu (DİKA,2023)

Güneydoğu Anadolu bölgesinin doğusu ve dağlık kesiminde yer alan Şırnak, İl olarak ülke ulaşım ağında önemli bir kavşak noktasındadır. Şırnak, Trakya’dan Yüksekova’ya uzanan Esendere gümrük kapısı ile Irak’a bağlanan E-90 no’lu uluslararası karayolu üzerinde yer almaktadır. Bölge karayolu ağı içinde önemli yeri olan E-90 aksı, aynı zamanda Türkiye’nin Suriye ve İran ile olan bağlantısını da sağlamaktadır. Türkiye Irak arasındaki bağlantı, Cizre-Silopi üzerindeki tarihi İpekyolu ile sağlanmaktadır. Ankara bağlantısı E24 karayolu ile Cizre ve Silopi ilçelerinden geçerek il sınırlarının dışına ulaşır. Kuzey ve güney bağlantıları, Adana ve Şanlıurfa’dan gelen yol, E24 ile birleşir. Şırnak kentinin 44 km batısından, Cizre-Habur-Irak eksenine bağlanır. Şırnak ili alt merkezleri olan ilçelerine bağlantısını da bu il yolları ile sağlar. Kentte, havayolu ulaşımı mevcut olup, hâlihazırda demiryolu bulunmamaktadır (Şekil 4.5), (DİKA, 2023).

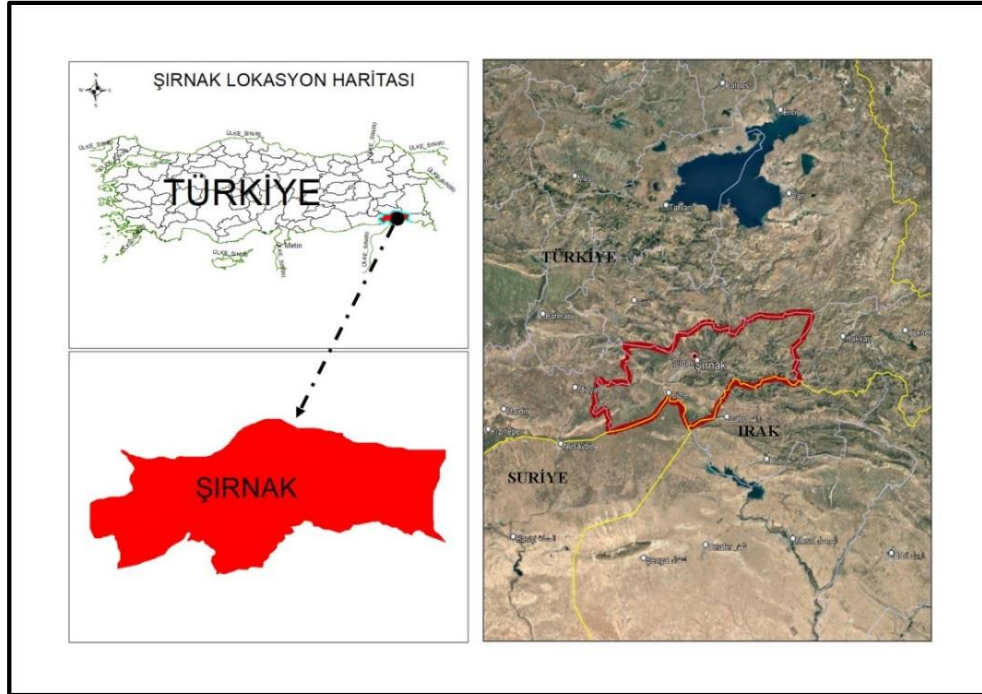
Şekil 4.5. Şırnak Karayolu Bağlantıları (Orijinal, 2023)

Türkiye genelinde sadece Şırnak'ta bulunan asfaltit madeni ve 2023 yılında Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına (TPAO) keşfedilen petrol ile ilin yakın gelecekte ülkemiz için önemli enerji merkezine dönüşmesini sağlayacağı beklenmektedir. Resmi kurumlarca yapılan açıklamalarda asfaltit madenin de kullanım ve yönetiminin, kentin ekonomik kalkınması için önemli bir potansiyel olacağı vurgulanmaktadır (URL, 3). Sahip olunan bu doğal ve kültürel değerlerin Ülkemiz, Doğu Dicle bölgesi ve Şırnak kentine kalkınma getirisi yanı sıra, hızlı ve kontrollü gelişme politikaları yoluyla merkezi idare odaklı yatırımlar da Şırnak ilinin hızlı büyümesinde en önemli etmenlerdendir. Yapılan yatırımların yaygın etkisinin güçlü ve geniş kapsamlı kullanımında, araştırma üniversitelerinin lokomotif bir sektör olarak, ön plana çıkarılmasını gerektirmektedir. Bölgedeki Şırnak Üniversitesi, geçmişten gelen bilgi birikimiyle Doğu Dicle Bölgesinin

ve TRC3 alt bölge merkezi Şırnak ilinin bölgesel kalkınmasında bölgedeki kalkınmadan sorumlu tüm aktörlerle iş birlikçi önemli aktörlerden bir tanesidir.

4.2. Sınır Kent Olarak Şırnak Kenti

Ülkemizde bir şehircilik topluluğu olan Kentsel strateji ve vizyon atölyesi, Şırnak il çevre düzeni planı başta olmak üzere daha büyük ölçekli planlarda kullanılmak üzere Kentsel Strateji ve Stratejik Kent Tasarım çalışmaları düzenleyerek Şırnak kenti için bir dizi mekânsal gelişim stratejileri üretmiştir. 2019 yılında yaptığı bu çalışmada Şırnak için ‘‘Bağlayıcı Kent’’ kimliği öngörüsünde bulunmuştur. Çalışma; Dicle Bölgesinde Irak ve Suriye arasında bir sınıra sahip olan Şırnak kentinin, ülkemizin dış ilişkileri bakımından önemli bir geçiş noktası olduğu vurgulanmıştır. Kentlerin, sınır ülkeler ile ticari ve sosyal etkileşimlere yakın olma olanakları son yıllarda bölgesel kalkınma açısından önemli potansiyele sahip olduğu vurgulanmış ve Ortadoğu ülkeleri ile bağlantı aralığı bulunan Şırnak'ın bulunduğu konumun, kentin gelişimi ve ülke ekonomisi üzerindeki etkisinin önemi belirtilmiştir (Şekil 4.6). Çalışmada bu potansiyelin daha iyi değerlendirilmesi için ekonomik, ekolojik ve kültürel değerlerin yardımıyla var olan çevresel envanterler ile entegre ağların kurulmasının özgün kimliği güçlendireceği tespit edilmiştir (Kentsel Vizyon Platformu, 2019).

Şekil 4.6. Şırnak Lokasyon Haritası (Orijinal, 2023)

Irak ülkesiyle sınırdaş olan Güneydoğu Doğu Anadolu Bölgesi Dicle Doğu Alt Havzası içinde yer almasıyla özgün bir çalışma alanına sahip olan Şırnak kentinin önceleri Siirt'e bağlı ilçe statüsünden il statüsüne geçiş süreci ve Şırnak Üniversitesi'nin kurulmasıyla birlikte kentsel gelişme ve sosyo-ekonomik etkilerinin değerlendirilmesi kapsamında kentin sahip olduğu özgün jeopolitik konumunun da getirdiği potansiyelin öneminin vurgulanabilmesi için sınır kent kavramı, farklı ülkelerdeki üniversite odaklı sınır kent planlama yaklaşımları incelenerek, sınır kentlerin komşu ülkelerle ekoloji tabanlı arazi kullanımı, sürdürülebilir sosyo-ekonomik ilişkiler ve uluslararası göçlerin güvenle kontrol edilebilirliğinde önemli bir sosyal donatı alanı olan üniversitelerin üstlendikleri rollerin belirlenmesi bağlamında öncelikle sınır kent kavramı ve sahip olduğu potansiyel tanımlamış daha sonra dünyadan ve ülkemizden örnekler ile konunun önemi vurgulanmıştır.

Tarih boyunca sınır kavramı sosyoloji, antropoloji, coğrafya, ekonomi, şehir ve bölge planlama vb. çeşitli disiplinler tarafından çalışılmıştır. Sınır şehri, en genel tanımı ile ülke ya da ilgili olduğu sistemin öznesine göre kenar, uç veya sınırın yakınında yer alan şehirdir. Coğrafya bilim dalı sınır kenti, komşu ülkelerin kara - deniz parçalarını birbirinden ayıran, uluslararası bir antlaşma ve kurallar bütünü ile belirlenmiş çizgi olarak tanımlamaktadır (Nugent, 2012).

Sınır kentleri, bölgelerin kesiştiği ve genellikle iki veya daha fazla ülkenin sınırlarına yakın yerde bulunan yerleşim alanlarıdır. Bu kentler, sosyal, ekonomik, kültürel ve politik açılarından önem taşırlar. Tarih boyunca sınır kentler çoğunlukla farklı medeniyetlerin buluştuğu ve etkileşimde bulunduğu merkezler olmuştur. Sınır kentler, farklı ülke sınırlarına yakın yerlerde bulunan yerleşim bölgeleri olup; genel itibari ile bu kentlerde iki veya daha fazla bölge sınır geçiş noktası bulunduğundan, yerleşim sisteminin önemli düğüm noktaları olarak liman veya havaalanı gibi ulaşım donatıları ile sınır ötesi ticaret donatılarını içerir. Coğrafi sınırların kesiştiği bu noktalarda, ticaret, göç, kültürel etkileşim ve kısıtlama yoğundur. Sınır kentleri, bu konumları nedeniyle farklı kültürlerin, dillerin, geleneklerin ve yaşam tarzlarının etkileşimine açıktır. Sınır kentlerde ticaret ve insan hareketliliği yoğun olduğundan özellikle ekonomik entegrasyon kararları ile hızla gelişmektedir. Sonuç olarak, sınır kentler sahip olduğu ekonomik ve kültürel geçmiş ile farklı ülkeler arasında iletişim ve işbirliğini kolaylaştırıp; gerek bölgesel kalkınmada gerekse de uluslararası ilişkilerde olumlu katkı sağlamaktadır (Söylemez ve Varol, 2020; Houtum,2005). Sınır kent olmanın avantajları şu şekilde gruplandırılabilir;

Ekonomiye Katkısı Açısından Sınır Kentler; Sınır kentler, birer ticaret merkezi niteliğinde yerleşmeler olup sahip oldukları sınır geçiş noktaları ile ülkeler arasındaki mal ve hizmet alışverişini kolaylaştırarak makro düzeyde ülke ekonomik büyümesini teşvik ederler (Chavez,2000).

Turizme Katkısı Açısından Sınır Kentler; Sınır ötesi komşuluğu olan kentler, komşu ülkedeki kültürel ve etnik bağlarla ortak bir bellek ile postmodern kentleşmenin ülkelere göre farklı yansımaları ile ilgi çekici cazibe merkezleridir. Sınırın her iki yakasında sahip olunan ekolojik bütünlük doğal kaynakları, tarihi ve kültürel değerleri ve gastronomik zenginlikleri ile turistik cazibe merkezleri haline gelebilirler (Leontidou ve ark., 2001).

Sosyo-Kültürel Etkileşim Açısından Sınır Kentler: Sınırın her iki yakasındaki kültürlerin ticari amaçlar ile buluşmaları, özellikle savaş gibi anlaşmazlıklar neticesinde ülkeler arası kurulan geçici yerleşmelerin sınır kentlerle ilişkili bölgelerde yer seçilmesi nedenleri ile sınır kentleri farklı kültürlerin buluşma noktaları konumuna getirmiştir. Farklı ülkelere gelen insanların buluşma noktaları olan sınır kentlerde yaşanan etkileşim ile kültürel çeşitlilik artmaktadır. 2011 yılında Suriye savaşının etkileri sonucu Suriyeden Türkiye'ye olan zorunlu göçten kaynaklı sosyo-kültürel etkileşim özellikle Kilis, Gaziantep ve Hatay gibi sınır kentlerde kendini göstermiştir. Zorunlu göç üzerinden geçen yıllar karşılıklı sosyo-kültürel etkileşim ve değişimleri beraberinde getirmiş barış içinde toplumsal uyum sürecinin başlamasına zemin hazırlamıştır (Çelik, 2021).

Diplomasi, Politika, Güvenlik ve Kontrol Açısından Sınır Kentler: Ülke sınırları genellikle Kars-Ani örneğinde olduğu gibi Türkiye-Ermenistan sınırları arasındaki Arpaçay Kanyonu, Türkiye-Irak sınırları arasındaki Hezil-Habur nehri gibi doğal eşikler ile tanımlanmaktadır (Rüştü ve Salem, 2004). Sınır kentleri, sınır kapısına yakınlığından dolayı güvenlik ve sınır kontrolleri açısından stratejik konuma sahiptir. Sahip olduğu konumdan dolayı sınır güvenliği, kaçakçılık, göç ve diğer sınır ötesi konularda kritik rol oynamaktadır. Sınır kentleri, ülkeler arasındaki koruyucu ve politik görüşmelerin muhafaza edildiği yer niteliğinde ve sınırın yakınlığı sebebi ile ülkelerin iletişim kurmasını kolaylaştıran katalizör bölgelerdir (Marten ve Boana, 2021).

Eğitim ve Araştırma Merkezleri Olarak Değerlendirme: Sınır kentlerinde üniversiteler; bilgi üretimini sağlayan ve gelişmişlik düzeyini arttıran kurumlar olmasının yanında, kentler arası ve uluslararası işbirliğinin önemli merkezleri olarak işlev görebilirler. Üniversiteler, sınır ötesi iş birliği için geçmişten gelen bilgi birikimine dayalı bir platform sunabilecek aktörlerdir. Bölgesel kalkınmayı teşvik eden bu aktörler

yaptıkları çalışmalar ile sınır ötesi iş birliği yoluyla bölgedeki kentler arası ve ülkeler arasındaki bağları güçlendirirler. Nitekim Avrupa Birliğinin birlik içindeki ülkelerinin ve birliğe aday ülkelerdeki sınır kentlerine yönelik uyguladığı INTERREG proje programları, bölgesel kalkınmada stratejik planlama araçları olarak üniversiteler, yerel yönetimler, sanayi ve ticaret oda ve borsalarını ulusal sınırlar ötesi işbirliklerine yönlendirmektedir (Erkut vd, 2009). Avrupa Birliği dışında ulus aşırı pek çok yönetim birlikleri G20,OECD, UN gibi işbirlikçi yaklaşımlarla, ulusal kentsel sistemleri, özellikle sınır kentleri etkileyen mekansal stratejik gelişime yönelik politikaların üretilmesini zorunlu kılmıştır.

Üniversiteler, eğitim ve araştırma merkezleri olmaları yanında; sınır kentlerde hizmet sektörünün önemli bir ögesi olarak sağlık, eğitim, ticaret, sanayi gibi hizmet alanlarında da üretim merkezleridir. Coğrafi olarak sınıra yakın konumları bu üniversitelerin yerel ekonomi, kültürel alışveriş ve sosyal dokuya olan etkilerini artırmaktadır. Kuruldukları kentlerde önemli bir kentsel gelişme aktörü olan üniversiteler, sınır kentlerde kalkınma ve inovasyon, kültürel ve sosyal etkileşim, uluslararası işbirliği, diplomasi ve toplumsal sorunların çözümünde de önemli bir role sahiptir. (Balibar ve Williams,2002; Etzkovit ve Leydesdolff, 2000; Marom, 2014; Marten ve Boana, 2021,; Anderson Ve O' Dowd, 1999; Nugent, 2012; Söylemez ve Varol, 2020; Houtum,2005; Florax,1987; Toprak, 2021; Demir,2021; Kaya, 2014; Charles, 2001). Yapılan literatür araştırmasına göre üniversitelerin sınır kentlerde üstlendiği işlevleri gruplara ayrılarak Çizelge 4.1.'de açıklanmıştır.

Çizelge 4.1. Literatüre Göre Üniversitelerin Sınır Kentlerde Üstlendiği İşlevler

<p>Yerel Kalkınma Ve İnovasyon</p>	<p>*Yaptıkları bilimsel araştırmalar, teknolojik inovasyonlar ve girişimcilik çalışmaları, üniversitelerin sınır kentlerin ekonomik avantajlarını artırmasına yardımcı olur.</p> <p>*Üniversite-sanayi işbirliği ile elde edilen deneyimler ticarileştirilerek yeni iş alanları oluşturulmaktadır.</p> <p>*Üniversiteler kalifiyeli mezunlar yetiştirerek yerel iş güvencesini yükseltip, kentlerin iş gücü potansiyelini arttırmaktadır.</p> <p>*Kontrollü hızlı kentsel gelişmeye öncülük etme rolüne sahiptirler.</p>
---	--

Sınır Ötesi Kültürel ve Sosyal Etkileşim	<p>*Üniversiteler, sınırdaki kentlerin kültürel ve sosyalliğini çeşitli aktiviteler ile zenginleştirirler.</p> <p>*Lokasyon yakınlığı için kente gelen yabancı öğrenciler ve göçmenler, farklı kültürel bakış açıları aracılığıyla yerel ağları etkilemektedir. Bu etkileşimi, hoşgörüyü sağladığı gibi uluslararası ilişkileri de güçlendirebilir ve farklı kültürlerin sergilenmesine ortam hazırlamaktadır.</p> <p>*Kültürel etkileşim, turizmin genişletilebilmesi ve sınır kentinin kültürel bir çekim merkezi haline getirilmesine olanak sağlamaktadır.</p>
Toplumsal Sorunların Çözümünde Rol	<p>*Sosyal hizmet amacı, toplumsal adalet ve sürdürülebilir kalkınma gibi alanlarda üniversiteler önemli projeler geliştirmektedir.</p> <p>*Toplumsal koruma çözümüne yönelik yapılar ve projeler, yerel halkın yaşam özelliklerini korur ve sınırdaki kentlerin daha sağlıklı ve sürdürülebilir topluluklar haline gelmesini sağlamaktadır.</p>
Uluslararası İşbirliği ve Diplomasi	<p>*Üniversiteler, yabancı öğrenciler ve akademisyenler sayesinde, sınırdaki kentlerin uluslararası ilişkilerini geliştirip, kent tanıtımını ve uluslararası işbirliği projelerini teşvik etmektedir.</p> <p>*Ayrıca, üniversiteler ulusal ve uluslararası platformlarda sınırdaki kentlerin sesini duyurarak diplomasinin gelişmesine katkıda bulunurlar.</p>

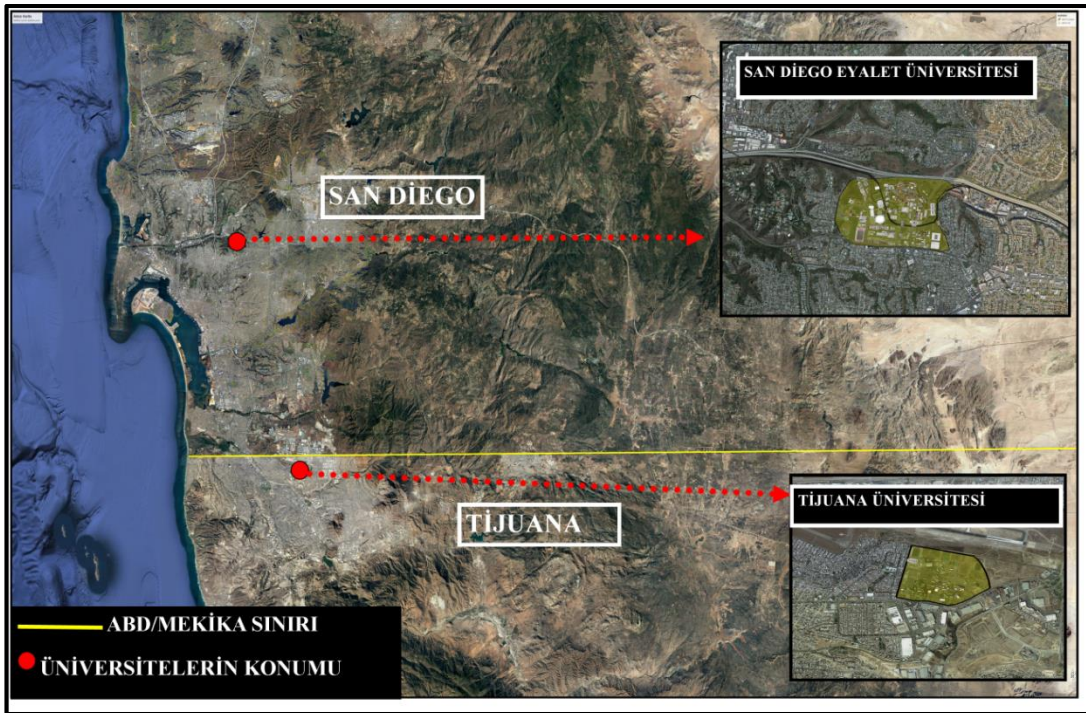
Sınır kentleri, üniversiteler ve araştırma merkezleri ile birleştiğinde eğitim ve bilimsel araştırma açılarından önemli katkılar sunmaktadır. Sınır kentlerinde kurulan üniversiteler, uluslararası eğitim standardını ve uzman öğretim üyelerini kent merkezine çekmede önemli potansiyele sahiptir. Böylece uzman öğretim üyelerinin bilimsel birikimini sınır üniversiteleri ve araştırma merkezlerinde toplamada zengin kent kültürü ve devlet teşvikleri etkin rol oynar. Farklı disiplinler arasında ekonomik ve bilimsel işbirlikleri geliştirir. Üniversiteler ve sınır kentler bir yandan yerel toplumun gelişimine katkıda bulunurken; diğer yandan da bölgesel kalkınmayı çok disiplinli inovasyon modeli ile gelişimi teşvik etmektedir (Leontidou ve ark., 2001).

Ekonomik ve sosyal dinamiklerin kesiştiği özgün mekânlar olan sınır kentler; sadece politik ve coğrafi sınırlardan ibaret değildir. Sınır kentleri bir taraftan güvenlik ve göç tehditleri gibi küresel sorunlar ile uğraşırken bir taraftan da birçok fırsata sahiptir. Sınır kentte yer alan üniversiteler, sınırda olmanın getirdiği özgün yapıyı ve fırsatları değerlendirebilmek ve yönetebilmek adına etkili çalışmalar yürütebilecek temel aktörlerdendir. Bu bağlamda Dünyadan örnekler ile sınır bölgesinde veya karşılıklı sınırlar arasında etkili olan üniversiteler ve yaptıkları çalışmalar değerlendirilmiştir. Türkiye’den de Şırnak ve Şırnak kenti gibi Devlet kalkınma politikaları ile il olmuş veya

benzer büyüklüklere sahip sınırda bulunan kentlerdeki üniversitelerin yaptığı çalışmalar ve kentsel gelişmeye olan etkileri değerlendirilmiştir.

ABD/Meksika Sınırındaki Yerleşmelerde Bulunan San Diego Eyalet Üniversitesi/ Tijuana Üniversitesi (Universidad Autónoma De Baja California, UABC)

1897 yılında kurulan ve devlete bağlı olan San Diego Üniversitesi (State University, SDSU) ile 1957 de kurulan Tijuana Üniversitesi (Universidad Autónoma de Baja California, UABC) Amerika California eyaleti ve Meksika arasındaki sınıra yakın San Diego ve Tijuana kentlerinde konumludur (Şekil 4.7). San Diego Üniversitesi, sınır ötesi projelerle kültürel etkileşimi artırırken aynı zamanda teknoloji aktarımı ve işbirliği işletim sistemleri ile yerel ekonomideki üretici ve tüketicilere destek olmaktadır. Tijuana Üniversitesi, bölgedeki sanayi, iş dünyası ve toplumla yakın ilişkiler kurarak bölgesel kalkınmayı desteklemeye odaklanmıştır. Ayrıca SDSU üniversitesi, sınır komşusu olan Meksika'daki Tijuana şehrinde konumlu olan Tijuana Üniversitesi (Universidad Autónoma de Baja California, UABC), ile iyi düzeyde işbirliği yapmaktadır. Bu iki üniversitenin öğrencileri seçtikleri çalışma konularıyla üniversiteler arası sınır ötesi işbirliği geliştirmektedir. Ortak araştırma konuları, ortak dersler ve kültürel etkinliklerle, sınır kentlerin kültürel ve ticari yapısına katkıda bulunmaktadır (Alegria, 2006; Hausman, ve Rubio, 2019; URL 4; URL 5).

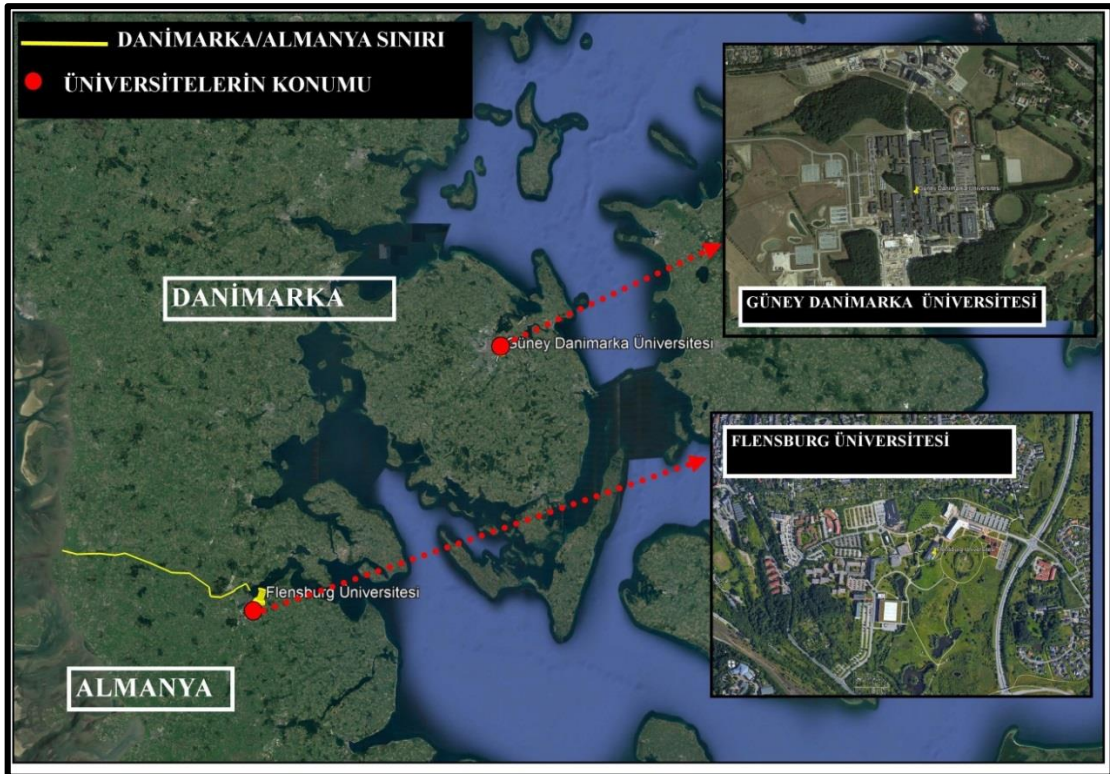
Şekil 4.7. ABD/Meksika sınırına göre San Diego Eyalet Üniversitesi ve Tijuana Üniversitesinin Konumu (Orijinal, 2023)

Şekil 4.8. San Diego ve Tijuana üniversiteleri genel görünüşü (URL 4; URL 5)

Danimarka ve Almanya Sınır Yerleşmelerinde bulunan Güney Danimarka Üniversitesi (Danimarka) - Flensburg Üniversitesi (Almanya)

1966 yılında kurulan 20.000 öğrencisi olan Güney Danimarka Üniversitesi ve 1946 yılında Almanya'nın Flensburg kentinde kurulan 5300 öğrenci olan Flensburg Üniversitesi, Danimarka ile Almanya arasında sınır şehirlerde bulunan iki üniversitedir (Şekil 4.9).

Şekil 4.9. Danimarka/Almanya sınırına göre Güney Danimarka Üniversitesi ve Flensburg Üniversitesinin Konumu(Orijinal, 2023)

Bu iki üniversite, öğrenci ve öğretim üyeleri değişim programları, çift diplomalı programlar ve ortak araştırma projeleriyle birlikte sınır kentlerinin yerel işbirliğini güçlendiren bir model geliştirmişlerdir. Bu model sınır kentlerde uluslararası işbirliği, çift

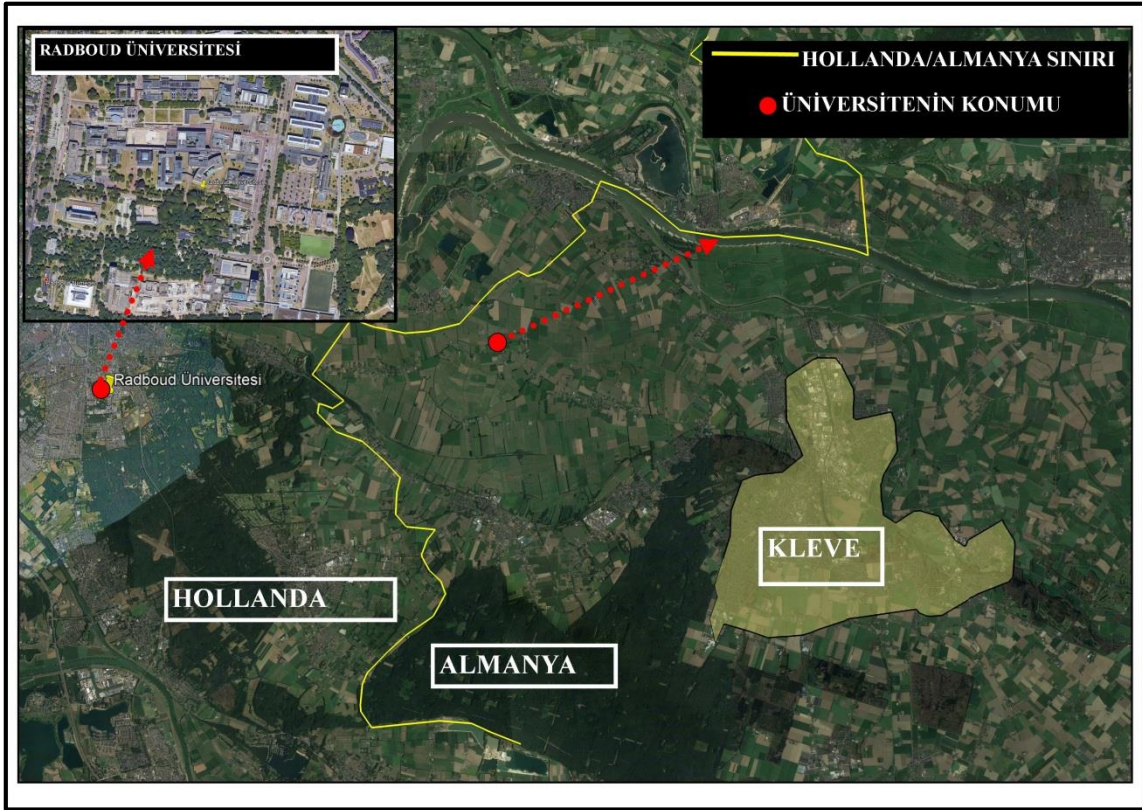
diplomalı programlar, iş dünyası işbirlikleri, sınır kentleri arası kültürel etkileşim ve araştırma modelleri gibi çeşitli çözümler, sınır kentlerinin gelişimini artırmayı ve bölgesel işbirliğini teşvik etmekte ve bölgesel kalkınma açısından faydalı stratejiler sunmaktadır (URL 6; URL,7).

Şekil 4.10. Flensburg Üniversitesi ve Güney Danimarka Üniversitesi genel görünümü (URL 6; URL 7)

Hollanda ve Almanya arasında Bulunan Nijmegen Üniversitesi (Radboud Üniversitesi)

20.000 öğrencisi olan Nijmegen Üniversitesi (Radboud Üniversitesi), Hollanda'nın en eski öğrenci şehri olarak bilinen Nijmegen kentindedir (Şekil 4.11).

Şekil 4.11. Hollanda/Almanya sınırına göre Radboud Üniversitesinin Konumu (Orijinal, 2023)

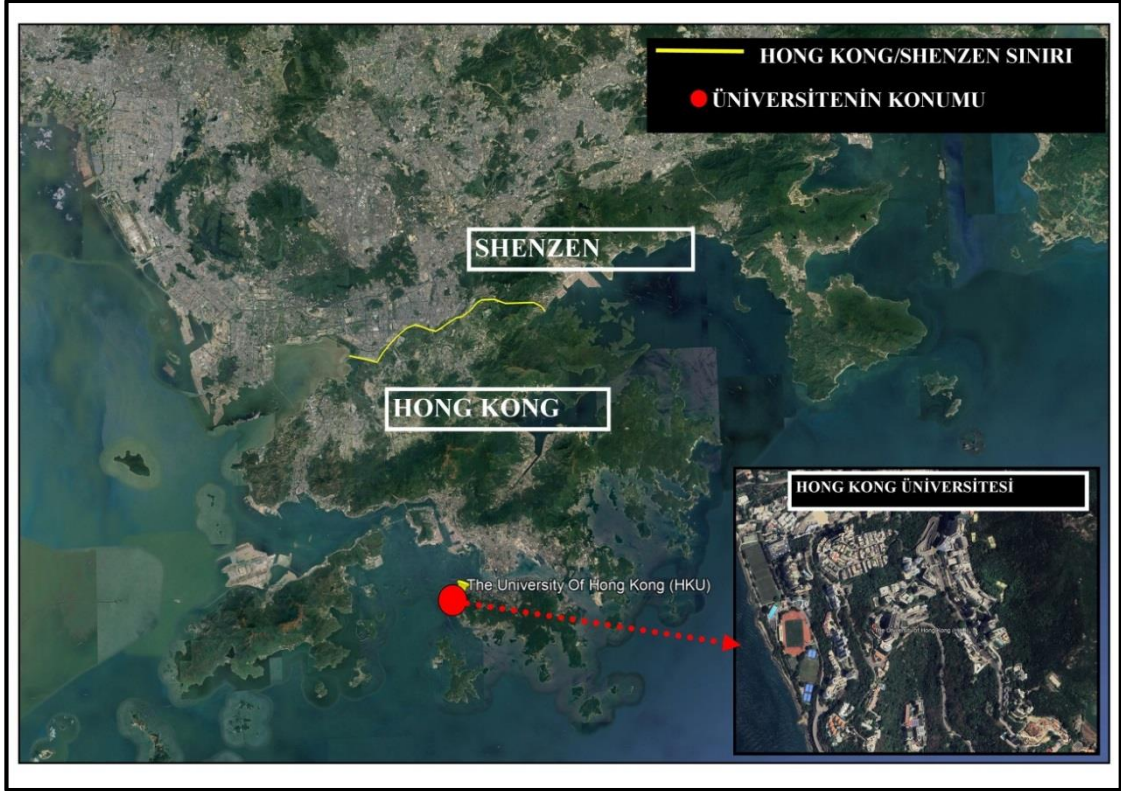
Şekil 4.12. Radboud Üniversitesi genel görünümü (URL 8; URL9)

Yaklaşık 30.000 öğrenciye sahip kent, tiyatrodan müziğe, münazara toplantılarından multimedya'ya kadar farklı alanlarda çok sayıda etkinlik yapmaktadır. Kentin yüksek öğrenci potansiyeli sayesinde üniversite bölgedeki birçok üniversite ile işbirliği yapmaktadır. Özellikle Hollanda ile Almanya arasında yer alan Kleve kentindeki üniversitelerle sağlık, teknoloji ve kültürel alanlarda iş birliği projelerine dayalı işbirliği yapmaktadır. Aynı zamanda sınır ötesi bir kütüphane sistemi de geliştirilmiştir (URL 8; URL 9).

Shenzen(Çin)/Hong Kong Sınır Bölgesinde Bulunan University of Hong Kong

Eski bir İngiliz kolonisi olan Hong Kong, 1997'de Çin Halk Cumhuriyeti'nin özel idari bölgesi haline gelmiştir. Hong Kong Çin'de olsa bile kendi para birimi, göçmenlik ve yasa tasarıları ile özerk bir bölge niteliğindedir. (Özgür ve Vural, 2021).

Hong Kong'a komşu bir balıkçı köyü olan Shenzhen, 1978 de Çin de başlatılan Ekonomik Reform ve Açılım çalışmaları ile pilot bölge olarak seçilmiştir. Böylece kentte ekonomik önlemler ve hükümet politikaları ile kontrollü şehirleşmenin önü açılmıştır. Shenzhen hükümeti, Kentin gelişmesi kapsamında yapılan devlet politikaları ile kentteki bilgi üretimi sermayesini arttırmak için, 3 ana tedbir benimsemiştir. Bunlar; kente yakın konumda bulunan sınır şehirlerdeki iyi gelişmiş üniversiteler ile işbirliği yapmak, bilgi üretimine yatırım yapmak ve diğer ülkelerden yetenekleri çekmek için teşvikler oluşturmaktır. University of Hong Kong, Çin anakarasının hemen yanında yer alan Hong Kong'da bulunur (Şekil 4.13); (URL 10). Üniversite, Hong Kong'un küresel finans ve ticaret merkezi olması nedeniyle bölgesel işbirlikleri ve uluslararası öğrenci topluluğu konusunda başarılıdır. Hong Kong ve Shenzhen kenti arasında bölgesel inovasyonu arttırmaya yönelik işbirliği çalışmaları yapılmıştır. Üniversite aynı zamanda Hong Kong'un özgün sosyal, kültürel ve ekonomik yapısını anlamak için bir platform olarak hizmet vermektedir (Kang ve Jiang, 2020).

Şekil 4.13. Shenzen/Hong Kong sınırına göre Hong Kong Üniversitesinin Konumu (Orijinal, 2023)

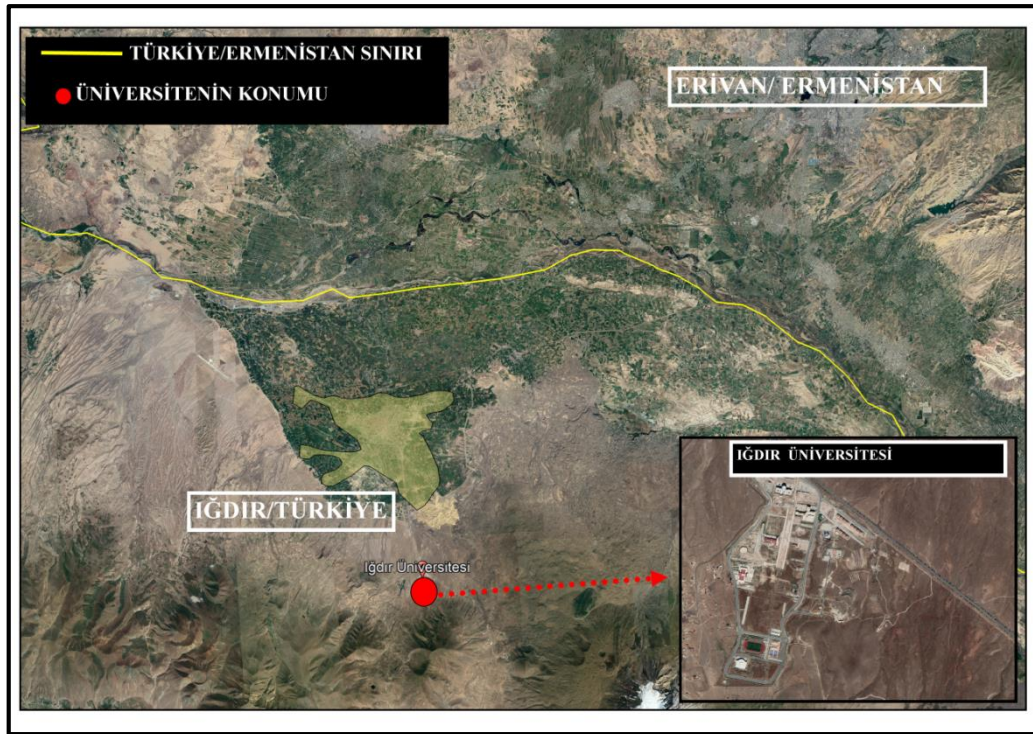
Şekil 4.14. Hong Kong Üniversitesi genel görünümü (URL 11)

Türkiye-Ermenistan Sınırında Bulunan İğdır Üniversitesi - İğdır, Türkiye

Türkiye'nin Doğu Anadolu Bölgesinde Erzurum-Kars bölgesinde yer alan İğdir kenti ülkemiz için önemli bir kültür kavşağında yer almaktadır. Başta Ermenistan daha sonra Azerbaycan ve İran ile de sınır komşuluğu bulunmaktadır. Türkiye'nin Ermenistan ile sınırını belirleyen Aras Nehri, Arpaçay ile birleştikten sonra İğdir sınırları boyunca akar. Kent 1992 yılına kadar Kars iline bağlı ilçeyken 1992 yılında devlet kalkınma politikaları kapsamında ilçeden il statüsüne geçmiştir (Yulu ve Doldur, 2023).

Türkiye cumhuriyetinin kurulması ile özellikle 1950'lerden sonra hız kazanan şehirlerin kalkınma ve gelişme politikaları kapsamında Türkiye'nin doğu Anadolu bölgesinde yer alan ve üç ülkeye sınırı ile stratejik açıdan önemli bir bölgede bulunan Iğdır kenti de kalkınma faaliyetleri yapılan şehirlerindedir. Kentteki verimli toprak arazileri temel veri sayılıp; ekonominin kalkındırılması için tarım, ticaret, sanayi ve sosyo-kültürel hayatın gelişmesi hedeflenmiştir. Kentin kalkınması için yapılan çalışmalarda Türkiye'nin içinde bulunduğu ulusal ve bölgesel özellikleri de göz ardı edilmemiştir (Altan, 2020).

Iğdır Üniversitesi 2008 yılında 203.594 nüfuslu Iğdır kentinde kurulmuştur. Üniversite kent merkezinde Ermenistan'a komşu bir bölgededir (Şekil 4.15).

Şekil 4.15. Türkiye/Ermenistan Sınırına Göre Iğdır Üniversitesinin Konumu (Orijinal, 2023)

Iğdır Üniversitesi, sınır kent özelliğini bir avantaja dönüştürebilmek adına yerel yönetimler ve diğer kuruluşlar ile iş birliği yapmaktadır. Sınır kent olmasının getirdiği ekonomik ve kültürel dinamikleri, iyi şekilde kullanabilmek için çeşitli projeler yürütmekte ve yeni iş birlikleri kurmaktadır. Bu iş birliği çerçevesinde, Iğdır Üniversitesi yerel ekonominin kalkınmasına katkı sağlama araştırmaları yapmakta, kentteki kültürel mirasın korunması ve tanıtılması için çaba göstermektedir. Iğdır Üniversitesi, sınır kent olmanın getirdiği lojistik bağlantıları kullanarak, özellikle Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki Karabağ bölgesi için uluslararası işbirliklerinin yapılması adına çalıştaylar düzenlemekte ve bölgede başta Serhat Kalkınma Ajansı olmak üzere sivil toplum

kuruluşları ile bir araya gelmektedir. Üniversite, komşu ülkelerle de öğrenci değişim programları düzenlemektedir (URL,12).

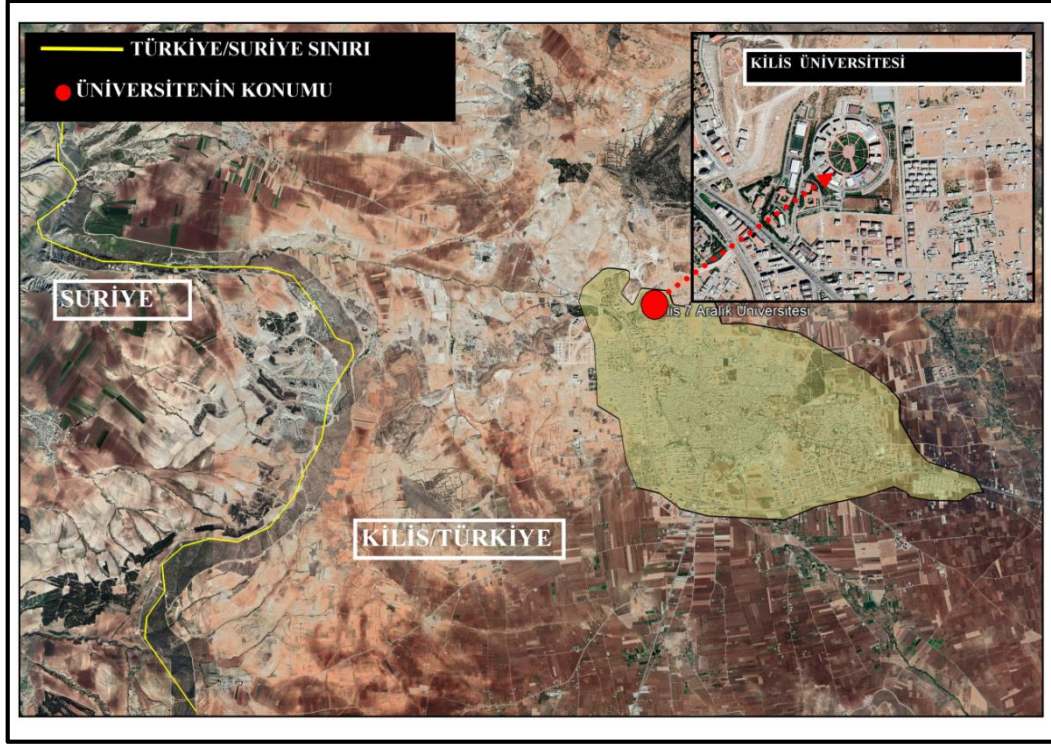
Şekil 4.16. Iğdır Üniversitesi genel görünümü (URL 12)

Türkiye-Suriye Sınırında Bulunan Kilis Yedi Aralık Üniversitesi - Kilis, Türkiye

Mezopotamya bölgesinin kuzey batısında yer alan Kilis kenti tarihten bu yana Asya'dan gelip batıya ve Akdeniz sahillerine; güneyde Mezopotamya'dan gelip Karadeniz kıyılarına ulaşan önemli ulaşım bağlantıları üzerinde konumlanmıştır. 1995 yılına kadar Gaziantep iline bağlı bir ilçe olan yerleşme devlet kalkınma politikaları kapsamında 1995 yılında il statüsüne geçirilerek Türkiye'nin 79. ili olmuştur (Çelik, 2020).

Kilis günümüzde Gaziantep il merkezine 55 km mesafede doğu, kuzey ve batıda Gaziantep ili ile çevrelenmiş; güneyde ise 10 km mesafede bulunan Türkiye-Suriye sınırı ile sınırlanmıştır. Genel olarak bakıldığında kentin kuzey ve batı kesimleri engebeli; doğu ve güney kesimleri ise düzlük bir arazi yapısına sahiptir. Türkiye-Suriye sınırı ulusal antlaşmalar ile oluşturulmuş yapay sınır özelliği göstermektedir. Tarihte anlaşmazlık konusu olan Türkiye-Suriye sınır problemleri Kilis sınırını da belirleyen etmenlerden olmuştur. (Kuzgun ve İncili, 2023). Kilis 7 Aralık Üniversitesi 2007 yılında 147.919 nüfuslu Kilis kentinde kurulmuştur. Üniversite kent merkezinde Suriye'ye komşu bir bölgededir (Şekil 4.17).

2011 yılında başlayan Suriye iç savaşının etkileri ülkemizde Kilis kentinde oldukça yakından görülmüştür (Harunoğulları ve Çelik, 2019). Kilis Üniversitesi yerel ve bölgesel ekonomiye katkı sunmanın yanında sınır kent özelliğini kullanarak üniversite bünyesinde "Ortadoğu Araştırmaları ve Uygulama Merkezi" adı altında özellikle Suriyeli ile ilgili çalışmalar yapmaktadır. Kurdukları merkez üzerinden akademik faaliyetlerde bulunan merkez İstanbul üniversitesi ve yereldeki birçok sivil toplum kuruluşu ile iş birliği yapmaktadır (URL13).

Şekil 4.17. Türkiye/Suriye sınırına göre Kilis Üniversitesinin Konumu (Orijinal, 2023)

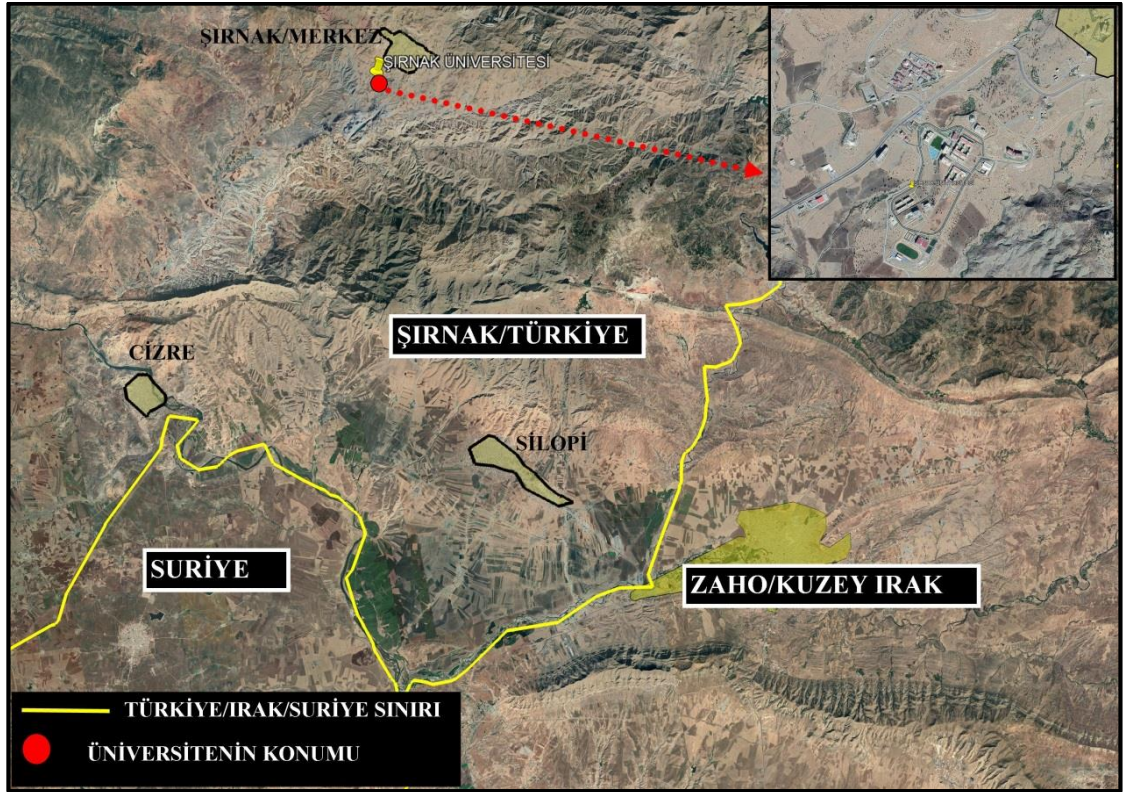
Şekil 4.18. Kilis 7 Aralık Üniversitesi genel görünümü (URL 14)

Türkiye-Irak Sınırında Bulunan Şırnak Üniversitesi - Şırnak, Türkiye

Şırnak, Türkiye'nin Irak ve Suriye'ye komşu sınır ili olup bu ülkeler ile kültürel ve ekonomik bağları halen devam etmektedir. Şam, Halep, Bağdat, gibi tarihi ticaret merkezleri, Osmanlı İmparatorluğu'nun (1. Selim ve Muhteşem Kanun-i Sultan Süleyman dönemlerinde) hâkimiyetinde olduğundan, Osmanlı'dan günümüze Şırnak kentinin de içinde bulunduğu Dicle Fırat havzası, bu merkezlere ulaşımında kullanılan kervan yolları üzerinde olmasıyla, tarih boyunca ticaret işlevinin ön planda olduğu yerleşmeleri barındırmaktadır. Bu nedenle coğrafi konumu ve tarihi gelişimi nedeniyle ekonomisi sınır ticareti, tarım, hayvancılık ve hizmetler sektörüne dayalı olarak

gelişmiştir. Bölgedeki zengin doğal kaynakları madencilik sektörünün gelişmesine olanak sağlamıştır (Hüseyini,2018).

Türkiye-Irak sınırının Türkiye tarafında Güneydoğu Doğu Anadolu Bölgesi Dicle Doğu Alt Havzası sınır kenti olan Şırnak, diğer tarafında ise Irak'ın Kuzey Bölgesi'nde Dicle doğu havzasında bulunan Zaho şehri bulunmaktadır. İki şehir arasındaki bu coğrafi yakınlık, jeopolitik ve fiziksel bir sınırın ötesinde, ekonomik, kültürel ve sosyal anlamlarda yakın ilişkilere neden olmuştur. Şırnak ili sınırında bulunan Habur Sınır Kapısı, iki ülke arasındaki ticaretin ana arterlerinden biri olup Şırnak ve Zaho arasında ekonomik hareket öne çıkmaktadır (Kalaycı 2020; Özdemir, 2018). 2022 yılında 5723 öğrenciye sahip Şırnak Üniversitesinde çoğunlukla Irak ve Suriye uyruklu 116 yabancı öğrenci okumaktadır. Üniversite Habur Sınır Kapısı'na 60 dakikalık araç mesafesindedir (Şekil 4.19).

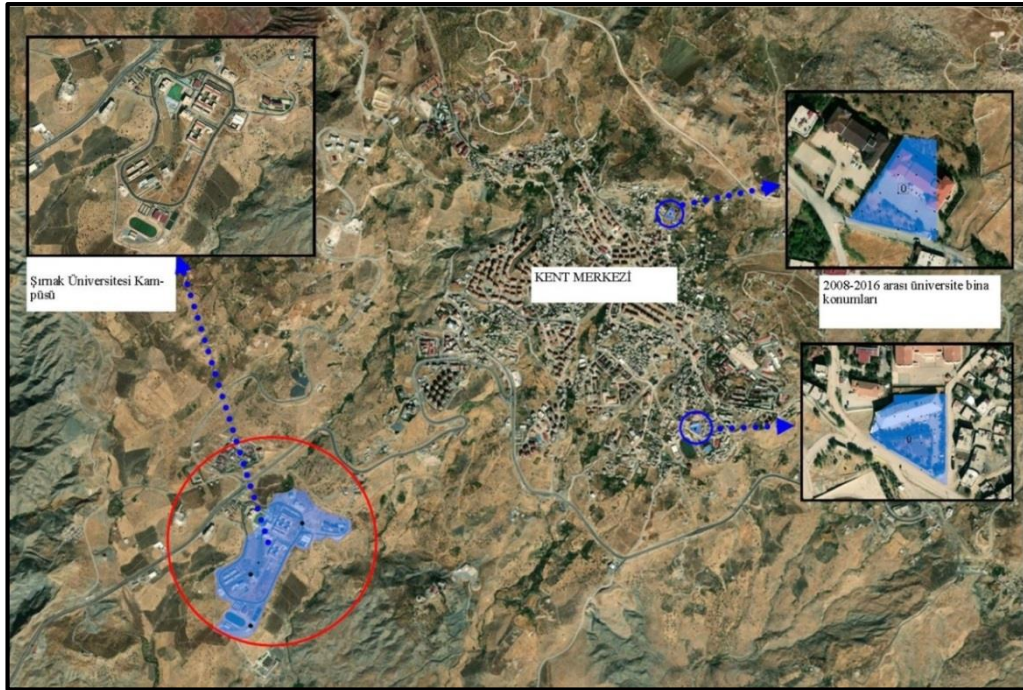
Şekil 4.19. Türkiye/Irak sınırına göre Şırnak Üniversitesi ve Zaho Üniversitesinin Konumu (Orijinal, 2023)

Irak Bölgesi'nde devlet üniversitelerine rağbet düşük olduğundan Iraklı öğrenciler çoğunlukla özel üniversiteleri veya yakın lokasyonlarında bulunan Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerini tercih etmektedir (URL 14).

4.3. Şırnak Planlama Deneyimleri Işığında Şırnak Üniversitesinin Şırnak Kentine Mekânsal Etkileri

4.3.1. Şırnak Üniversitesinin Kentte Kuruluş Tarihiçesi ve Profili

2008 yılında bölgesel kalkınma amaçlı her ilde bir üniversite açılması kapsamında, 31.05.2008 tarih 26892 sayılı Resmi Gazete'sinde yayımlanarak 5765 Sayılı Yasa ile Şırnak Üniversitesi kurulmuştur. Üniversite ilk kurulduğu yıllarda yaklaşık 7 yıla kadar kısıtlı sayıda bölüm ile farklı bölgelerdeki kamu binalarında eğitim verilmiştir (Şekil 4.20), (Şırnak Üniversitesi, 2023). Söz konusu binalar günümüzde Yükseköğretim Kurumu'na bağlı kamu binaları olarak kullanılmaya devam edilmektedir.

Şekil 4.20. Şırnak Üniversitesi kullanım alanları (Orijinal,2023)

2015 yılından başlayarak 2017 yılına kadar kademeli olarak tamamlanan kampüste 2023 yılı itibari ile; İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Şırnak Meslek Yüksekokulu ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu mevcuttur. Şırnak Üniversitesinde 2022 yılında 2501 ön lisans, 2065 lisans, 1127 yüksek lisans, 30 doktora olmak üzere toplam 5723 öğrenci, 12 Profesör, 31 Doçent, 101 Dr. Öğr. Üyesi olmak üzere, buna ek olarak 115 Öğretim Görevlisi, 66 Araştırma Görevlisi bulunmaktadır.

Şırnak Üniversitesinin yer seçimi yapıldıktan sonra arazinin büyük çoğunluğu özel mülk sahiplerinden temin edilmiştir. Yapılan literatür çalışması üniversitelerin

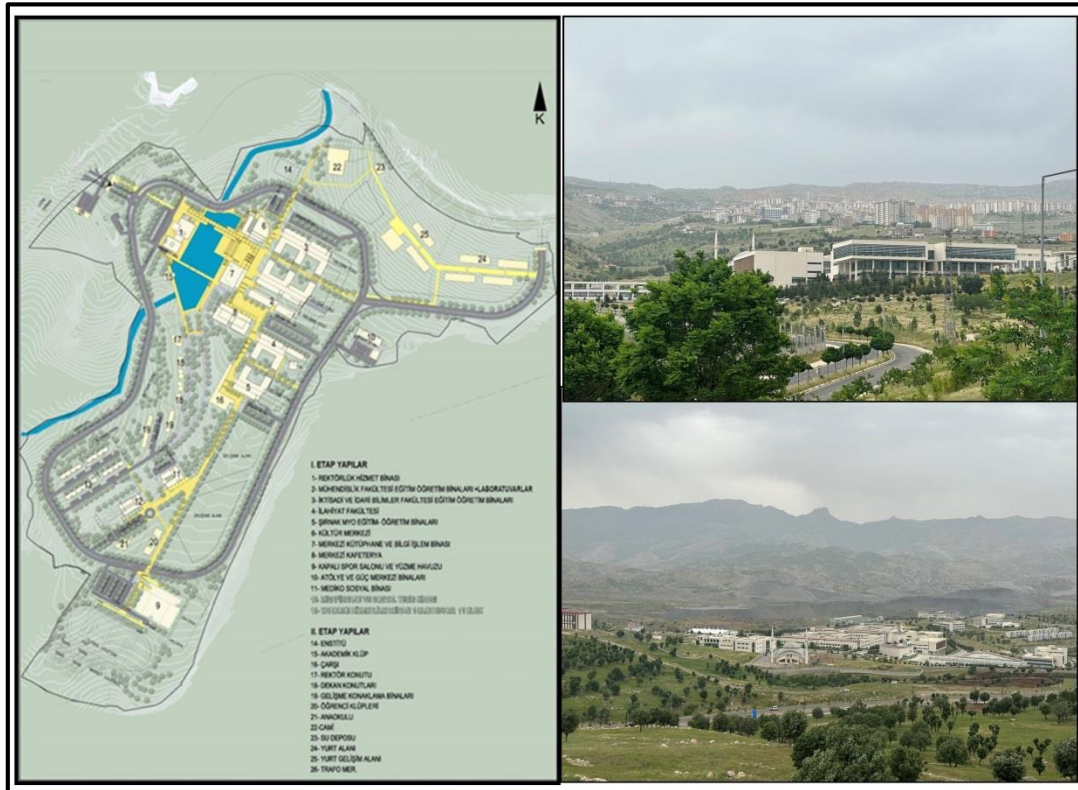
kurulduğu yere maksimum faydayı sağlayabilmesi için yer seçim kararlarının belli parametreler çerçevesinde yapılması gerektiğini göstermektedir. Şırnak Üniversitesi yer seçimi yapıldığı dönemde yer seçim parametrelerine göre değerlendirildiğinde Çizelge 4.2'deki sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Çizelge 4.2. Literatür araştırması sonucu elde edilen parametrelere göre Şırnak Üniversitesi'nin yer seçiminin değerlendirilmesi

1. Akademik İmkanlar ve İşbirlikleri Olanakları	Şırnak Üniversitesi kurulduğu tarihte kentte Dicle Üniversitesi bünyesinde Meslek Yüksek Okulu mevcut olup okul bünyesinde çok sayıda akademik personel bulunmaktadır.
2. İş Olanakları ve Staj Programları	Üniversitelerin yer seçim tercihlerinde önemli bir faktör olan iş olanakları ve staj programları kentte kısıtlı sayıda mevcuttur. Ancak 2018 itibari ile kentte yapılan ihya çalışmaları kapsamında Bölge Hastanesi, Organize Sanayi Bölgesi, TPAO çalışmaları vb. kapsamında iş olanaklarını artırıcı potansiyele sahip gelişmeler yaşanmaktadır.
3. Kültürel ve Sosyal Çeşitlilik	Kentin kendine has kültür özellikleri mevcuttur. Ancak kentte üniversite kurulana kadar geçen sürede kısıtlı sayıda sosyal etkinlik alanı olup kentte o dönemde sinema ve tiyatro benzeri sosyal alanlar bulunmamaktadır.
4. Ulaşım ve Erişim Kolaylığı	Kentin ulaşım bağlantısı karayolu ve havayolu ile sağlanmaktadır. Kampüs yer seçim alanının ana ulaşım aksına cepheli olması ve bu ulaşım aksının kentin Diyarbakır, Mardin ve Irak yönüne açılan kapısı olması yer seçimi konusunda önemli bir avantaj olarak görülmektedir.
5. Konaklama Olanakları ve Yaşam Maliyeti	Kentte 2016-2020 yılları arasında konut yetersizliği yaşanmakta, kısıtlı sayıda apart daire ve yurt bulunmaktadır.
6. Güvenlik ve Huzur	Yapılan kaynak araştırması ve anket çalışması sonucunda kentte üniversitenin ilk kurulduğu yıllarda görece olarak güvenlik probleminin olduğunu göstermektedir.
7. Araştırma ve İnovasyon Fırsatları	Gelişmekte olan Şırnak, ilçeleriyle beraber gelişme potansiyeli yaratacak birçok envantere sahiptir. Bu envanterlerin çoğunluğunu jeopolitik konumu, ve doğal kaynakları oluşturmaktadır.
8. Doğal ve Kültürel Çevre	Kentin sahip olduğu doğal güzellikler ve kültürel çeşitlilik, yeşil alanlar, parklar, tarihi ve kültürel yerler, kampüs yerleşimi için estetik açıdan yüksek yaşam deneyimi sunmaktadır.
9. Altyapı ve Teknoloji	Kentin altyapı sistemi üniversitenin kurulduğu tarihte oldukça yetersiz olup üniversitenin kurulmasıyla beraber kampüs alanına doğru kademeli olarak giderilmektedir.

Üniversite kampüsü Şırnak Merkezine bağlı, kentin güneyinde yer alan Yeni Mahallede konumlanmıştır (Şekil 4.20). Üniversite kampüs alanının bulunduğu bölge Mardin-Şırnak şehirlerarası karayolu üzerinde olup kent merkezine 10 dakika, Cizre ilçesine ise 30 dakika araç mesafesinde bulunmaktadır. Kent dışı üniversite tanımına uyan yerleşke 58,5 ha büyüklüğünde alana inşa edilmiştir. İlk etapta 5000 öğrencinin okuyacağı hedeflenen yerleşkede, yaya öncelikli planlama ağırlıkta olup bölgenin engebeli arazi topografyası değerlendirilmiştir. Yapı kütleleri yapay olarak oluşturulan su yüzeyi çevresinde tasarlanmıştır. 2016 yılında yerel yönetimler ve İç İşleri Bakanlığı

tarafından kentte başlatılan ihya çalışmaları kapsamında yerleşkenin ön projesi TOKİ tarafından yürütülerek inşa edilmiştir (Şekil 4.21), (İtez, 2017).

Şekil 4.21. Şırnak Üniversitesi Vaziyet Planı ve Kampüs Alanı(İtez, 2017; Orijinal,2023)

Şekil 4.22. Kampüs İçinden Görşeller (Orijinal,2023)

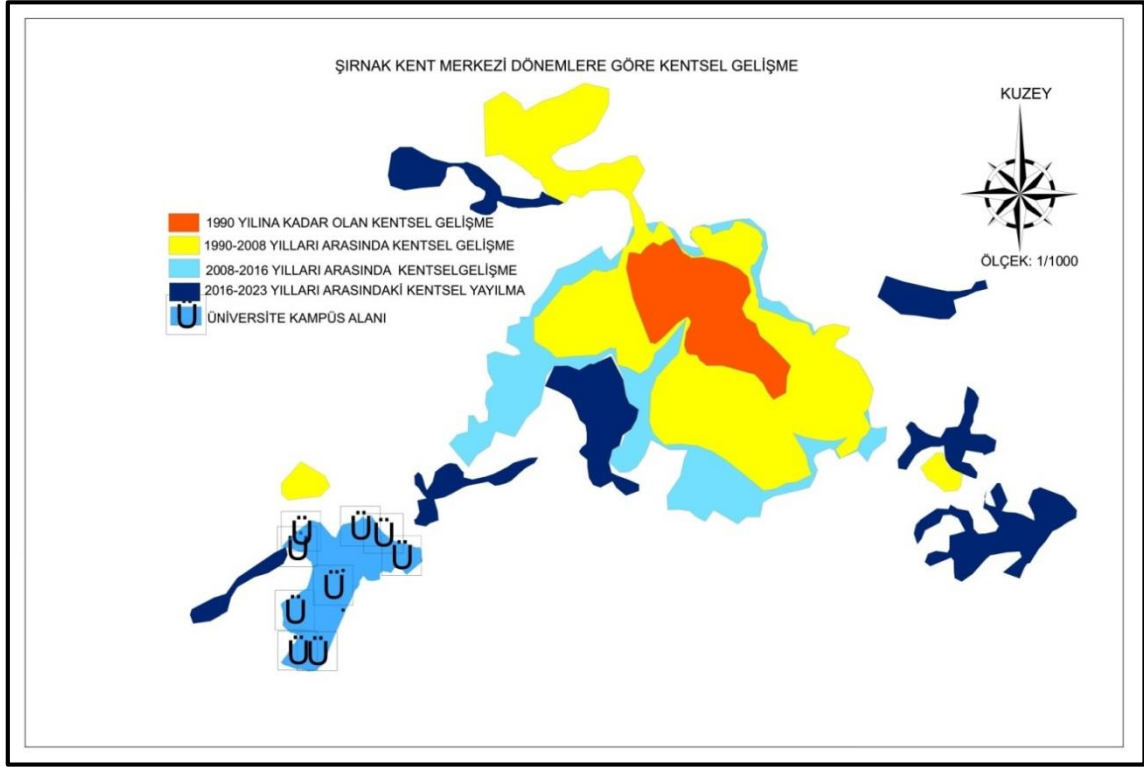
Şekil 4.23. Kampüs yürüyüş yolları (Orijinal, 2023)

4.3.2. Şırnak Kentinin Üniversite Yer Seçimine Bağlı Mekânsal Gelişimi

Tezin bu bölümünde Şırnak kentinin mekânsal planları ve halihazır haritaları, kentin il olması ve üniversitenin yer seçim kararları bağlamında incelenerek kronolojik sıralama ile hazırlanmış planlara yer verilecektir. Üniversitenin yerleşik alandaki mekânsal etkisinin okunabilmesi için eğitimin etkin olduğu yıllara göre kentsel gelişim planlaması dört dönemde değerlendirilmiştir (Çizelge 4.3). Bu dönemlerde kentin gelişme alanı Şekil 4.24’te gösterilmiştir.

Çizelge 4.3. Kentsel mekânsal gelişimin dönemsel analizi

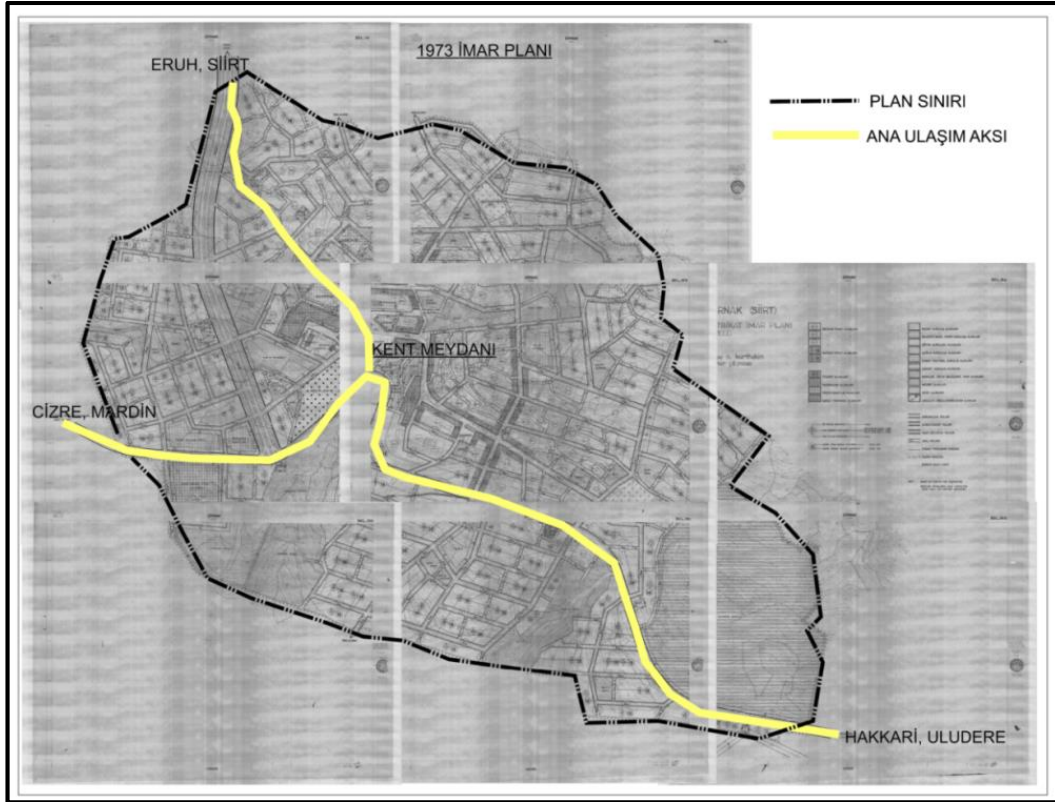
*1990 ve Öncesi Planlama Yaklaşımları ve Mekansal Gelişim	İlçeden ile geçiş dönemiyle ilgili mekânsal bilgiler
*1990-2008 Yılları arasındaki Planlama Yaklaşımları ve Mekansal Gelişim	Kentin il olmasından üniversitenin kurulduğu tarihe kadar olan mekânsal gelişim süreciyle ilgili bilgiler
*2008-2016 Yılları arasındaki Planlama Yaklaşımları ve Mekansal Gelişim	Üniversitenin kurulmasından kampüs alanının belirlenmesine kadar geçen süreçteki mekânsal gelişimler değerlendirilmiştir.
*2016-2023 Yılları Arasındaki Planlama Yaklaşımları ve Mekansal Gelişim	Kampüs alanının kurulmasından günümüze kadar geçen süreç içinde kentin mekânsal gelişimiyle ilgili bilgiler

Şekil 4.24. Yıllara göre Şırnak kentsel gelişme (Orijinal, 2023)

- **1990 ve Öncesi Planlama Yaklaşımları ve Mekansal Gelişim**

Şırnak kentine ait ilk imar planı 1955 yılında hazırlanmıştır. 1973 yılında kullanılan imar planı revize edilerek 26.130 kişilik bir nüfus öngörülmüştür. Hazırlanan imar planı yaklaşık 127 ha'lık alanı kapsamaktadır (İl Bank Arşiv, 1973), (Şekil, 4.25). 1973 yılında Siirt iline bağlı ilçe statüsünde olan kentin 1970 yılında yapılan nüfus sayımında nüfusu 7025 kişiyken 1975 yılında yapılan nüfus sayımında 10.587 olarak gerçekleşmiştir. Günümüzde Kent Meydanı olan sosyal donatı alanı ve Belediye Bulvarı, Mehmet Esin Caddesi, A.Gaffar Okan Caddesi olarak bilinen kentin ana ulaşım akslarının temelleri 1973 yılında atılmıştır. Söz konusu planda yüksek öğrenim kurumuna ait herhangi bir plan kararı bulunmamaktadır.

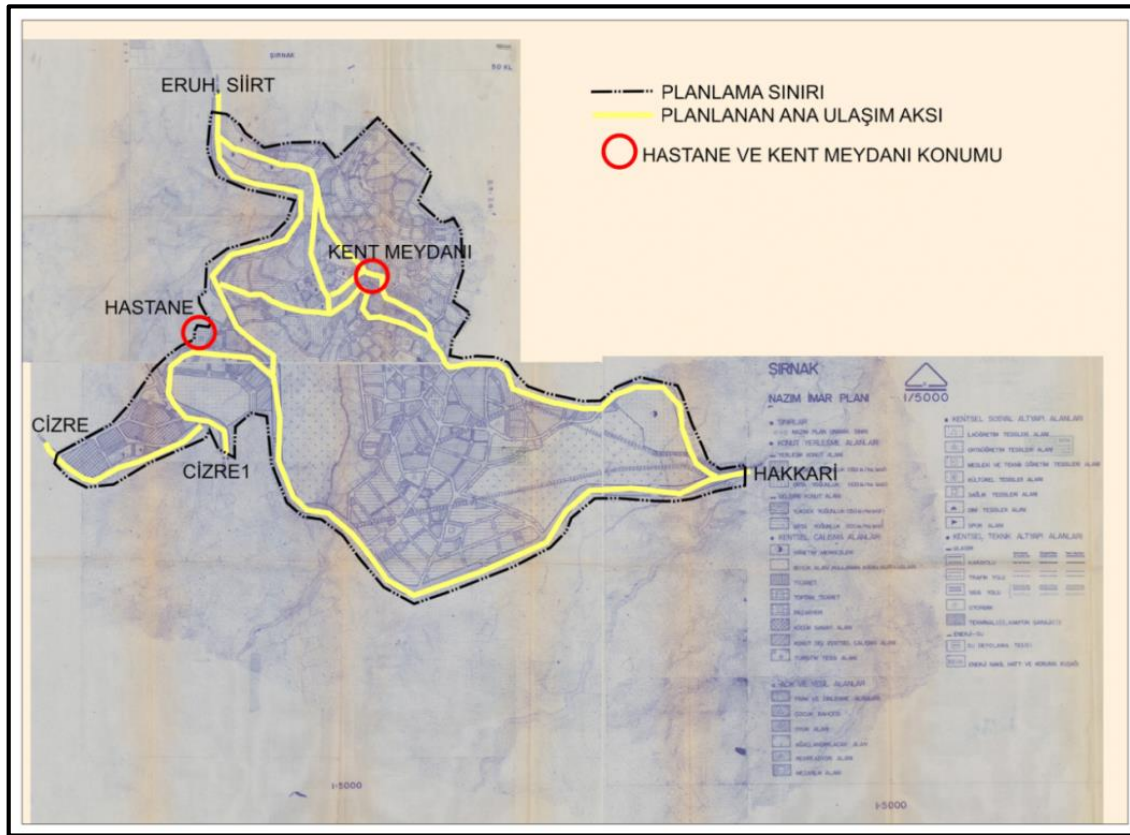

Şekil 4.25. İlçe statüsünde olan kente ait 1/1000 ölçekli uygulama imar planı (İlbank 1973 Arşiv verileri kullanılarak yazar tarafından yeniden düzenlenmiştir, 2023)

- **1990-2008 Yılları Arasındaki Planlama Yaklaşımları ve Mekansal Gelişim**

1990 yılında bölgesel kalkınma programları kapsamında il statüsü kazanan kentin mevcut imar planlarının ihtiyaca cevap vermemesi sebebiyle GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi) bölge idaresi tarafından 05.04.1993 yılında yeni bir imar planı hazırlanmıştır. 1993 planı, Şırnak il statüsü kazandıktan sonra hazırlanmış ilk imar planı niteliğini taşımaktadır. Planda 2005 yılı temel alınarak toplam 572 hektarlık alan üzerinde 46.184 kişilik nüfus öngörüsünde bulunulmuştur. Ancak 2000 yılı yerel nüfus sayımlarında toplam nüfus 2005 yılı için beklenen nüfustan %20 fazla çıkmıştır. Bu sebeple ilk imar revizyon planı hazırlanarak planlama alanına 118.675 ha'lık bir yeşil alan ilavesi yapılarak toplam yoğunluk düşürülmüştür (Okyar ve Anıt, 2017). İlçeden ile dönüşen kentin nüfusu, merkezi idarenin planlama hedeflerinden kırdan kente hızlı göç nedeniyle beklenenden çok fazla gerçekleşmiştir. İl olmanın getirdiği mekânsal değişiklikler kentin ana ulaşım akslarında da okunmaktadır. Siirt ve Hakkari yönlerine doğru yeni çevre yolu planlanmış, Cizre ilçesine Hakkari ve Şırnak arasından alternatif ulaşım bağlantısı planlanmıştır. Ancak imar planına ait plan notları incelendiğinde yükseköğrenim kurumuna dair herhangi bir plan kararı bulunmamaktadır. 1993 planının günümüzde

mevcut olan büyük alan kullanımlarından Şırnak Devlet Hastanesi ve Kent Meydanı tarafımızca tespit edilerek Şekil 4.26'daki şematik plan üzerinden gösterilmiştir.

Şekil 4.26. İl statüsünde olan kente ait 1993 yılında hazırlanan 1/5000 ölçekli nazım imar planı (İlbank 1993 Arşiv verileri kullanılarak yazar tarafından yeniden düzenlenmiştir, 2023)

- **2008-2016 Yılları Arasında Planlama Yaklaşımları ve Mekansal Gelişim**

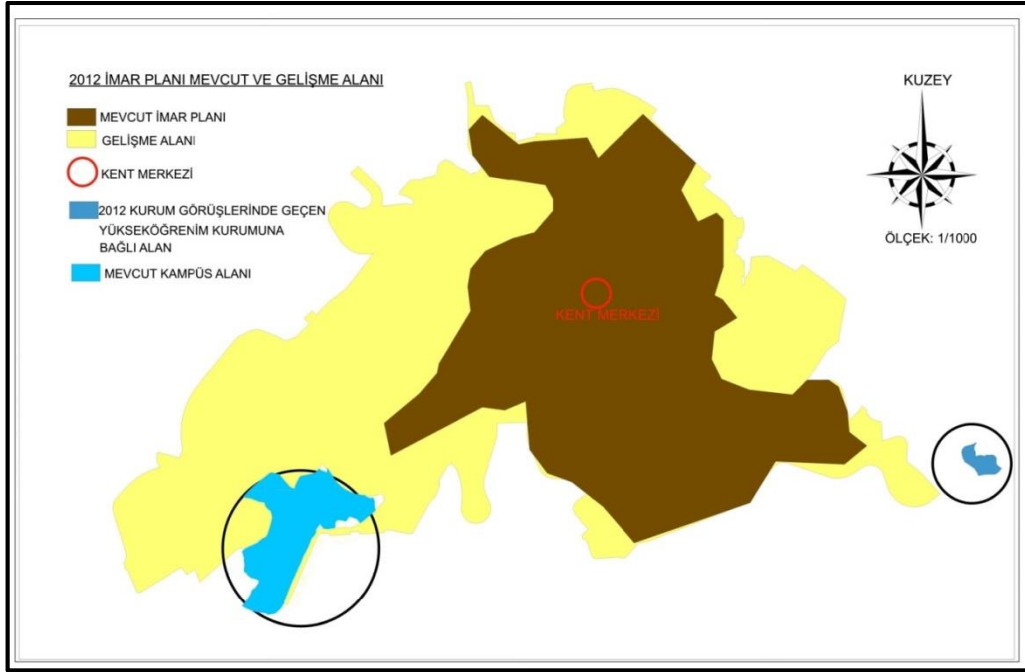
1993 yılında hazırlanan imar planından sonra kente dair planlama çalışmaları kısmi revizyonlar yoluyla devam etmiş olup, sırasıyla 1996, 2000 ve 2008 yılları plan değişiklikleri revizyon çalışmalarıyla elde edilmiştir (İlbank Arşiv,1996; Şırnak Belediyesi Arşiv, 2008). Revizyon imar planları 1993 yılında hazırlanan imar planının devamı niteliğindedir; ulaşım aksı, sosyal donatı alanları ve yerleşim bölgeleri arasında belirgin bir fark yaratmaktan ziyade yeşil alan yoğunluğunun artırılmasına yönelik hazırlanmıştır.

Sahip olduğu engebeli topografyanın etkisiyle kent güneybatıdan, kuzeydoğuya doğru yükselen yamaçta ve kuzeybatı güneydoğu yönünde gelişmiştir. Merkezin diğer bir ögesi olan kamusal kullanıma ait birimler kuzeybatı yönünde yerleşmiştir. Konut alanları, topografik yapı ve buna bağlı olarak gelişen ulaşım sistemi farklı yoğunluklara göre oluşmuştur. Kuzeybatı ve kuzeydoğudaki dış kesimlerde görece düşük yoğunluklu dağınık bir yerleşme dokusu ile gelişmiştir. Kentte 2008 yılına kadar yerleşme alanlarında, yenilenme oldukça düşüktür. Yeni yapılan yapıların çoğunluğu kamu hizmet

binalarıdır. Kentteki ana ulaşım aksı 25 metre genişlikte olup kamu alanları ve yerel yapılaşma alanları arasında büyük uyumsuzluk söz konusudur. Bölgede Toplu Konut İdaresi (TOKİ) alanları ve karayolu ulaşım bağlantısı dışındaki mevcut yapılaşma ve kentin gelişme yönü mevcut imar planından bağımsız gelişmiştir. Kentin güney batısının devlet hastanesi olarak planlanması sonucu bölgede ilave imar planı hazırlanmış ve kentsel gelişme bu yöne doğru ilerlemiştir.

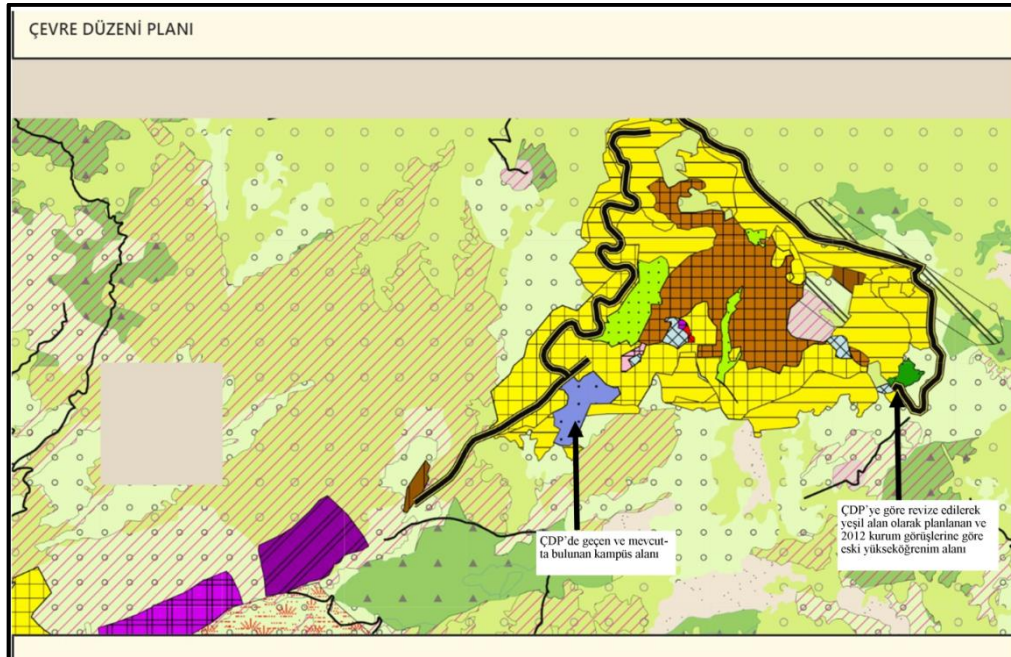
Merkezdeki ticaret kuzeybatı güneydoğu yönünde ana aks boyunca plana uygun olarak gelişmiştir. Ancak kuzey-güney yönündeki aks boyunca önerilen ticaret sosyal ve kültürel fonksiyon alanlarının çeşitliliğinin az olmasından dolayı gelişmemiştir. Yığılmalar, genellikle kent merkezi çeperlerine doğru olmuştur. Bu yüzden şehir merkezine yoğun bir baskı mevcuttur. Yapılaşmanın sıklaştığı alanlarda plan nizamından farklı olarak serbest nizam olarak gerçekleşmiştir. Plan hazırlandığı zaman belirlenen kuzey/kuzeydoğu ve güney/güneydoğu yönündeki gelişme alanları, çoğunlukla yerleşilmemiş durumdadır. Bu alanlar çoğunlukla konut yapı adaları olarak planlanmıştır.

2012 yılı kentin mekânsal gelişimi açısından önemli gelişmelerin yaşandığı bir senedir. Aynı yılda mevcut yerleşme alanı ile tamamen uyumsuz olan imar planı köklü değişikliklere bağlı olarak kentin gelişmesinde rol alabilecek tüm kurumlardan alınan görüşler doğrultusunda revize edilmiştir (Şırnak Belediyesi Arşiv, 2011). Yerelde hazırlanan uygulama imar planı çalışmaları 2011 yılında başladığında kente ait çevre düzeni planı olmadığından kentin gelişme yönü temel alınmamıştır. Ancak kurum görüşleri (Şırnak Üniversitesi Rektörlüğü-Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkanlığı) doğrultusunda plan çalışmasına kredi yurtlar kurumuna ait olduğu belirlenen ve üniversite yerleşkesi olması planladığı çok sayıda ada parsel uygulama imar planına eklenmiştir. 2012 yılında onaylanan 1/1000 ölçekli uygulama imar planına göre üniversite yerleşke alanı kentin doğusunda ve gelişme yönüne ters bir konumdadır (Şekil 4.27).

Şekil 4.27. 2012 yılında hazırlanan gelişme bölgesine göre üniversite yerleşkesinin konumu (Orijinal,2023)

2012 yılında Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından ilk kez “Mardin-Siirt-Batman-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı” (Şekil 4.28) hazırlanmıştır. 2012 yılında hazırlanan Çevre Düzeni Planında üniversite yerleşke alanı kentin güneyine, gelişme yönüne alınmıştır. Eski üniversite yerleşke alanı da yeşil alan olarak planlanmıştır.

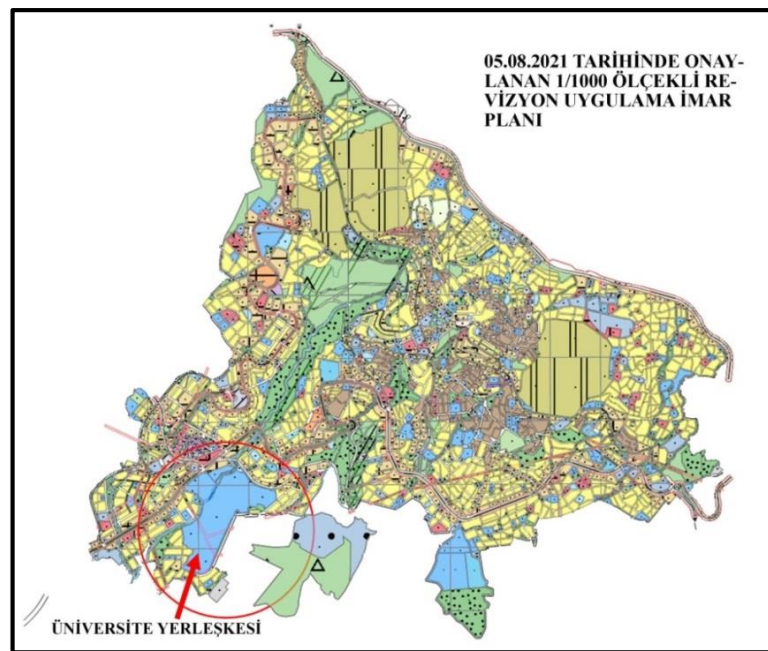

Şekil 4.28. 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı (Atlas,2023)

- **2016-2023 Yılları Arasında Planlama Yaklaşımları ve Mekansal Gelişim**

Çevre düzeni planının değişmesinden sonra kentte 2012 den 2016'ya kadar genel plan süreçleri plan değişikliği dosyaları ile küçük ölçeklerde sürdürülmüştür. 2016-2021 arasında kentin %70-80'inin kapsayan kentsel dönüşüm çalışmalarının başlaması ile birden fazla kez yenileme plan çalışmaları hazırlanmıştır. Son hazırlanan plan çalışmalarında çevre düzeni planı kararları öncelikli olup kentin yatay gelişmesine olanak sağlayacak şekilde hazırlanmıştır.

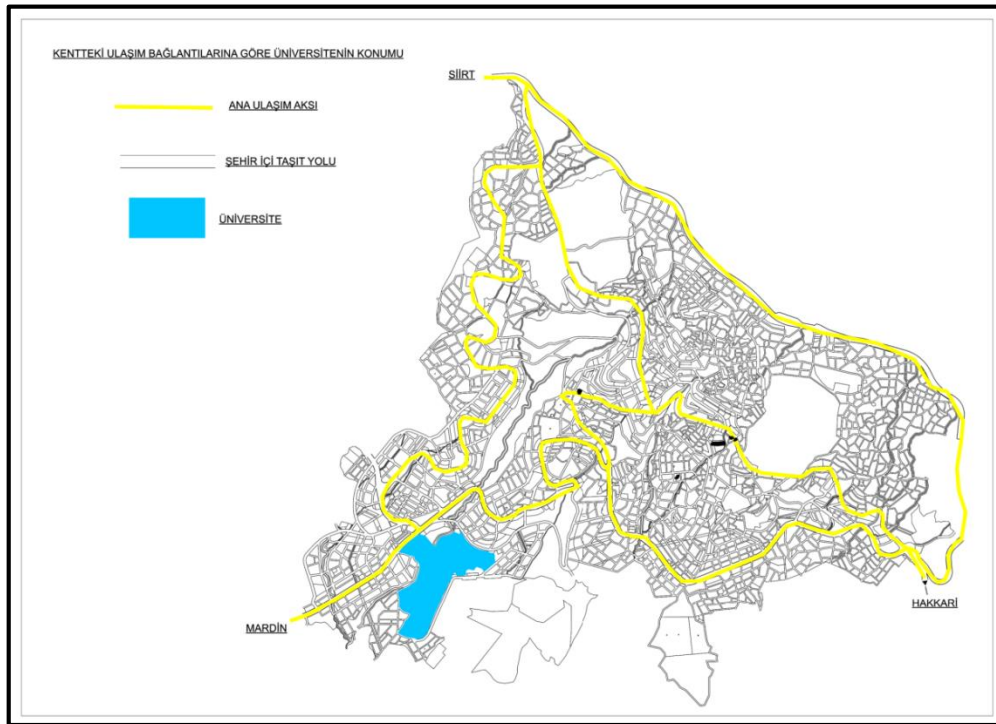
2018 yılında hazırlanan imar planında üniversite yerleşkesinin yeri mevcut yeri ile uyumlu olarak kentin gelişme bölgesinde konumludur. Şırnak Belediyesi 2018-2020 yılları arasında kentsel dönüşüm çalışmaları kapsamında başlatmış olduğu imar çalışmalarlarıyla kentin çeşitli bölgelerinde plan değişikliği yaparak kentin yaşam kalitesini ve güvenliğini arttırmanın yanı sıra, bölgenin yüksek derecedeki barınma ihtiyacına karşılık zaruri kararları imar planına işlemiştir. Şırnak Belediyesi, Çevre Şehircilik Bakanlığının 'da girişimleriyle kent merkezi için çeşitli 3 farklı bölgede 3 etap şeklinde yapılan imar planlarını tek plan onama sınırının içinde toplayarak bütün oluşturmak için 2020 yılında mevcut plan üzerinden revizyon çalışması yaparak yeni bir plan hazırlamıştır. 2018 yılında imar planı sınırında bulunan üniversite yerleşke alanının etrafı 2021 yılında imara açılarak kentin güneybatı yönüne doğru gelişmesinin hedeflendiği plan kararlarından okunmaktadır (Şekil 4.29).

Şekil 4.29. Şırnak mevcut 1/1000 ölçekli uygulama imar planı (Şırnak Belediyesi Arşiv,2023)

Bugünkü ana ulaşım aksları Belediye Bulvarı, Cizre Caddesi, Mehmet Esin Caddesi, Lise Caddesi, Gaffar Okkan Caddesi, Şırnak-Siirt ve Şırnak-Hakkari çevre yolu olarak plana uygun şekilde gelişmiştir (Şekil 4.30). Kamu binaları ve ticaret fonksiyonlu yapılar genel olarak bu güzergâhlarda kümelenmiştir. 2016 yılına kadar planlamadan farklı gelişen yapılaşma 2016-2023 arasında planda öngörüldüğü gibi gerçekleşmiştir.

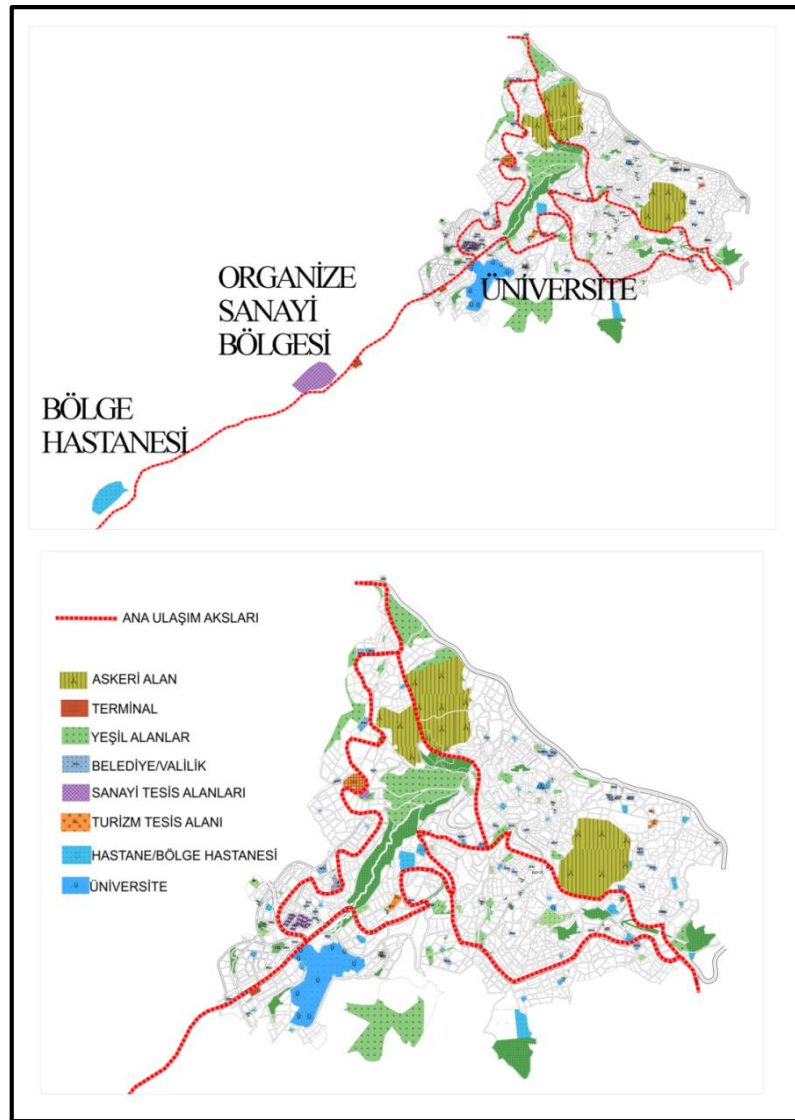
Şırnak kenti 1990 yılında il olmasına rağmen dönemlere ait herhangi bir planlama ve yapılaşma ürünü olan yapılar olmayıp, kent merkezinde eski yerleşimin izleri bulunmamaktadır. Eski doku ve yeni kent dokusu arasında geçiş belirginleşmemiştir. Yerleşmede yapılaşma bölgelere göre farklılıklar göstermektedir. Kent merkezi yapı dokusu genelde 6-7-8 katlıdır. Bu yapıların tamamı betonarmedir.

Şekil 4.30. 1/1000 ölçekli uygulama imar planı ulaşım bağlantısına göre üniversite yerleşkesinin konumu (Orijinal, 2023)

Modern şehir hayatının olmazsa olmazlarından biri olan sosyal donatı alanları, kentin gelişmesinde önemli rol almıştır. Özellikle kamu binaları yer seçimleri, park alanları, spor alanları, kütüphaneler, kültür merkezleri ve üniversiteler gibi eğitim kurumları kenti geliştiren sosyal donatı alanları olmuştur. Şırnak kent merkezinde kentsel gelişme, sosyal donatı alanlarının bir dizi önemli işlevi yerine getirmesiyle sağlanmıştır. Yerel yönetimler toplumsal birleştirmeyi teşvik etmiş, bölgesel ekonomik değer artışı ve sakinler için sağlıklı yaşam olanaklarını yaratmaya çalışmıştır. Sosyal donatılar, kentteki estetik ve mekansal gücü arttırarak şehrin güzelliğini vurgulamıştır. Bu bağlamda, sosyal

donatıların kentteki rolü, sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek ve kent yaşamının kapsamını artırmak için vazgeçilmezdir. Kente kamu yatırımları kapsamında yapılan devlet hastanesi, Üniversite, Organize sanayi bölgesi, Belediye/Valilik binası, küçük sanayi alanı, otopark gibi sosyal donatı alanlarının yanında Turizm tesis alanı gibi ticari yerleşmelerin yer seçimi (Şekil 4.31) kentin gelişmesini etkileyen yatırımlardan olmuştur. Kente yapılan yatırımlar özellikle kentin güneybatısının diğer bölgelere göre daha hızlı gelişmesini sağlamıştır. Yeni Mahalle olarak bilinen bu bölge TUIK'ten alınan veriler ile oluşturulan nüfus değişim grafikleri ve mekânsal veriler ile üniversiteye yakın ticaret ağırlıklı gelişen öğrenci mahallesi potansiyeli taşımaktadır.

Şekil 4.31. Büyük Arazi kullanımı gerektiren kentsel yatırımların kentteki konumları (Orijinal, 2023)

4.4. Kente Ait Mekânsal Veri ve Anket Bulgularına Göre Şırnak Üniversitesinin Şırnak Kentine Etkileri

4.4.1. Üniversitenin Kente Sağladığı Sosyal Etkiler

Şırnak Üniversitesi kurulduğu günden bugüne kadar eğitim öğretim faaliyetlerinin yanında çok sayıda kültürel çalışmayı da gerçekleştirmiştir. Bunların başında sürekli eğitim merkezi ile hazırladığı kurslar, sanayi işbirliği, teknoloji ve AR-Ge merkezi, üretime dayalı eğitimi öngören sosyal projeler vb. bulunmaktadır.

Kentte 2019-2022 yılları arasında sempozyum –kongre, konferans, eğitim seminerleri, panel, turnuva vb. yaklaşık 85 etkinlik düzenlenmiştir. Yapılan etkinliklerin bazıları uluslararası nitelikte olup, kentlilere yabancı insanlar ile toplanma-dağılma imkanı sunmuştur. Kentte sürekli konserlerin düzenlenmesine olanak sağlayan üniversite bölgeden insanların katılımına imkân sunmuştur (Şırnak Üniversitesi, 2022).

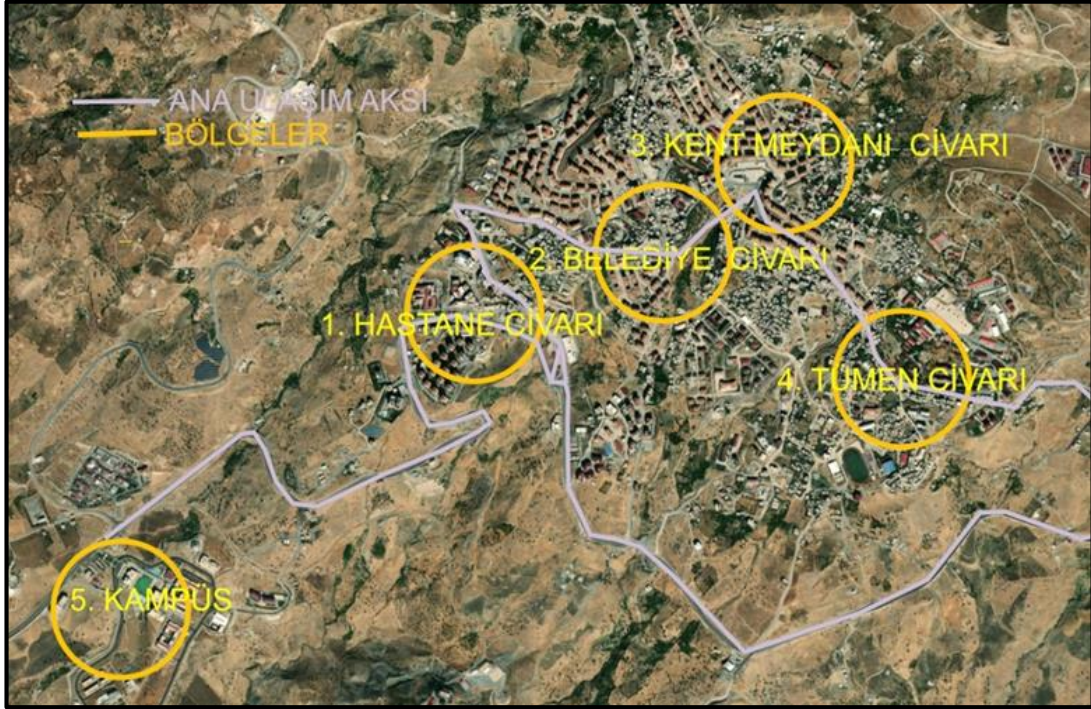
Şırnak üniversitesinin kent merkezine yakın konumda olması kentliler ve üniversite arasındaki etkileşimi arttırmıştır. Üniversitenin kent merkezinde kurulmuş olması kentteki nüfusu da etkilemiştir. Özellikle Üniversitenin konumlu olduğu Yeni Mahalle bölgesinde nüfus artışına sebep olmuştur (Çizelge 4.4). Yeni Mahalle olarak bilinen bu bölge TUIK'ten alınan veriler ile oluşturulan nüfus değişim grafikleri ve mekânsal veriler ile üniversiteye yakın ticaret ağırlıklı gelişen öğrenci mahallesi potansiyeli taşımaktadır.

Çizelge 4.4. Üniversite kurulduktan sonra mahallelerdeki nüfus değişimleri (TUIK, 2012., TUIK,2016;TUIK,2022)

Sıra	Mahalle Adı	2012	2016	2022	2012-2022 Yılları Arası Nüfus Artış Oranı
1	Yeni Mah.	9568	8793	13880	45.07
2	Bahçelievler Mah.	11430	8681	12176	6.53
3	Gündoğdu Mah.	5927	6145	6436	8.59
4	Vakıfkent Mah.	5209	5376	5747	10.33
5	Yeşilyurt Mah.	4370	5039	6715	53.66
6	Dicle Mah.	5477	4078	6000	9.55
7	Şehri Nuh Mah.	3298	3954	4411	33.75
8	Gazipaşa Mah.	5713	3788	4003	-29.93
9	Cumhuriyet Mah.	4336	2397	4218	-2.72
10	İsmetpaşa Mah.	3850	2339	2721	-29.32
11	Atatürk Mah.	2642	2157	1756	-33.54
12	Aydınlıkevler Mah.	1478	1285	1337	-9.54
Toplam		65310	56048	71422	62.41

Ekim 2022 tarihinde örneklem alan olarak seçilen Şırnak'ta bulunan meslek erbabına (200 kişi) ve Şırnak Üniversitesinde okuyan/çalışan öğrenci ve akademik/ıdari personele (300 kişi) yönelik 500 kişinin katılımı ile iki anket çalışması

gerçekleştirilmiştir. Anket soruları, kullanıcıların demografik özelliklerini ve çalışma alanında bulunan üniversitenin, sosyo kültürel imkân, çevre, ulaşım-erişilebilirlik gibi veriler ile değerlendirmelerine yönelik olarak hazırlanmıştır. Her iki ankette de kişilerin aktif olarak bulunduğu bölge sorusu, ortak olarak sorulup üniversitenin kente olan etkisinin bölgesel dağılımının anket verileri ile doğrulanması hedeflenmiştir. Bu bölgeler; kentin işlek noktaları olan özellikle son yıllarda değişime uğrayan hastane bölgesi, belediye bölgesi, kent meydanı bölgesi, tümen bölgesi ve kampüs alanıdır (Şekil 4.32).

Şekil 4.32. Anket sorularında geçen bölgelerin kentteki konumları geçen bölgeler

Kent Merkezinde Uygulanan Anket Katılımcı Profili

Anket, Araştırma alanı olarak belirlenen Şırnak kent merkezinde yaşayan esnaf erbaplarına uygulanmış olup üniversitenin kente olan etkisinin kentliler gözünden görülmesi hedeflenmiştir. Bu bölümde ankete katılan 200 esnafın yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, nereli olduğu, Şırnak'ta kaç yıldır ikamet ettiği, gibi kişisel verilerin grafiksel dağılımları verilmektedir.

Yapılan anket çalışmasına göre katılımcıların cinsiyeti %57'si kadın, %43'ü erkek olarak belirlenmiştir (Çizelge 4.5). Bu durum çalışma alanının değerlendirilmesinde, erkeklerin çoğunlukta olduğunu göstermektedir. Bölgede erkek esnaf sayısının fazla olduğu ve kadınların daha geri planda kaldığı görülmektedir.

Çizelge 4.5. Esnaf anketine katılanların cinsiyet durumu

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
----------	---------	-------

Kadın	43	%21.5
Erkek	157	%78.5
Toplam	200	%100

Katılımcılar arasında çeşitlilik sağlanması açısından her yaş grubundan katılımcı dahil edilmiştir. Ankete katılan katılımcıların yaş dağılımlarının 18-24 yaş arası %7,5 25-30 yaş arası %32, 31-39 yaş arası %34,5 ve 40 yaş üstünde %26 olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.6). Çalışmada bulunan esnafın çoğunluğun orta yaş grubunda olduğunu göstermektedir. Yaş değişkeni katılımcıların gelir düzeyleri ve üniversitede yapılan sosyo-kültürel faaliyetler hakkında görüşleri etkileyen etmenler arasındadır.

Çizelge 4.6. Esnaf Ankete katılanların yaş grubu

Yaş	Frekans	Yüzde
18-24	15	%7.5
25-30	64	%32
31-39	69	%34.5
40+	52	%26
Toplam	200	%100

Ankete katılan katılımcılar arasından %1,5'inin İlkokul mezunu, %9,5'inin ortaokul mezunu, %63'ünün lise mezunu, %16'sının yüksekokul mezunu, %9'unun lisans mezunu ve %1'inin okuryazar olmadığı belirlenmiştir (Çizelge 4.7). Katılımcıların %63 oranında lise mezunu olması ve esnafın sadece %1'lik kısmının okuryazar olmaması, kentin bölgedeki konumu ve üniversitenin kente etkisinin yorumlanması açısından önemlidir.

Çizelge 4.7. Esnaf Anketine katılanların eğitim durumu

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde
İlkokul	3	%1.5
Ortaokul	19	%9.5
Lise	126	%63
Yüksekokul	32	%16
Üniversite (lisans)	18	%9
Okur-Yazar Değil	2	%1
Toplam	200	%100

Ankete katılan katılımcıların %93'ü Şırnak kökenli %7'sinin ise dışarıdan gelip Şırnak'ta esnaflık yapan kişiler olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.8). Anket verileri kentin dışarıdan az göç aldığını ya da dışarıdan gelenlerin esnaflık yapmadığını göstermektedir.

Çizelge 4.8. Esnaf anketine katılanların doğum yeri

Şehir	Frekans	Yüzde
-------	---------	-------

Şırnak	186	%93
Diğer	14	%7
Toplam	200	%100

Ankete katılan katılımcıların %7'si 1-5 yıl arasında, %12'si 10-15 yıl arasında, %21'i 15- 20 yıl arasında, %60'ı ise 20 yıldan fazladır Şırnak'ta yaşadıkları belirlenmiştir (Çizelge 4.9). Katılımcıların %60'nın 20 yıldan fazladır kentte yaşıyor olması üniversitenin kente olan etkilerinin doğru gözlemlenmesi açısından önemlidir.

Çizelge 4.9. Ankete katılanların Şırnak'taki ikamet süreleri

Şehir	Frekans	Yüzde
1-5 yıl	14	%7
10-15 yıl	24	%12
15-20 yıl	42	%21
20 + yıl	120	%60
Toplam	200	%100

Kampüs Alanında Uygulanan Anket Katılımcı Profili

İkinci anket, araştırma alanı olarak belirlenen Şırnak Üniversitesi'nde okuyan Öğrenci ve çalışan akademisyen/idari personele uygulanmış olup üniversiteyi faal kullanan kişilerin gözünden üniversite-kent arasındaki karşılıklı etkilerin görülmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda hazırlanan anket çalışması 300 kişiye uygulanmıştır. Anket soruları, kullanıcıların demografik özelliklerini ve çalışma alanında bulunan Üniversitenin, belirlenen yaşanabilirlik parametreleri doğrultusunda (sosyo-kültürel imkân, çevre, ulaşım-erişebilirlik) değerlendirmelerine yönelik olarak hazırlanmıştır.

Çalışma kampüs alanında yapıldığından katılımcıların çoğunluğunu öğrenciler oluşturmaktadır. Bu bölümde ankete katılan katılımcıların yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, nereli olduğu, Şırnak'ta kaç yıldır ikamet ettiği, bölgede yaşadığı ve aylık harcamaları üzerinden grafiksel dağılımları verilmektedir.

Ankete katılımcıların %50,33'ü kadın, %46,67'si erkek olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.10). Örnekleme cinsiyetler arasında eşit denilebilecek bir dağılım söz konusudur.

Çizelge 4.10. Ankete katılanların Cinsiyet grubu

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	151	%50.33
Erkek	149	%49.66
Toplam	300	%100

Katılımcıların %66,33'ünün 18-24 yaş aralığında, %19'unun 25-30 yaş aralığında, %14,66'sının 31 yaşın üstünde olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.11). Yaş değişkeni katılımcıların gelir düzeyleri ve üniversitede yapılan sosyo-kültürel faaliyetler hakkında görüşlerini etkileyen etmenler arasındadır.

Çizelge 4.11. Ankete katılanların yaş grubu

Yaş	Frekans	Yüzde
18-24 Yaş	199	%66.33
25-30 Yaş	57	%19
31+ Yaş	44	%14.66
Toplam	300	%100

Ankete katılan %0,66'sının ilkökul mezunu, %64'ünün lise mezunu, %5,66'sının yüksekokul mezunu, %19,33'ünün üniversite mezunu ve %10'unun lisansüstü bölümlerden mezun olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.12).

Çizelge 4.12. Ankete katılanların eğitim durumu

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde
İlkokul	2	%0.66
Lise	193	%64.33
Yüksekokul	17	%5.66
Üniversite(Lisans)	58	%19.33
Lisansüstü	30	%10
Toplam	300	%100

Ankete katılan katılımcılara ‘‘henüz okuyorsanız kaçınıcı sınıfsınız?’’ sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %22'sinin 1. Sınıf, %23'ünün 2. Sınıf, %19'unun 3. Sınıf, %24'ünün 4. Sınıf, %32'sinin lisansüstü öğrenci olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.13).

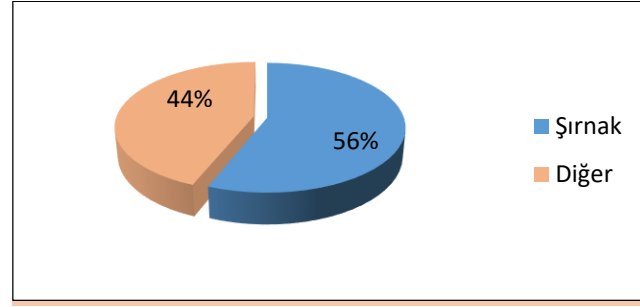
Çizelge 4.13. Ankete katılanların Sınıf Kademesi

Sınıf	Frekans	Yüzde
1.sınıf	60	%22
2.sınıf	63	%23
3.sınıf	51	%19
4.sınıf	64	%24
Lisansüstü	32	%12
Toplam	270	%100

Ankete katılan katılımcılara; ‘‘ Kaç Yıldır Şırnak'ta Yaşıyorsunuz ?’’ sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %42,33'ü 1-5 yıl, %5'i 5-10 yıl, %2,33'ü 10-15 yıl, %11'i 15-20 yıl, %39,33'ü 20 yıldır Şırnak'ta yaşamaktadır (Çizelge 4.14). Katılımcılara ‘‘ Üniversiteye Başlamadan Önce Bulduğunuz İl?’’ sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %56'sının Şırnak, %44'ünün ise diğer illerde ikamet ettikleri belirlenmiştir (Şekil 4.33).

Çizelge 4.14. Ankete katılanların Şırnak'taki ikamet süreleri

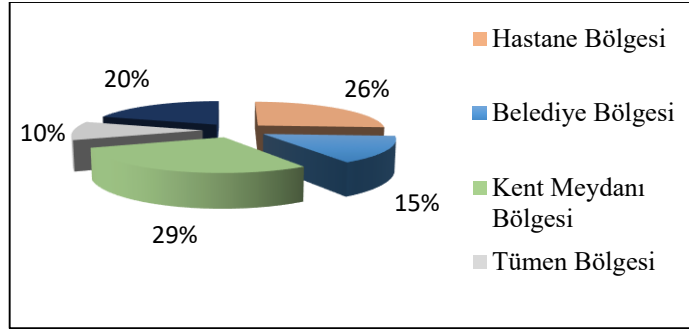
Şehir	Frekans	Yüzde
1-5 yıl	127	%42.33
5-10 yıl	15	%5
10-15 yıl	7	%2.33
15-20 yıl	33	%11
20 + yıl	118	%39.33
Toplam	300	%100

Şekil 4.33. Ankete katılanların üniversiteye gelmeden önce yaşadıkları yer dağılımı

Katılımcılara konaklama seçenekleri ile ilgili sorulan soruya Katılımcıların %29,66'sının devlet yurdunda, %2,66'sının özel yurt-Pansiyonda, %1,33'ünün otelde ve %66,33'ünün ev de kaldığını belirlenmiştir (Çizelge 4.15). İkamet adreslerinin kentin hangi bölgesinde olduğu sorusu sorulmuş ve katılımcıların %26'sının hastane bölgesinde, %15'inin belediye bölgesinde, %28,66'sının kent meydanı bölgesinde, %10,33'ünün tümen bölgesinde ve %20'sinin kampüs bölgesinde ikamet ettikleri belirlenmiştir. Katılımcıların kentte farklı bölgelerde yaşadıkları ve üniversitede eğitim gören öğrencilerin üniversiteye yerleşmeden önce çoğunlukla zaten Şırnak'ta ikamet etmesinden dolayı şehrin tüm bölgelerinde ikamet edenlerin sayısı yakındır. Yurt alanlarının kampüs ve hastane civarında olmasından dolayı bu bölgelerde yaşayan katılımcılar yüksek seviyededir. Ayrıca belediye ve kent meydanı bölgesinde konut kiralari yüksek olduğundan öğrenci/akademisyenlerin bu bölgeleri çoğunlukla sosyal faaliyetler için tercih ettiği belirlenmiştir. Şekil 4.34'te katılımcıların bölgesel dağılımı gösterilmiştir.

Çizelge 4.15. Ankete katılanların Şırnak'ta yaşadıkları ikamet türü

Yer	Frekans	Yüzde
Devlet Yurdu	89	%29.66
Özel Yurt	8	%2.66
Otel	4	%1.33
Ev	199	%66.33
Toplam	300	%100

Şekil 4.34. Ankete katılanların kentte yaşadıkları bölgelerin dağılımı

Ankete katılan katılımcılara “Şırnak Üniversitesinde okuyorsanız/çalışıyorsanız tercih sebebiniz?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %3,66’sının eğitim kalitesinin iyi olması, %27,66’sının maddi sebepler, %5’inin arkadaşlarının yakınlarının Şırnak Üniversitesinde okuması, %41’inin memleketime yakın olması, %4’ünün Şırnak’ta yaşam şartlarının iyi olması, %18’i ise diğer (tercih- Şırnak’a atanmış olmak) sebepler ile tercih ettiği belirlenmiştir (Çizelge 4.16).

Çizelge 4.16. Katılımcıların Şırnak Üniversitesini tercih etme sebepleri

Tercih Sebebi	Frekans	Yüzde
Eğitim Kalitesinin İyi Olması	11	%3.66
Maddi Sebepler	83	%27.66
Arkadaşlarının Yakınlarının Şırnak Üniversitesinde Okuması	15	%5
Memleketime Yakın Olması	123	%41
Şırnak’ta Yaşam Şartlarının İyi Olması	12	%4
Diğer (Puan-Tercih-Şırnak’a Atanmış Olmak)	56	%18.66
Toplam	300	%100

Kentin Mevcut Sosyo-Kültürel İmkanları ile ilgili Bulgu ve Değerlendirmeler

Kent Merkezinde Ankete katılan katılımcılar arasından “Kent genelinde bulunan mevcut sosyo-kültürel imkânları yeterli buluyor musunuz” sorusu sorulmuştur. Katılımcılardan %14,5’inin yeterli, %21,5’inin yetersiz ve %64’ünün kısmen yeterli bulduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.17).

Çizelge 4.17. Ankete katılanların kentteki sosyo-kültürel imkanları yeterli bulup/bulmamalarına yönelik verdiği cevaplar

Yeterlilik Değeri	Frekans	Yüzde
Yeterli	29	%14.5
Yetersiz	43	%21.5
Kısmen Yeterli	128	%64
Toplam	200	%100

Kampüs bölgesinde Anket katılımcılarına ‘‘Kent Genelinde Bulunan Sosyo-Kültürel Çalışmaları yeterli buluyor musunuz?’’ sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %11,33’ü yeterli, %48,33’ü yetersiz ve %40,33’ünün kısmen yeterli bulduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.18).

Çizelge 4.18. Ankete katılanların kent merkezindeki sosyal-kültürel aktiviteleri yeterli bulup bulmamasına dair değerlendirme

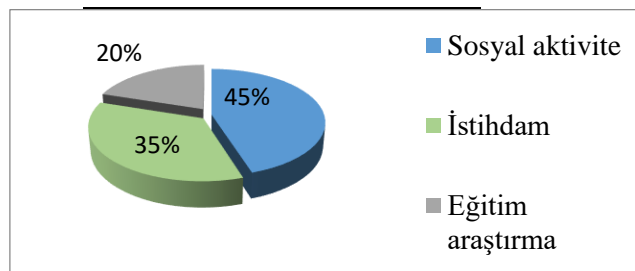
Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
Yeterli	34	%11.33
Yetersiz	145	%48.33
Kısmen Yeterli	121	%40.33
Toplam	300	%100

Üniversitenin Sağladığı İmkânlar İle İlgili Bulgu ve Değerlendirmeler

Kent merkezinde Ankete katılan katılımcılara ‘‘Üniversitenin sunduğu imkânların herhangi birinden yararlandınız mı?’’ sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %65’i evet, %35’i ise hayır cevabı vermiştir (Çizelge 4.19). Ankete katılan katılımcılardan evet cevabını veren kişilerin %20’nin eğitim-araştırma, %45’inin sosyal aktivite ve %35’inin istihdam konularında imkânlardan yararlandıklarını belirtmiştir. Şekil 4.35’te katılımcıların imkânlardan yararlanma dağılımı gösterilmektedir.

Çizelge 4.19. Ankete katılanların Üniversitenin sunduğu imkanlardan faydalanmasına dair verdiği cevaplar

Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
Evet	130	%65
Hayır	70	%35
Toplam	200	%100

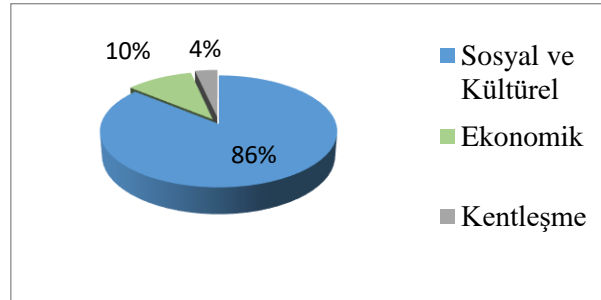
Şekil 4.35. Üniversitenin sunduğu imkanlardan faydalanma dağılımı

Kent merkezinde Ankete katılan katılımcılara Şırnak Üniversitesinin kurulduğu günden bu yana kent için olumlu yönde etkilerinin olup olmadığı sorulmuş ve katılımcıların tamamı olumlu yönde görüş belirtmiştir (Çizelge 4.20). ‘‘Şırnak Üniversitesinin kente etkilerinin hangi alanlarda olduğunu düşünüyorsunuz?’’ sorusu üzerine katılımcılardan %86’sı sosyal alanda, %10’u ekonomik alanda, %4’ü ise kentleşme alanında olumlu etki yarattığını belirtmiştir. Ekonomik getirinin arttığını

düşünen kişiler çoğunlukla hastane bölgesinde yaşayan kişilerdir. Üniversitenin hastane bölgesindeki ekonomik faaliyetlere olan katkısı 2012 ve 2021 yılında hazırlanan imar planlarında bölgedeki fonksiyon değişikliklerinden de okunmaktadır. 2016 öncesine kadar kent merkezinde kamu kurumları etrafında toplanan ticaret fonksiyonlu gelişme 2023 itibariyle kent merkezinden üniversite yerleşkesine kadar konut-ticaret fonksiyonlu planlanmış ve gelişmeye açılmıştır. Şekil 4.36'da üniversitenin olumlu katkı sunduğu düşünülen konuların dağılımı gösterilmektedir.

Çizelge 4.20. Ankete katılanların Şırnak Üniversitesinin kent merkezine etkisini değerlendirmeye yönelik verdiği cevaplar

Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
Evet	200	%100
Hayır	0	%0
Toplam	200	%100

Şekil 4.36. Üniversitenin olumlu katkı sunduğu düşünülen konuların dağılımı

Şırnak Üniversitesinin-Şırnak Kentine Etkisini Ölçmeye Dayalı Bulgu ve Değerlendirmeler

Kent merkezinde Ankete katılan katılımcılara ‘‘Şırnak Üniversitesi yaptığı bilimsel araştırmalarla kentin kalkınmasına ve gelişmesine olumlu katkıda bulunmaktadır’’ önermesine katılımcıların %2,5’i kesinlikle katılmıyorum, %5’i katılmıyorum, %17,5’i kararsızım, %41,5’i katılıyorum ve %33,5’i kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir (Çizelge 4.21). Katılımcıların %75 oranında katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum cevabını vermesi bilimsel araştırmaların kentin kalkınmasına ve gelişmesine olumlu katkı sağladığını göstermektedir. Kentte akademisyenlerin ve nitelikli öğrencilerin olması bilimsel araştırmaların da önünü açmıştır. Yerel gazete ve sitelerde köşe yazılarının yayınlanması, makalelerin yazılması ile geniş kitlelere ulaşıp daha fazla bilgi verilmesi halkın da aydınlanmasının önü açılmıştır. Aynı zamanda projelerin

üretilmesi ile doğru orantılı olarak kentteki katılımcıların artması bilimsel araştırmaların önünün açılması ile ilişkilendirilmektedir.

Çizelge 4.21. “Şırnak Üniversitesi yaptığı bilimsel araştırmalarla kentin kalkınmasına ve gelişmesine olumlu katkıda bulunmaktadır” ifadesinin değerlendirilmesi

Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	5	%2,5
Katılmıyorum	10	%5
Kararsızım	35	%17,5
Katılıyorum	83	%41,5
Kesinlikle Katılıyorum	67	%33,5
Toplam	200	%100

Kent merkezinde Ankete katılan katılımcılar arasında “*Üniversite, Şırnak kentinin sorunlarına yönelik politikalar üretmektedir*” önermesine katılımcıların %23’ü kesinlikle katılmıyorum, %53’ü katılmıyorum, %16’sı kararsızım, %8’i katılıyorum cevabını vermiştir (Çizelge 4.22). Katılımcıların %76 oranında kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum cevabını vermesi kentte oluşan sorunlara yönelik kentliler gözünden üniversitenin beklenen rolü yerine getirmediğini göstermektedir. Üniversitenin kentte kurulması bilimsel araştırmalar gibi konularda olumlu katkılar sağlasa da yerel paydaşlar ile devlet politikalarının da yardımıyla etkin bir rol almasının yereldekiler tarafından beklenmektedir.

Çizelge 4.22. “Üniversite, Şırnak kentinin sorunlarına yönelik politikalar üretmektedir” ifadesinin değerlendirilmesi

Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	46	%23
Katılmıyorum	106	%53
Kararsızım	32	%16
Katılıyorum	16	%8
Toplam	200	%100

Kent merkezinde Ankete katılan katılımcılara “*Şırnak Üniversitesi Şırnak kentinin tarihi kültürü ve sosyal yapısı ile ilgili olarak çalışmalar yapmalı ve çalışmaların sonuçlarını kamuoyu ile paylaşmalıdır*” önermesine katılımcıların %14’ü katılıyorum %86’sı ise kesinlikle katılıyorum cevabı vermiştir (Çizelge 4.23). Katılımcıların %100’ü olumlu yönde cevap vermiştir. Şırnak kenti tarihte gerek coğrafi konumundan dolayı, gerekse de özel konumundan dolayı gelişmeye kapalı bir kent olmuştur. Kent kültürüyle

ve coğrafyasıyla tarihi bir kent niteliğindedir. Şehri Nuh olarak nitelendirilen kentin; tarihinin eski olması, Mezopotamya coğrafyasında verimli topraklara sahip olması, Mem u Zin gibi yerel öykülere sahip olması, ve El Cezeri gibi bilim adamlarının bölgede yetişmiş olması kentin tanıtımına envanter olacak değerlerdir. Üniversite gibi kamu yararı yüksek öğrenim kurumları ulusal ve uluslararası iletişim kaynaklarına sahip görüldüğünden üniversitelerin kentin tanımını yapacak önemli bir aktör olduğu görüşü kentte hâkimdir.

Çizelge 4.23. 'Şirnak Üniversitesi Şirnak kentinin tarihi kültürü ve sosyal yapısı ile ilgili olarak çalışmalar yapmalı ve çalışmaların sonuçlarını kamuoyu ile paylaşmalıdır' ifadesinin değerlendirilmesi

Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
Katılıyorum	28	%14
Kesinlikle Katılıyorum	172	%86
Toplam	200	%100

Kent merkezinde Ankete katılan katılımcılara; '*Şirnak Üniversitesinin kent ile olan ilişkisinden beklentiniz nedir?*' sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %5'i0 sosyo-kültürel aktivitelerin artması, %9'u ekonomik kalkınmayı geliştirmesi, %3'ü Teknoloji ve AR-GE çalışmalarının artması, %2'si sanayileşmeyi hızlandırması, %79'u hepsini geliştirmesi gerektiğini belirtmiştir (Çizelge 4.24). Katılımcıların %79 oranında hepsi cevabını vermesi ile yerel halkın üniversiteden beklentisinin oldukça fazla olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.24. Katılımcıların Şirnak Üniversitesinin kent ile olan ilişkisinden beklentisine dayalı değerlendirmeler

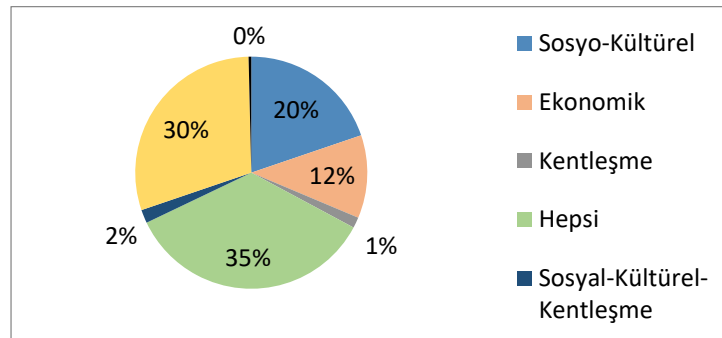
Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
Sosyo-Kültürel Aktivitelerin Artması	10	%5
Ekonomik Kalkınmayı Geliştirmesi	18	%9
Teknoloji ve AR-GE Çalışmaların Artması	7	%3,5
Sanayileşmeyi Hızlandırması	4	%2
Hepsi	158	%79
Diğer	3	%1,5
Toplam	200	%100

Kampüs alanında uygulanan ankette Katılımcılara '*Şirnak Üniversitesinin Kente Olumlu Etkilerinin olduğunu düşünüyor musunuz?*' sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %89'u evet %11'i ise hayır cevabı vermiştir (Çizelge 4.25). Evet, cevabı veren katılımcılardan; 53 kişi sosyal-kültürel, 31 kişi ekonomik, 4 kişi kentleşme, 94 kişi hepsi,

5 kişi sosyal kültürel ve kentleşme, 80 kişi sosyal kültürel ve ekonomik, 1 kişi de ekonomik ve kentleşme alanında olumlu etkilerinin olduğunu belirtmiştir (Şekil 4.37). Kent ve üniversitede yapılan sosyal ve kültürel etkinliklerin yeterliliği konusunda alınan yanıtlar temel alındığında üniversitenin kent genelindeki sosyal ve kültürel çalışmalar açısından daha yeterli olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Üniversitenin yeni kampüs alanının faaliyete geçmesi ile birlikte ve 2016 yılından sonra sosyal kültürel faaliyetler artmış, her sene yapılan bahar şenlikleri, uluslararası düzenlenen turnuvalar vb. ile kentteki sosyal kültürel faaliyetler artmıştır. Aynı zamanda üniversite içinde konumlu olan sosyal donatı alanlarının (yarı olimpik havuz, sosyal tesis alanı, kongre binası, yürüyüş parkurları, tenis kortları, futbol sahaları vb.) varlığı kentlilerin de gözünden üniversite alanlarının birer sosyalleşme merkezi olarak görülmesini sağlamıştır.

Çizelge 4.25. Üniversitenin kente etkisine yönelik değerlendirilmesi

Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
Evet	267	% 89
Hayır	33	% 11
Toplam	300	% 100

Şekil 4.37. Ankete katılanların üniversitenin etkili olduğunu düşündüğü alanlar

Kampüs alanında uygulanan ankette Katılımcılara ‘‘Üniversite İçerisinde yapılan Sosyo-Kültürel Çalışmaları yeterli buluyor musunuz?’’ sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %14’ünün yeterli, %30,33’ünün yetersiz ve %66’sının kısmen yeterli bulduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.26).

Çizelge 4.26. Üniversite yapılan etkinliklerin değerlendirilmesi

Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
Yeterli	42	% 14
Yetersiz	91	% 30.33
Kısmen Yeterli	167	% 55.66
Toplam	300	% 100

Kampüs alanında uygulanan ankette Ankete Katılımcılara ‘‘Şırnak Üniversitesinin Kent ile ilişkisinden beklentiniz nedir?’’ sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %8’i sosya-kültürel aktivitelerin arttırılması, %5,33’ü ekonomik kalkınmayı geliştirmesi, %3’ü Teknoloji ve AR-GE çalışmalarını arttırması, %1,66’sı sanayileşmeyi hızlandırması gerektiğini belirtmiştir (Çizelge 4.27).

Çizelge 4.27. Üniversite-Kent ilişkisine dair beklentilerin değerlendirilmesi

Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
Sosyo-kültürel aktivitelerin artması	24	%8
Ekonomik kalkınmayı geliştirmesi	16	%5.33
Teknoloji ve ARGE çalışmalarının artması	9	%3
Sanayileşmenin Hızlandırması	5	%1.66
Hepsi	243	%81
Diğer	3	%1
Toplam	300	%100

4.4.2. Üniversitenin Kente Sağladığı Ekonomik Etkiler

Üniversiteler, sahip oldukları olanakları yenilikçi ve girişimci faaliyetler ile çevreye açarak bölge ekonomisine katkı sunabilir. Özellikle Şırnak gibi küçük ve orta büyüklükteki kentlerde ekonomik fonksiyonları çeşitlendirdiğinden öğrenci kitlesi ve çalışan kitlesi ile beraber ekonomik katkı sağlamaktadır (Çizelge 4.28). Şırnak üniversitesi vasıtası ile Şırnak’a gelen nüfus kitlesi kentin sahip olduğu üretim ve tüketim şemalarını değiştirerek, kentin sahip olduğu iş kollarının gelişmesine olanak sağlamıştır. Yeni gelen nüfus ile beraber konut getirisi sağlayan apart daireler, kafe-restoranlar, eğlence alanları, kişisel harcamalara dayalı iş kollarının da ön plana çıkmasını sağlamıştır. Bu verilerin tam sayısı bilinmemektedir. 2012 yılına kadar kent merkezinde olan ticari yığılma 2016 yılıyla beraber üniversite kampüs alanının da kentin güneybatısına kurulmasıyla bu bölge Cizre Caddesi hattı boyunca ticaret-konut nitelikli kentsel kullanım alanlarının oluşmasına sebep olmuştur.

Çizelge 4.28. Şırnak Üniversitesinin Şırnak Kentine Çok Yönlü Ekonomik Katkısı

Kentte ve kampüste farklı katılımcı profiline sahip kişilere uygulanan 2 tip ankette üniversitenin kente olan ekonomik etkilerinin değerlendirilmesi için ekonomik verilere dayalı sorular sorulmuştur. Bu sorulara gelen cevaplar doğrultusunda anketler değerlendirilmiştir. Bu bulgular şu şekildedir;

Kent merkezinde kişilerin yoğun olarak çalıştığı bölgelerin tespit edilmesi amacıyla ‘‘İşyeriniz Hangi Bölgededir’’ sorusu sorulmuştur. Ankete katılan katılımcıların %30’unun hastane civarında, %17’sinin belediye civarında, %46’sının kent

Kente Sağladığı Ekonomik Katkı	Doğrudan	*Şırnak Üniversitesi, bünyesinde bulunan öğrenci, eğitimci ve çalışanları ile kentteki ekonomiye doğrudan katkı sağlamaktadır. *Öğrenciler ve akademik personeller kentte bulunan ulaşım, konaklama, eğlence ve yemek gibi temel harcamalarla yerel işletmeler olan market, kafe ve konaklama alanlarını geliştirmiştir.
Kente Yaşayanlara İstihdam Olanakları	Sağladığı	*Şırnak Üniversitesi bünyesinde çalışan yerli akademik ve idari personel alımı ile kente doğrudan istihdam sağlamıştır. *Üniversitede mevcut olan ve kampüs dışından alınan temizlik, güvenlik, yemek hizmeti vb. hizmetler ile dolaylı olarak diğer sektörlere istihdam olanağı sağlamıştır.
Kentte Ve Üniversitede Yapılan Altyapı Ve Yatırımlar Yoluyla Sağlanan Ekonomik Katkı	Sağladığı	*Üniversiteye ait araştırma merkezleri ve sosyal tesislerin kurulumu gibi yatırımların artması ile inşaat sektörüne ve bölgedeki tedarik zincirine ekonomik katkı sağlamıştır.
Ar-Ge Ve İnovasyon Yolu İle Sağlanan Ekonomik Katkı	Sağladığı	* Şırnak Üniversitesi'nin hazırladığı araştırma projeleri yerel ve bölgesel ölçekte yaptığı işbirlikleri yerel endüstriler için ekonomik katkı sağlamıştır. *Bölgede bulunan Teknoloji Transfer Ofisi (TTO) ve TPAO gibi kuruluşlar ile yapılan işbirlikleri karşılıklı ekonomik faydalar sağlamaktadır.
Kente Ve Bölgeye Sağlayacağı Uzun Vadeli Ekonomik Katkı	Sağlayacağı	*Üniversitenin en önemli faaliyeti olan eğitim faaliyetleriyle eğitilmiş bir iş gücünün yetişmesi bölgenin kalkınmasına uzun vadede katkı sağlamaktadır.

meydanı civarında ve %6,5’inin tümen civarında faaliyet gösterdiği belirlenmiştir (Çizelge 4.29). Kent meydanındaki oranın yüksek olmasının o bölgenin sahip olduğu tarihten dolayı kentlilerin belleğinde yer edinmesi ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

Çizelge 4.29. Ankete katılanların çalıştıkları bölgeler

Şehir	Frekans	Yüzde
Hastane Cıvarı	60	%30
Belediye Cıvarı	34	%17
Kent Meydanı Cıvarı	93	%46.5
Tümen Cıvarı	13	%6.5

Toplam	200	%100
--------	-----	------

Kent merkezinde ankete katılan katılımcıların %8'inin imalat ve tamirat grubunda, %37'sinin gıda grubunda, %3,5'inin ulaştırma grubunda, %13,5'inin dinlenme-barınma-eğlence grubunda ve %38'inin giyim kuşam grubunda olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.30).

Çizelge 4.30. Ankete katılanların ilgilendiği Sektör dalları

Sektör	Frekans	Yüzde
İmalat ve Tamirat Grubu	16	%8
Gıda	74	%37
Ulaştırma	7	%3.5
Dinlenme, Barınma, Eğlence	27	%13.5
Giyim Kuşam	76	%38
Toplam	200	%100

Kent merkezinde Ankete katılan katılımcıların %6,5'inin aylık kazancının 5001 TL- 7000 TL arasında olduğu, %76'sının aylık kazancının 7001 TL -12000 TL arasında olduğu, %17'5 inin kişinin aylık kazancının 12000 TL üzerinde olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.31). Anket verileri Mayıs 2022 tarihinde hazırlanıp Ekim 2022 tarihinde uygulanmıştır bu sebeple aylık kazançlar günümüz tahmini esnaf kazancının altında görülmektedir.

Çizelge 4.31. Ankete katılanların aylık kazançları

Kazanç	Frekans	Yüzde
5001-7000 TL	13	%6.5
7001-12000 TL	152	%76
12.000 + TL	35	%17.5
Toplam	200	%100

Kent merkezinde ankete katılan katılımcılara ‘‘Üniversite kurulduktan sonra gelirinizde değişiklik oldu mu?’’ sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %87'sinin evet, %13'ünün hayır cevabını verdiği belirlenmiştir (Çizelge 4.32).

Çizelge 4.32. Ankete katılanların gelir değişikliğine yönelik cevapları

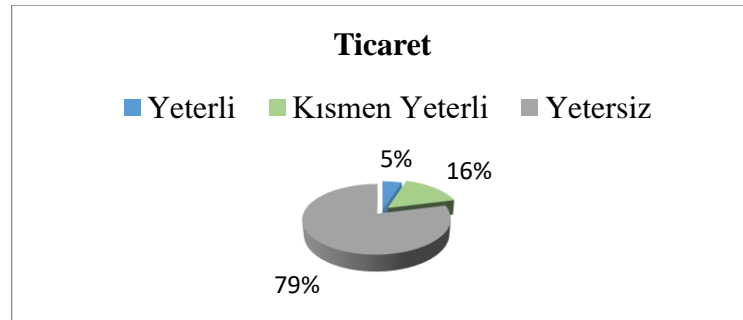
Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
---------------	---------	-------

Evet	174	%87
Hayır	26	%13
Toplam	200	%100

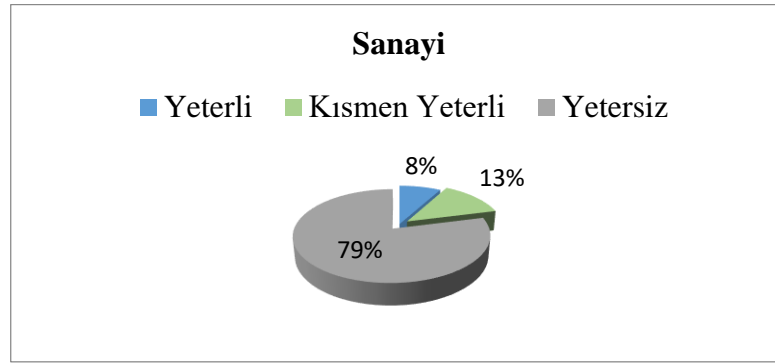
Kent merkezinde ankete katılan katılımcılara ‘‘Üniversite ile kentteki ticaret, sanayi ve tarıma dayalı AR-GE faaliyetlerini yeterli buluyor musunuz?’’ sorusu sorulmuştur. Evet, cevabı veren katılımcıların Üniversite-Ticaret işbirliğine dayalı faaliyetlerin yeterli bulunup bulunmadığı sorusuna katılımcıların %5’i yeterli, %16’sı kısmen yeterli, % 79’u yetersiz olduğunu belirtmiştir. Üniversite-Sanayi faaliyetlerinin yeterli bulunup bulunmadığı sorusuna katılımcıların %8’i yeterli, %13’ü kısmen yeterli, % 79’u yetersiz olduğunu belirtmiştir. Üniversite-Tarım faaliyetlerinin yeterli bulunup bulunmadığı sorusuna katılımcıların %5’i yeterli, %12’si kısmen yeterli, % 83’ü yetersiz olduğunu belirtmiştir (Çizelge 4.33). Şekil 4.38, Şekil 4.39, Şekil 4.40’da üniversite ve sektör işbirliklerinin yeterli olup olmamasına yönelik katılımcıların dağılımı gösterilmektedir.

Çizelge 4.33. Ankete katılanların üniversitenin sektörel yeterliliğini ölçmeye dayalı verdiği cevaplar

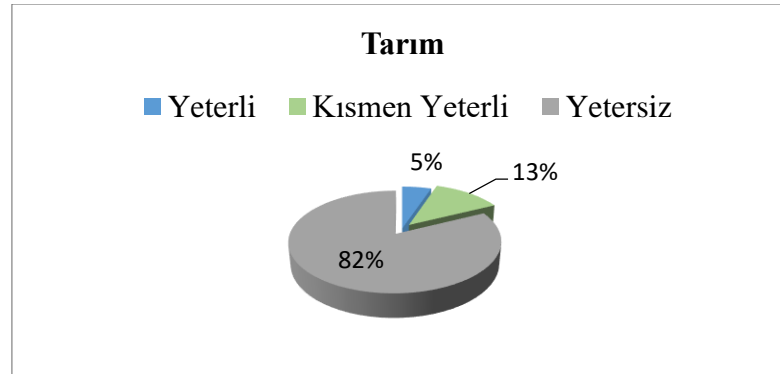
Faaliyet	Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Üniversite-Ticaret	10	%5	32	%16	158	%79
Üniversite-Sanayi	16	%8	26	%13	158	%79
Üniversite-Tarım	10	%5	24	%12	166	%83

Şekil 4.38. Üniversite-Ticaret işbirliğinin yeterli olup olmadığını düşünenlerin dağılımı

Şekil 4.39. Üniversite-Sanayi işbirliğinin yeterli olup olmadığını düşünenlerin dağılımı

Şekil 4.40. Üniversite-Tarım işbirliğinin yeterli olup olmadığını düşünenlerin dağılımı

Kampüs bölgesinde bulunan anket katılımcılarına çalışma durumları sorulmuştur. Katılımcıların %33,3'ünün evet, %66,6'sının hayır cevabını verdiği belirlenmiştir (Çizelge 4.34).

Çizelge 4.34. Ankete katılanların herhangi bir işte çalışma durumu

Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
Evet	100	%33.33
Hayır	200	%66.66
Toplam	300	%100

Kampüs bölgesindeki katılımcılara "Üniversiteden kent merkezine ne sıklıkla gidiyorsunuz?" diye sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %56'sının günlük, %35'inin haftada birkaç kez, %8'inin ayda birkaç kez ve %1'inin yılda birkaç kez gittiği belirlenmiştir (Çizelge 4.35). Kampüs ile kent arasındaki gidiş geliş sıklığının yaşandığı ulaşım aksında ticaret-konut kullanımını yoğun olarak geliştirmektedir.

Çizelge 4.35. Ankete katılanların üniversite ve şehir arasındaki gidiş geliş sıklıkları

Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
Günlük	168	%56
Haftada birkaç kez	105	%35

Ayda birkaç kez	24	%8
Yılda birkaç kez	3	%1
Toplam	300	%100

Kampüs bölgesinde Katılımcılara “ Şırnak'ta ortalama aylık gideriniz ne kadar?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %25,33'ü 800-1500 TL, %32,66'sı 1600-2400 TL, %15,33'ü 2500-4250 TL ve %26,66'sının 4250 TL üzerinde harcama yaptığı belirlenmiştir (Çizelge 4.36).

Çizelge 4.36. Ankete katılanların Şırnak'ta aylık harcamalarına dayalı değerlendirmeler

Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
800 TL-1500 TL	76	%25.33
1600 TL-2400 TL	98	%32.66
2500 TL-4250 TL	46	%15.33
4250 TL üstü	80	%26.66
Toplam	300	%100

4.4.3. Üniversitenin Kente Sağladığı Mekânsal Etkiler

Şırnak üniversitesi 58,5 hektar alanda kurulu Mehmet Emin Acar Kampüsünde fakülte, yüksekokul, enstitü ve sosyal tesis alanlarına sahiptir. (Şırnak Üniversitesi, 2023). Şırnak Üniversitesi kentin gelişme yönünü değiştiren tek faktör olmasa da Şırnak küçük sanayi sitesi, Şırnak Devlet Hastanesi, Şırnak-Mardin Karayolunun kentin güneybatısında olması ile Şırnak Üniversitesi yerleşke alanının da varlığı kentin gelişme yönünü güçlendirmiştir. Toplam 5723 öğrenciye sahip üniversitede kredi yurtlar kurumunda kalan öğrencilerin yanında apart dairelerde ve kiralık konutlarda kalan çok sayıda öğrenci mevcuttur. Ancak toplam sayı bilinmemektedir. Kente özellikle üniversite kampüs alanının tamamlanmasıyla 2017 yılından sonra konut ihtiyacı doğmuştur (Çizelge 4.37).

Çizelge 4.37. Şırnak Üniversitesinin Şırnak Kentine Çok Yönlü Mekansal Katkısı

Kentteki Altyapı Gelişimi	* Şırnak Üniversitesi'nin varlığı, kentte yeni altyapı projelerinin, yapıların, konutların ve sosyo-kültürel tesis alanlarının inşa edilmesini sağlamıştır.
Kente İyileştirilen Ve Yeni Planlanan Ulaşım Ağları	*Şırnak Üniversitesinin kurulmasıyla yerel yönetimler öğrenci, personel ve idare için daha sık ve verimli toplu taşıma güzergâhları planlamıştır. * Kentin güneybatısında bulunan mevcut taşıt yolları iyileştirilerek genişletilmiş, 2016 yılına kadar 30 metre olan şehirlerarası yollar imar planlarında 60 metre olarak revize edilmiştir.

Kentteki Yeşil Alan Ve Rekreasyonel Mekânlardaki Gelişme	*Şırnak üniversitesi içinde bulunan yeşil alanlar, parklar ve dinlenme bölgeleri hem üniversitede bulunan aktif kullanıcılar için hem de şehir halkı için rekreasyonel ve dinlenme alanları olarak işlev görmektedir.
	*Şırnak üniversitesi için 2012 yılında yer seçimi yapılan yaklaşık 70 ha alan 2016 da üniversite belediye ve valilik görüşmeleri sonucu mesire alanı olarak planlanıp inşa edilerek kentlilerin kullanımına açılmıştır.
	*Üniversite Kent merkezi arasında bulunan ulaşım hattı boyunca peyzaj düzenlemeleri yapılmış ve hat boyu küçük ölçekli park alanları planlanmıştır. Planlanan park alanlarının tamamı inşa edilmemiştir.
Öğrenciler için Konut Ve Yurtlar	*Özellikle 2018 yılından itibaren kentte çok sayıda emlak ofisi açılmış, gayrimenkul sektöründe emlak piyasasına dayalı alım satımlar gerçekleştirilmiştir. Kentte 2 adet yeni apart otel açılmıştır.
	*Şırnak Üniversitesinin kurulduğu tarihten itibaren özellikle kentin güneyinde bulunan yeni mahallede toplam sayı bilinmemekle beraber çok sayıda apart ve ticari kullanımlı yapı inşa edilmiştir.

Anket verilerine dayalı Mekansal Bulgu ve Değerlendirmeler

Kent merkezinde Ankete katılan katılımcılara ‘‘Üniversitenin kurulmuş olmasında memnun musunuz?’’ sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %23’ü memnun olduklarını, %77’si ise çok memnun olduklarını belirtmiştir (Çizelge 4.38). Ankette memnun değilim cevabını katılımcıların hiçbiri seçmemiştir.

Çizelge 4.38. Ankete katılanların Şırnak’ta üniversitenin kurulmuş olması ile ilgili memnuniyet derecesi

Memnuniyet Derecesi	Frekans	Yüzde
Memnunum	46	%23
Çok Memnunum	154	%77
Toplam	200	%100

‘‘Kampüsün yer seçimini nasıl buluyorsunuz?’’ sorusuna katılımcıların %67’si iyi, %28’i orta ve %5’i kötü olarak değerlendirilmiştir (Çizelge 4.39). Katılımcıların %95 oranında iyi ve orta cevabını vermesi, üniversitenin yer seçiminin yerelin gözünden olumlu karşılandığını göstermektedir. Kampüsten Kent merkezine en uzak mesafenin 30 dakika olması, kampüsün şehrin girişinde konumlanması ve ulaşım araçlarının sık aralıklarla geçtiği bir güzergâhta olması esnafın bakış açısını etkileyen etmenlerdir.

Çizelge 4.39. Ankete katılanların üniversitenin yerleşkesinin yer seçimi ile ilgili memnuniyet derecesi

Memnuniyet Derecesi	Yüzde
İyi	%67
Orta	%28
Kötü	%5
Toplam	%100

Kent merkezinde ankete katılan katılımcılar arasında ‘‘Üniversite Şırnak Kentinin Eğitim, Sağlık, Güvenlik, belediyeçilik vb. hizmetlerin artmasına ve çeşitlenmesine neden olmaktadır’’ ifadesi yöneltildiğinde katılımcıların %2’si kesinlikle katılmıyorum, %2’si katılmıyorum, %3,5’i kararsızım, %73’ü katılıyorum, %19,5’i kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir (Çizelge 4.40). Katılımcıların %76,5 oranında katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum cevabını vermesi Üniversitenin kurulmasının kentleşme için olumlu etkileri olduğunu göstermektedir. Kampüsün yer seçimi ile toplu taşıma güzergâhı çeşitlenmiş, altyapı yatırımları artmış ve belediyenin hizmet sınırı genişlemiştir.

Çizelge 4.40. ‘‘Üniversite Şırnak Kentinin Eğitim, Sağlık, Güvenlik, belediyeçilik vb. hizmetlerin artmasına ve çeşitlenmesine neden olmaktadır’’ ifadesinin değerlendirilmesi

Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	4	%2
Katılmıyorum	4	%2
Kararsızım	7	%3,5
Katılıyorum	146	%73
Kesinlikle Katılıyorum	39	%19,5
Toplam	200	%100

Kampüs bölgesinde katılımcılara ‘‘Kampüsün yer seçimini nasıl buluyorsunuz’’ sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %67,66’sının kampüsün yer seçimini iyi, %27,33’ü orta ve %5’inin kötü bulduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.41). Kampüsten Kent merkezine en uzak mesafenin 30 dakika olması ve şehrin girişinde ulaşım araçlarının sık aralıklarla geçtiği bir güzergâhta konumlanması yer seçiminin olumlu karşılanmasını sağlayan sebeplerdendir. Şırnak üniversitesinin yer seçimi yapılırken, Bakanlık tarafından hazırlanan çevre düzeni planları ve yerelde hazırlanan uygulama imar planları temel alınarak kentin gelişme yönünü güçlendirmesi açısından kentin güneybatısında ve kent girişinde olacak şekilde tasarlanmıştır.

Çizelge 4.41. Üniversitenin yer seçimine dair değerlendirmeler

Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
İyi	203	%67.66
Orta	82	%27.33
Kötü	15	%5
Toplam	300	%100

Kampüs bölgesinde katılımcılara ‘‘ Üniversite ve yaşam alanı arasında erişimiz kaç dakika?’’ sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %7’sinin 5 dakikada, %17’sinin 10 dakikada, %25,33’ünün 15 dakika, %25,33’ünün 20 dakikada, %16,33’ünün 25

dakikada, %9'unun 30 dakikada üniversiteye erişim sağladığı belirlenmiştir (Çizelge 4.42).

Çizelge 4.42. Ankete katılanların üniversiteye erişim süreleri

Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
5 dakika	21	%7
10 dakika	51	%17
15 dakika	76	%25.33
20 dakika	76	%25.33

4.4.4. Kentin Sınır Kent Olmasına Dayalı Bulgu ve Değerlendirmeler

Sınırlar, ülkeler arasında idari, fiziksel ve jeopolitik olarak bir ayrılık oluşturmaktadır. Ancak, sınır kentleri özel bir gelişmeye sahiptirler, bu kentler, ülkeler arasında yaptıkları ekonomik, kültürel ve sosyal iş birlikleri ile birer geçiş noktası olma potansiyeline sahiptir. Türkiye'nin Şırnak ilinde de bu potansiyeli görmek mümkündür. 2022 yılında 5723 öğrenciye sahip Şırnak Üniversitesinde çoğunlukla Irak ve Suriye uyruklu 116 yabancı öğrenci okumaktadır. Üniversite Habur Sınır Kapısı'na 60 dakikalık araç mesafesinde olup kentin yıllar içindeki mekânsal gelişimi de sınıra doğru açılan ulaşım aksları yönünde olmuştur.

Kentte yapılan anket uygulaması ile katılımcıların sınır kentin sınır kent olmasına yönelik memnuniyetleri ve kentte güvenlik ile ilgili problem olup olmamasına dayalı cevapları değerlendirilmiştir.

Kent merkezinde ankete katılan katılımcılara "*Şırnak ilinin bir sınır kent olmasını nasıl buluyorsunuz?*" sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %93'ü avantajlı, %7'si ise dezavantajlı olduğunu belirtmiştir (Çizelge 4.43).

Çizelge 4.43. Ankete katılanların kentin jeopolitik konumu ile ilgili verdiği cevaplar

Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
Avantajlı	187	%93
Dezavantajlı	13	%7
Toplam	200	%100

Kent merkezinde ankete katılan katılımcılar arasından "*Sınırdaki bir kent olmanın avantajlarını en çok ne zaman gördünüz?*" Sorusuna katılımcıların %31'i 2001-2005 yılları arasında, %55'i 2006-2010 yılları arasında ve %14'ü 2011-2019 yılları arasında cevabını verdiği belirlenmiştir (Çizelge 4.44).

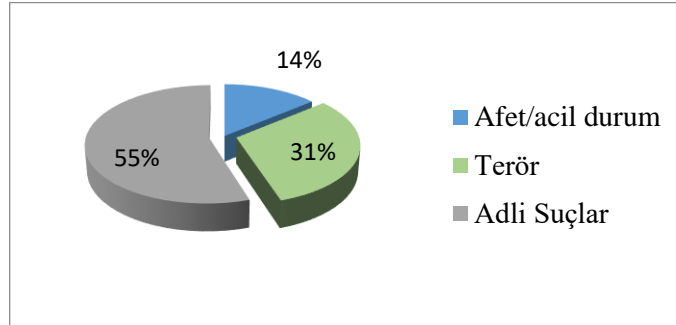
Çizelge 4.44. Ankete katılanların sınır kentin dönemsel avantajlarına dayalı verdiği cevaplar

Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
2001-2005	62	%31
2006-2010	110	%55
2011-2019	28	%14
Toplam	200	%100

Kent merkezinde ankete katılan katılımcılar arasından ‘‘Kentte güvenlik Problemi olduğunu düşünüyor musunuz’’ sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %90’ı hayır, %10’u evet cevabını vermiştir (Çizelge 4.45). Evet, cevabını verenlerden %14’ü afet/acil durum, %31’i terör, %55’i adli suçlar olduğunu belirtmişlerdir (Şekil 4.41). Kentte üniversitenin açılması ve gelişmesiyle birlikte daha önce şehir dışında okuma fırsatı bulamayan kişiler yükseköğretim görme fırsatı yakalamıştır. Eğitim seviyesi suç işleme oranı ile ters olup kentlerdeki eğitim seviyesinin artmasıyla suç işleme oranları düşmektedir.

Çizelge 4.45. Ankete katılanların kentteki güvenlik durumu ile ilgili verdiği cevaplar

Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
Evet	19	%10
Hayır	181	%90
Toplam	200	%100

Şekil 4.41. Güvenlik problemi olduğu düşünülen suçların dağılımı

Kent merkezinde Ankete katılan katılımcılara ‘‘Üniversite Şırnak Kentinin yurt içindeki ve yurt dışındaki tanıtımına katkı sağlamaktadır.’’ ifadesi yöneltilmiştir. Katılımcıların %18,5’i kesinlikle katılmıyorum, %13,5’i katılmıyorum, %39’u kararsızım, %16’sı katılıyorum, %13’ü kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir (Çizelge 4.46). Katılımcıların %66 oranında kesinlikle katılmıyorum, katılıyorum ve kararsızım cevabını vermesi kentlilerin gözünden üniversitenin yaptığı çalışmaların yerelin beklentilerini karşılamadığını göstermektedir. Ancak Şırnak üniversitesi kurulduğu günden bugüne çok sayıda sempozyum ve kongre çalışması yapmıştır. Bu çalışmaların bazıları uluslararası niteliktedir. Önermeye çoğunlukla olumsuz yönde cevap verilmesi

üniversitenin yaptığı çalışmalar için yerelde yeterince tanıtım yapmaması ile ilişkilendirilebilir.

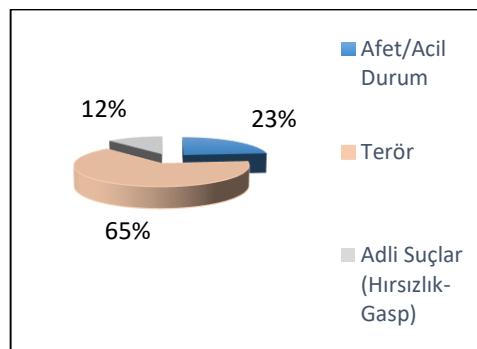
Çizelge 4.46. “Üniversite Şırnak Kentinin yurt içindeki ve yurt dışındaki tanıtımına katkı sağlamaktadır” ifadesinin değerlendirilmesi

Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	37	%18,5
Katılmıyorum	27	%13,5
Kararsızım	78	%39
Katılıyorum	32	%16
Kesinlikle Katılıyorum	26	%13
Toplam	200	%100

Kampüs bölgesinde ankete katılan katılımcılara “*Kentte Güvenlik Problemi Olduğunu Düşünüyor musunuz?*” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %6,33’ünün evet, %93,66’sının hayır cevabını verdiği belirlenmiştir (Çizelge 4.47). Evet, cevabı verenlerin %26,31’i afet/acil durum, %57,89’u terör ve %15,80’inin adli suçlar (hırsızlık-gasp) konusunda güvenlik problemi olduğunu düşündükleri belirlenmiştir (Şekil 4.42). Kentte terör nedeniyle güvenlik problemi olduğunu düşünen katılımcıların özellikle 2012-2016 yılları arasında ikamet eden kişiler olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 4.47. Kentte güvenlik probleminin değerlendirmesi

Verilen Cevap	Frekans	Yüzde
Evet	19	%6.33
Hayır	281	%93.66
Toplam	300	%100

Şekil 4.42. Ankete katılanların kentte olduğunu düşündükleri güvenlik problemlerinin dağılımı

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Üniversiteler, kentlerin gelişmesinde etkin rol alan farklı yönlerden kentlerin dinamiklerini şekillendiren bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal açıdan üniversiteler; eğitim seviyesini yükseltip toplumun sosyal alt yapısını güçlendirerek, seminer ve kültürel etkinlikler aracılığıyla kentlilerin kentleşme düzeyini yükseltmektedir. Farklı kültürel yapıdan gelen bilim insanları ve öğrencileri bir araya getirerek kültürel etkileşimi arttırmaktadır.

Ekonomik açıdan üniversiteler; Ar-Ge destekleriyle kentin çeşitli sektörlerinin inovasyonuna etki ederek gelişimini sağlamalarının yanında kente sağladıkları harcama ve istihdam gibi dorudan ekonomik etkilerin yanında araştırma ve geliştirme faaliyetlerini teşvik ederek, iş yaratma ve yüksek eğitimli iş gücü yetiştirme gibi yollarla kent ekonomisine önemli katkılarda bulunurlar.

Mekânsal açıdan kentin gelişiminde bir alt merkez oluşturma potansiyeline sahip üniversite kampüsleri kentlerin gelişim yönünü de değiştirmektedir. Şırnak kentinde de kent makroformu Habur Sınır Kapısı yönüne doğru gelişmiş olup kampüs çevresinde yeni ticaret odağı ile Yeni Mahalle’de öğrenci evlerinin gelişmesine sebep olmuştur. Kampüs içindeki Ar-Ge çalışmaları kentin OSB alanının gelişmesine, yenilikçi enerji üretimi ve yöresel hammadde konularında bilimsel çalışmaların yapılmasına olanak sağlayarak kenti geliştiren önemli bir merkezdir. Kampüs ile birlikte yakınına inşa edilen kent ölçekli yeni araştırma merkezleri, sinema salonları ve spor kompleksleri gibi mekânlar, kentin modern bir kimlik kazanmasına yardımcı olmuştur.

Üniversite, Sürdürülebilir kalkınma projelerini destekleyerek yeşil kampüs ve yenilenebilir enerji projeleriyle çevresel sürdürülebilirliği teşvik etmiştir. Bu bağlamda, Şırnak üniversitesi kentin daha yaşanabilir bir şehir haline gelmesini sağlamaktadır.

Üniversiteler, Kentlerin stratejik konumlarını kullanarak bölgesel işbirliği projelerine öncülük edip, sınır ötesi ekonomik ilişkilerin gelişimine katkı sağlayabilirler. Özellikle sınır kentlerde bulunan yenilikçi üniversiteler arasında sınırdaş ülkeler arası ilişkiler, göçmen iltihaklarını önleme, sınırdaki güvensizliğin giderilmesi, kayıt dışı ticaretin önüne geçme, doğal kaynakların dengesiz kullanımını önleyerek sosyo-kültürel ve ekonomik ilişkileri geliştirme konularında bilimsel işbirliği fırsatları sunar. Yapılan anket çalışmasında katılımcılar Şırnak’ın sınır kent olma avantajlarını desteklemekte ve çoğunlukla kenti güvenli olarak görmektedirler.

Üniversiteler, değişen dünya dinamiklerine göre, eğitim ve araştırma programlarını çeşitlendirip öğrencilere küresel bir perspektifte eğitim verebilir, teşvik

ettikleri bilimsel inovasyonlarla sınır kentlerinin modernizasyon sürecine katkıda bulunabilirler. Bu gelişmeler ışığında, sınır kentlerde bulunan üniversiteler, değişen dünya dinamiklerine uyum sağlama konusunda kentleri sürdürülebilir bir biçimde geliştirme potansiyeline sahiptir.

5.1 Sonuçlar

Üniversitelerin kentlere olan etkilerini, yerleşik nüfusu az olan küçük ve orta ölçekli kentlerde ölçmek yüksek nüfuslu kentlere göre nispeten daha kolaydır. Şırnak gibi orta büyüklükte, geçmişten bugüne kadar devlet desteği ile kalkındırılmaya çalışılan, yerel ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlayabilecek çok sayıda potansiyele sahip sınır kentlerde bir üniversitenin varlığı, hem sosyal hem de ekonomik bir kalkınma aracı olarak görev yapabilecek bir aktördür.

Şırnak Üniversitesinin bölgeye getirdiği dinamizm, şehirde sosyal yapının güçlenmesine ve ekonomik olanakların artmasına önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Şırnak üniversitesinin Şırnak kentine olan etkileri çalışma kapsamında sosyo-kültürel, ekonomik ve mekânsal boyutlarıyla ele alınmıştır. Çalışma kapsamında birbirine benzer sorulardan oluşan “Üniversite-Kent” ilişkisinin değerlendirilmesi amacıyla iki farklı grupta anket çalışması yapılmıştır. Tez çalışmasında yapılan veri toplama ve anket analiz çalışması ile Şırnak üniversitesinin Şırnak kentine olan etkisini farklı parametrelerce özetlemek gerekirse;

Sosyal, kültürel açıdan; Şırnak Üniversitesi'nin kent üzerindeki etkilerinin incelenmesi amacıyla üniversite ve kent merkezinde uygulanan iki tip anket katılımcıların görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmiştir. Kent merkezinde esnaf erbabına uygulanan anket sonuçlarına göre, katılımcıların tamamı üniversitenin kente olumlu katkıları olduğu konusunda hemfikir olup olumlu etkilerin hangi alanlarda yoğunlaştığına dair soruya ise; katılımcıların %86'sı sosyal etkileri olduğunu belirtmiştir. Üniversite ortamında araştırmaya katılan katılımcıların %89'luk bir çoğunluğu da üniversitenin kente olumlu etkileri olduğunu belirtmiştir. Kentte ve üniversitede gerçekleştirilen sosyal ve kültürel aktivitelerin yeterliliği konusunda alınan yanıtlar, üniversitenin sosyal ve kültürel katkılar konusunda kentin diğer dinamiklerinden daha etkili olduğunu göstermektedir. Özellikle Şırnak Üniversitesi'nin yeni kampüs alanının hizmete girmesiyle birlikte 2016 yılından itibaren sosyal-kültürel faaliyetlerde ciddi bir artış gözlemlendiği katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Bu artışın belirgin örnekleri arasında her yıl düzenlenen bahar şenlikleri, uluslararası turnuvalar gösterilmiştir. Üniversite kampüsünde bulunan sosyal donatı alanlarının varlığı, kent sakinleri için önemli bir sosyalleşme imkanı sunmaktadır. Yarı

olimpik havuz, sosyal tesisler, kongre binası, yürüyüş parkurları, tenis kortları ve futbol sahaları gibi olanaklar, kentte yaşayan bireylerin üniversite alanını bir sosyalleşme merkezi olarak görmelerine ve yaşam kalitelerinin artırılmasına olanak tanımıştır. Elde edilen anket verileri Şırnak Üniversitesi'nin kentte sosyal ve kültürel açıdan olumlu etkiler yarattığını göstermektedir.

Ekonomik açıdan; Üniversiteler, sadece eğitim ve araştırma merkezleri olarak değil, aynı zamanda kentsel, ekonomik ve sosyal dönüşümün lokomotifleri olarak da önemli bir rol üstlenirler. Şırnak Üniversitesi'nin kurulmasının ardından, kentte demografik bir canlanma ve dönüşüm başlamıştır. Bu demografik dönüşüm, ekonomik yapıda da çeşitlenmeye zemin hazırlamıştır. Özellikle yükseköğrenim görmeye gelen öğrenci popülasyonu ve akademik kadro, kentin ekonomik dinamiklerini yeniden şekillendirmiş, yeni iş kollarının doğmasına ve mevcut iş kollarının genişlemesine olanak sağlamıştır. Öğrenci ve akademik personelin varlığıyla birlikte, kentteki kafe, restoran, apart otel kiralama, lojistik, giyim ve kitap-kırtasiye gibi sektörlerde belirgin bir büyüme ve çeşitlenme yaşanmıştır. Kent merkezinde esnaf erbabına yönelik hazırlanan anket çalışması sonuçları da üniversitenin ekonomik boyutta etkilerinin olduğunu göstermiştir. Katılımcıların %87'si üniversite kurulduktan sonra gelirlerinde artış olduğunu belirtmiştir. Gelirlerinde artış olduğunu beyan edenler çoğunlukla üniversiteye yakın Yeni Mahallede çalışan esnaflardır. Üniversitenin kente olan ekonomik etkileri 2012 ve 2021 yıllarında hazırlanan halihazır haritalar ve imar planlarındaki fonksiyon değişikliklerine de yansımıştır. 2016 öncesine kadar kent merkezindeki kamu kurumlar etrafında yoğunlaşan ekonomik aktivite 2017 itibarıyla kent merkezinden başlayıp üniversite yerleşkesine kadar olan bölgede konut ve ticaret fonksiyonuyla gelişmektedir.

Mekansal açıdan; Şırnak Üniversitesi'nin kurulmasıyla kentteki mekânsal dinamiklerde de gözlemlenebilir bir değişim yaşanmaktadır. Özellikle şehrin yayılma hızı ve yönünde belirgin bir değişim söz konusu olup bu değişim artan konut talebiyle inşaat sektörüne de pozitif bir yansımaya yaratmaktadır. Üniversitede okuyan öğrenci profilini çoğunlukla Şırnak ve çevre illerden gelen öğrencilerin oluşturmasından dolayı yurtlarda konaklama eğilimi daha yüksektir.

Şırnak Üniversite yerleşkesinin kente olan mekânsal etkisi beklenenden daha sınırlı olmuştur. 2008 yılında faaliyete giren üniversite için kampüs alanı yer seçimine yönelik çeşitli spekülasyonların konuşulması, kampüs inşasının 2016-2017 yıllarını bulması, kentte son birkaç yıl içinde yaşanan imar değişiklikleri, ruhsatsız yapılaşma konusunda daha sıkı bir belediyeçilik anlayışına geçilmesi ve artan inşaat maliyetleri yer

almaktadır. Ek olarak, Covid-19 pandemisinin etkisiyle üniversite ile kent merkezi arasında beklenen kullanıcı sirkülasyonunun tam anlamıyla sağlanamaması da üniversitenin mekansal etkilerinin beklenen seviyenin altında olmasına sebep olmuştur. Buna karşın, üniversitenin şehirle daha etkin bir bağlantı kurma amacı doğrultusunda kentin ulaşım ve taşımacılık altyapısında belirgin iyileştirmeler yapılmıştır. Özellikle toplu taşıma güzergâhlarındaki çeşitlenme ve bağlantı yollarındaki genişlemeler, üniversite yerleşkesi çevresindeki yeni imar yollarıyla birleşerek önemli ulaşım bağlantılarını güçlendirmiştir.

Üniversitenin kente olan etkilerinin okunmasına yardımcı olması için hazırlanan anket sonuçları da üniversitenin kent üzerindeki mekânsal etkisinin, üniversite kurulduğunda oluşan genel beklentilerin aksine, oldukça sınırlı olduğunu göstermiştir. İki ayrı anket çalışmasının verileri bir araya getirildiğinde, katılımcıların %5-%10'luk bir bölümü, üniversitenin kentte meydana getirdiği etkileri doğrudan kentleşme ve yapılaşma yönünde olumlu değerlendirmiştir. Sınırlı mekânsal etki gözlemlenmesine rağmen, katılımcıların büyük bir çoğunluğu, üniversitenin belediye ve yerel yönetimlerle daha sıkı bir iş birliği içerisinde olması gerektiği kanaatindedir. Katılımcılar, bu iş birliğinin üniversitenin kent dinamikleri ile daha uyumlu hale gelmesi mekânsal gelişimine daha entegre bir şekilde katkıda bulunmasını sağlayacağı yönünde hemfikirdir. Şırnak Üniversitesi'nin kentle daha etkin bir bütünleşme süreci içerisinde olması gerekliliği hem kentin mekansal gelişimi için hem de üniversitenin kendi iç dinamikleri için önemlidir.

5.2 Öneriler

Sınır kentlerde mekansal kalitenin güçlendirilmesi bir yandan kentlerin sınır ötesi işbirlikteliğini pekiştirirken, ülkelerarası doğal, kültürel ve ekonomik kaynakların sürdürülebilirliğini de teminat altına almaktadır. Üniversiteler sahip oldukları bilimsel, kültürel, ekonomik altyapısı ile sınır kentlerin sınır ötesi işbirliklerinde öncü role sahip kentsel donatı öğreleri olarak, buldukları kentlerin kentsel gelişmesini sosyo-kültürel ve ekonomik yönlerden teşvik ederek, sağlıklı kentleşme sürecini de yönlendirmektedir. Sınır kentlerin bulunduğu coğrafyaya ait doğal kaynaklar uluslararası anlaşmalarla yönlendirilmekte olup, doğal kaynakların üniversite odaklı yerelden yerinde verilecek akılcı işbirliğine dayalı arazi kullanım kararlarıyla sürdürülebilirliği sağlanmış olacaktır. Akılcı doğal kaynaklarının kullanımı ve diğer kente ve bulunduğu coğrafyaya etkisi olan sınır ötesi işbirliktelikleri için, üniversitelerin de kurum olarak dahil olduğu kentlerinin ekonomik, sosyo-kültürel ve mekânsal gelişiminde yetkili aktörlerle birlikte çok paydaşlı bir yaklaşımın benimsenmesi ve üniversitenin bu süreçte etkin bir rol oynaması

gerekmektedir. Zira üniversite ve kent arasında sağlanan iletişimin artması ile beraber kentlilerin de kentin gelişimine ve sürdürülebilirliğe dair motivasyon seviyeleri artmaktadır. Bu sebeple paydaşlar arası işbirliğiyle kentin kamu alanlarından sağlayacağı fayda artar ve toplum bilinci yüksek duyarlı bireylerin artması sağlanabilir.

Şırnak Üniversitesi ile Şırnak kentine sınırdaş olan Irak'ta bulunan üniversiteler arasında gerçekleştirilebilecek işbirliği, her iki sınırda bulunan şehirlerin kalkınmasına katkı sağlayabilecek niteliktedir. Dünyanın birçok yerinde özellikle Avrupa ve Amerika'da çok sayıda üniversitede bulunan "Sınır Bölgeleri Araştırma Birimi" adı altında kurulan bölüm veya çalışma programları ile sınır kentler üniversiteler için özel bir çalışma konusu haline gelmiştir. Literatürde bulunan sınır kentler arasında kalkınma öncelikli ve üniversite odaklı öneriler bu çalışmalardan esinlenilerek oluşturulmuştur.

Yapılan anket değerlendirmeleri ve incelenen veriler neticesinde çalışma alanına ilişkin üniversitenin kente olan katkısının artırılması için

- Üniversitenin kent ve bölgenin sahip olduğu potansiyellerinin araştırılması sonucu uzmanlaşma alanlarını belirlemesi ve uzmanlaşma alanındaki çalışmalarını yoğunlaştırması, bu alanda akademik faaliyetlerini arttırması ile üniversitenin misyonunu yaygın olarak genişletmesi ve kent ekonomisine uzmanlaşma alanında katkı sağlaması.
- Kentin imar planları, gelişim planları ve stratejik planları Şırnak Belediyesi ve Valiliği tarafından hazırlanmaktadır. İmar planlarının hazırlanması aşamasında Şırnak Üniversitesi ile yapacağı müzakereler sonucunda bütüncül bir planlama yaklaşımı yakalayıp, kent ve üniversitenin kopuk gelişmesinin önüne geçilmesi.
- Üniversitenin kentin diğer paydaşları ile beraber kentin tarihi değerlerinin korunması, doğal ve kültürel değerlerin tanıtılması ve çevre duyarlılığını geliştirmesi ile kentin gelişmesine olanak sağlaması.
- Üniversitenin kentin bir sınır kent olarak bölgenin kültürünü ve ekonomisini araştırmak, aynı zamanda sınır kentlerinin karşılaştığı özgül sorunları inceleyerek çözüm önerileri üretmek.

önerileri belirtebiliriz.

6. KAYNAKLAR

- Akengin, H. ve Kaykı, A., 2013. Şehirleşme Üniversite İlişkinine Bir Örnek: Gazimağusa. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 28, 501-525
- Alegria, T., 2006, The Cross-Border Metropolis Hypothesis: Intra-Urban Structure Of Neighboring Cities, Tijuana (Mexico) And San Diego (Usa), *Faculty Of The School Of Policy, Planning, And Development University Of Southern California, California*.
- Altan, S., 2020, Cumhuriyet Dönemi Kentsel Kalkınma Çalışmaları: Iğdır Örneği (1925-1955), *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 39 (67), 625-644 .
- Anderson, J., ve O' Dowd, Liam., 1999, Borders, Border Regions and Territoriality: Contradictory Meanings, Changing Significance, *Regional Studies Association*, 33(7), 593-604.
- Artvinli, E., 2019, 2. *Uluslararası Coğrafya Eğitimi Kongresi Bildiriler Kitabı*, Eskişehir.
- Ak, S., 2007, Üniversite Kampüslerinde Tasarım Kriterlerinin ve Yerleşim Sistemlerinin Büyüme ve Gelişme Olanakları Bağlamında İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.
- Alp, A., 2020, Üniversite Ve Sosyal Değişme, *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 2, 224-240.
- Arap, S., 2010, Türkiye Yeni Üniversitelerine Kavuşurken: Türkiye'de Yeni Üniversiteler ve Kuruluş Gereççeleri, *Ankara Üniversitesi Siyasi Bilimler Fakültesi Dergisi*, 65/1, 1-30.
- Arap, S., 2015, Üniversite-Kent Etkileşiminden Beklentiler, *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 17-18, 105-119.
- ATİK, H., 1999, Üniversitelerin Yerel Ekonomiye Katkıları: Teori ve Erciyes Üniversitesi Üzerine Bir Araştırma, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15, 99-109.
- Bindal, A. 2022, Üniversitelerin Kent Ekonomisine Katkılarını Arttırmada Misyon Farklılaşması Ve Uzmanlaşmanın Önemi, Yüksek Lisans Tezi, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Konya.
- Birkan, G. 1972, Türkiye'de Yüksek Öğretim Yatırımları, *Mimarlık Dergisi*, 12, 49-57.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K., E., Akgün, E., Ö., Karadeniz, Ş., Demirel, F., 2017, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, *Pegem Akademi*, Ankara.
- Chavez, J., 2000, Socio-Spatial Dynamics And Urban Morphology Of A Northern Mexican Border City: The Case Of Ciudad Juarez, Chihuahua, 1990-1995, *The University Of Arizona, Department Of Geography And Regional Development, Arizona*.

- Ceyhan, S.M., ve Güney, G., 2011, Bartın Üniversitesi'nin Bartın İl'inin Ekonomik Gelişimine 20 Yıllık Projeksiyonda Katkılarının Değerlendirilmesi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(21), 183-207.
- Çağlayandereli, M. ve Güleş, H., 2013, Üniversite Kenti Markasının Sosyolojik Analizi, *KBAM 4. Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar Ağı Sempozyumu*, 28-30 Kasım 2013, Mersin, 727-745.
- Çelik, S., 2020, Kilis'te Kentleşme, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 71(13), 179-187.
- Çınar, E., 1998, Üniversite Kampüs Planlaması ve Tasarımı Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul
- Çiftçi, Ç., 2016, "Kentsel Sosyal Donatıların Yer seçimi", Kentsel Planlama Ansiklopedik Sözlük(Ed. Ersoy Melih), *Ninova Yayınları*, İstanbul.
- Çelik, İ., 2021, Suriyelilerin Sınır Kentlerdeki Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 37, 4786-4823.
- Demir, N., 2021, Üniversite-Kent İlişkisi Üzerine Bir Araştırma: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Örneği, *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 72-90.
- Erçevik, B., 2008, Üniversitelerde Sosyal Mekan Kullanımlarının İncelenmesi: Kent Üniversitesi, Kent İçi ve Kent Dışı Kampüsler, Yüksek Lisans Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.
- Ergun, C., 2014, Üniversite ve Kent İlişkisi Üzerine Görüşler: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 216 – 237.
- Erkman, U., 1990, Büyüme ve Gelişme Açısından Üniversite Kampüslerinde Planlama ve Tasarım Sorunları, *İTÜ Mimarlık Baskı Atölyesi*, İstanbul.
- Erkut, G., Baypınar, M. B., Özgen, C., & Gönül, D. (2009), Batı Marmara Bölgesi'nde stratejik gelişme ve sınır ötesi işbirliği, *İTÜ Dergisi/a*, 7(2), 114-127.
- Florax, R. J. G. M., 1987, The regional economic role of universities: The dark side of universities. Twente, Nedherland: University of Twente, *Center for Higher Education Policy Studies*
- Görkemli, N.U., 2009, Selçuk Üniversitesi'nin Konya Kent Ekonomisine Etkileri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 170-186
- Goddard, J ve Vallance, P., 2013, *The university and the city*, London
- Gültekin, N., Çelik, A. ve Nas, Z., 2008, Üniversitelerin Kuruldukları Kent'e Katkileri, *Eletronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, 264-269.
- Günerhan, S., Günerhan, H. 2016. "Türkiye İçin Sürdürülebilir Üniversite Modeli," *Mühendis ve Makina*, 682 (57), 54-62.

- Gürsoy, M., 2018, Bir Kentsel Gelişme Dinamiği Olarak Üniversiteler: Adıyaman Kenti Ve Adıyaman Üniversitesi Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma, *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Mersin.
- Gürsoy, M., ve Erjem, Y., 2019, Kent Perspektifinden Ekonomik Boyutuyla Üniversite Algısı: Adıyaman Örneği, *İdealkent Yayınları*, 27, 679-713.
- Hausman, V., ve Rubio, M., 2019, Affordable housing in border cities: The work of Esperanza, de Mexico in Tijuana, *The International Journal of Urban Policy and Planning*, 88, 76-82.
- Hautum, H. V., 2005, The Geopolitics of Borders and Boundaries, *Geopolitics*, 10:672–679.
- Hüseyini, İ., 2018, Habur Sınır Kapısı ve Şırnak Ekonomisi, *Gece Akademi*, Ankara.
- Işık, Ş., 2008, Türkiye’de Üniversitelerin Kentleşme Üzerine Etkileri, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10/3, 159-181.
- İtez, Ö., 2017, Şırnak Üniversitesi Kampüsü
- Kang, Y. ve Jiang, J., 2020, Revisiting the innovation systems of cross-border cities: the role of higher education institution and cross-boundary cooperation in Hong Kong and Shenzhen, *Journal Of Higher Education Policy And Management*, 42(2), 213–229.
- Karataş, M., 2002, Üniversitelerin sosyo-ekonomik gelişmedeki rolü ve önemi (Muğla Üniversitesi örneği), Doktora Tezi, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla* 15- 50, Muğla.
- Kaya, F., 2007, *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nin Ağrı'nın Sosyo-Ekonomik Yapısına Etkileri ve Kentin Üniversite Algısı*, Ankara.
- Kaya, G., 2014, Adıyaman Üniversitesi'nin Kentsel Mekân Ve Sosyal Çevre Üzerindeki Etkisi, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7/16, 232-260.
- Keleş, R., 1972, Yerleşme Kararları Açısından Büyük Kent Dışı Üniversiteler Soeunu, *Mimarlık Dergisi*, 12, 25-35.
- Koç, E., 2014, Üniversite kampüslerinin çevresel sürdürülebilirliği: Pratik bir değerlendirme aracı, Yüksek Lisans Tezi, *Ortaoğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*, Kıbrıs.
- Krucken, G., ve Meier, F., 2006, Turning the University into an Organizational Actor, *Globalization and Organization: World Society and Organizational Change*, 241-257.
- Kuyrukçu, Z. ve Alkan, A., 2021, Üniversitelerin Şehir İçi Yer Seçimine Yönelik Metodolojik Bir Yaklaşım, *Ampirik Araştırma*, 3(11), 649-670.

- Kuyrukçu, Z. ve Alkan, A., 2020, Üniversitelerin Kuruluş Yeri Seçiminin Ahp Ve Topsis Yöntemleri Kullanılarak Değerlendirilmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 69(13), 625-638.
- Kuzgun, M., ve İncili, Ö.F., 2023, Sınırın Tarihi ve Coğrafi Yansımaları: Kilis Örneği. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 11(34), 390-421.
- Leontidou, L. Afouxenidis, A., Donnan, H., Matias-Ferreira, V., Garcia, A., Zago, M., 2001, Border Cities and Towns: Causes of Social Exclusion in Peripheral Europe, *Laboratory & REM & Research on Europe and the Mediterranean*, Lesvos.
- Marten, R., ve Boano, C., 2017, Checkpoint urbanism: Violent infrastructures and border stigmas in the Jua' rez border region, *Urban Studies*, 59(3), 526–547
- Martin, S., Aragão, O. ve Neto, M.S., 2007, The Impact of University Campuses on Disperse Urban Contexts: Case Study of Brasillia, Brazil, *Lincoln Institute of Land Policy*, 1-24.
- Namvar, N., A., ve Elnokaly ve Mills, G., 2019, The Role Of A University In City Transformation, *Proceedings of the 12th Space Syntax Symposium*, 497-510.
- Nkomo, M., 2007, Rural-based universities in South Africa Albatrosses or potential nodes for sustainable development?, *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 8(2).
- Nugent, P., 2012, Border Towns and Cities in Comparative Perspective, *A Companion to border studies*, 557-572.
- Okyar, M.C., Anıt, Y., 2017, Şırnakta Kentleşme ve Altyapı, *Şırnak 2023 Vizyon Çalıştayı*, 179-205.
- Özbay, Ö., 2013, Üniversite Ve Sosyal Çevresi: Niğde Üniversitesi ve Niğde, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 1-63.
- Özdemir, A., 2018, Silopi ile Zaho Arasında İlim Elçisi Olan Âlimler, *Üç Ülkenin Kavşağında Uluslararası Silopi Sempozyumu*, 241-254.
- Özgür, M. ve Vural, Ç., 2021, “Tek Devlet, İki Sistem” Politikası Çerçevesinde Hong Kong’un Statüsünün Analizi. *Mülkiye Dergisi*, 45 (4),878-911.
- Öztürk, N., 2009, Üniversite kampüs yapıları ve üniversite-kent ilişkisi, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.
- Sağır, A. ve Dikici, E., 2011, Yeni Göçmenlik Mekânları Olarak Yeni Kurulan Üniversiteler: Ordu Üniversitesi Örneğinde Öğrencilerinin Bütünleşme Sorunları, *ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3, 217-251.
- Sargın, S., 2005, Üniversitelerin Şehirleşmeye Etkileri, *Fakülte Kitapevi*, Isparta.

- Savicheva, E. ve Chesnokova, O. (2017), 'The Role of Universities in the Modern World, *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 144, 677-679.
- Sönmez, A., 1972, Üniversitenin Toplumdaki Rolü, *Mimarlık Dergisi*, 12, 41-43.
- Sönmezler, K., 2003, Modern Mimarinin Kentsel Deney Alanı: Üniversite Tasarımı, Yüksek Lisans Tezi, *Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.
- Söylemez, E. ve Varol, Ç. (2020), Sınır Bölgelerinde Sosyo-Mekânsal Etkileşim ve Yönetişim: Türkiye Örneği, *İdeal Kent*, 29, 140-172.
- Şırnak Belediyesi, 2012, 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı Plan Açıklama Raporu, 1-91
- Şırnak Belediyesi, 2021, 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı Plan Açıklama Raporu, 1-5
- Şuben, R., 1980, "Türkiye'de Yüksek Öğrenim Kurumlarının Dağılımı ve Planlarının Karşılaştırılması", Diploma Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi*, İstanbul.
- Tanç, Ş., Tanç, A., Çardak, D., Yağlı, İ., 2022, Türkiye'deki Üniversitelerin Sürdürülebilirlik Çalışmalarının İncelenmesi, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 66, 83-100.
- Tetik, A.D., 2013, Üniversite Kampüsleri Tasarım Kriterlerinin Türkiye'de 2006 Sonrası Yeni Kurulan Devlet Üniversitelerinde İrdelenmesi, *Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Tekeli, 2003, Dünya'da ve Türkiye'de Üniversite Üzerinde Konuşmanın Değişik Yolları, *Toplum ve Bilim Dergisi*, 97, 123-143.
- Top, M., 2009, Şırnak Kültür Envanteri, *Anıt Matbaa*, Ankara
- Toprak, M.A., 2021, Üniversite Bölgeleri: Türkiye'de Üniversiteler Arası İş Birliği, *International Journal of Geography and Geography Educatio (IGGE)*, 44, 203-207.
- TUIK, 2023, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları; URL: <https://cip.tuik.gov.tr/?il=73> [Ziyaret Tarihi: 5 Mayıs 2023].
- Turner, P. V. 1984. Campus: An American planning tradition, New York: Architectural History Foundation, M.I.T. Press.
- Tümertekin, E. 1973, Türkiye'de Şehirleşme ve Şehirsal Fonksiyonlar, *İstanbul Üniversitesi Yayınları*, İstanbul.
- Türeyen, M., 1999, Üniversite Yapıları, *Dokuz Eylül Yayınları*, İzmir.
- Uçar, O.K., ve Özdemir, O., 2022, Üniversitelerde Sürdürülebilirlik Faaliyetleri Ve Raporlama Örnekleri, *Muhasebe ve Maliye Dergisi*, 5(1), 13-30.

Yavuzçehre, P., 2016, Üniversitelerin Kentlerine Etkileri: Denizli Pamukkale Üniversitesi Örneği, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21/1, 235-250.

Yaşın, A., 2013, Nuh Peygamber Tufanı ve Cudi Dağı, *Kent Işıkları*, İstanbul.

Yıldız, Y.B., 2014, University Campuses As Places Of Potential Publicness: Exploring The Political, Social And Cultural Practices In Ege University, Doktora Tezi, *İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü*, İzmir

Yulu, A., ve Doldur, H., 2023, Iğdır'da Şehirsel Gelişme ve Mekânsal Değişim, *Coğrafya Dergisi*, 46, 1-18.

Yüce, Ş., 2019, Yatırımlarda Vergisel Teşvikler: Güneydoğu Anadolu Bölgesi Değerlendirmesi Şırnak İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Bilecik.

YÖK, 2023, Öğrenci istatistikleri, URL: <https://istatistik.yok.gov.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 20 Ocak,2023].

İnternet Kaynakları

URL1:<https://www.universityaffairs.ca/features/feature-article/universities-playing-big-role-development-cities/> [Ziyaret Tarihi: 12 Ağustos 2023].

URL2:<http://www.sirnak.bel.tr/> [Ziyaret Tarihi: 5 Mayıs 2023].

URL3:https://www.iletisim.gov.tr/turkce/yerel_basin/detay/sirnakta-yeni-petrol-sahasi-acildi [Ziyaret Tarihi: 10 Ağustos 2023].

URL4: <https://www.sdsu.edu/> [Ziyaret Tarihi: 12 Ağustos 2023].

URL5: <https://www.uabc.mx/> [Ziyaret Tarihi: 12 Ağustos 2023].

URL6:<https://dreambig.com.tr/universiteler/danimarka/university-of-southern-denmark-sdu> [Ziyaret Tarihi: 12 Ağustos 2023].

URL7: <https://www.uni-flensburg.de/en/> [Ziyaret Tarihi: 12 Ağustos 2023].

URL8:<https://www.ru.nl/english/education/masters-programmes/international-masters-students/country-specific-information-in-your-own-language/turkish-students-2/> [Ziyaret Tarihi: 13 Ağustos 2023].

URL9:<https://www.usnews.com/education/best-global-universities/radboud-university-nijmegen501519#:~:text=Radboud%20University%20Nijmegen%20Rankings,widely%20accepted%20indicators%20of%20excellence>. [Ziyaret Tarihi: 13 Ağustos 2023].

URL10: <https://www.hku.hk/> [Ziyaret Tarihi: 13 Ağustos 2023].

URL11:<https://esgnews.com/the-university-of-hong-kong-fudan-university-and-the-university-of-sydney-join-forces-to-strengthen-sustainability-research-and-education/> [Ziyaret Tarihi: 20 Ağustos 2023].

URL12:<http://www.igdir.edu.tr/haber/universitemiz-ile-serka-arasinda-zengezur-koridoru-calistayi-protokolu> [Ziyaret Tarihi: 22 Ağustos 2023].

URL13:<https://www.trthaber.com/haber/guncel/kiliste-goc-calismalari-sempozyumu-basladi-689877.html> [Ziyaret Tarihi: 4 Eylül 2023].

URL14: https://kilis.edu.tr/en/icerik_uyuru.php?uyuru_ust_id=1595249856 [Ziyaret Tarihi: 4 Eylül 2023].

URL15:<https://web.uoz.edu.krd/> [Ziyaret Tarihi: 4 Eylül 2023].

EKLER**EK-1** Çalışmada Kullanılan Esnaf Anket Föyü.

1.YAŞINIZ	<ol style="list-style-type: none"> 1. 18-24 2. 25-30 3. 31-40 4. 40+
2.CİNSİYETİNİZ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kadın 2. Erkek
3.ÖĞRENİM DURUMUNUZ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Okur-yazar değil 2. İlkokul mezunu 3. Ortaokul mezunu 4. Lise mezunu 5. Yüksekokul mezunu 6. Üniversite mezunu 7. Lisansüstü
3.NERELİSİNİZ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Şırnak 2. Diğer (.....)
KAÇ YILDIR ŞIRNAK'TA YAŞIYORSUNUZ	<ol style="list-style-type: none"> 1. 1-5 yıl 2. 5-10 yıl 3. 10-15 yıl 4. 15-20 yıl 5. 20 +yıl
4.HANGİ TİCARİ SEKTÖRDESİNİZ	<ol style="list-style-type: none"> 1. İmalat ve Tamirat Grubu 2. Gıda 3. Ulaştırma 4. Dinlenme, Barınma, Eğlence 5. Giyim Kuşam
5.İŞYERİNİZ HANGİ BÖLGEDE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hastane Civarı 2. Belediye Civarı 3. Kent Meydanı Civarı 4. Tümen Civarı
6.KAÇ YILDIR ŞIRNAK'TA YAŞIYORSUNUZ	<ol style="list-style-type: none"> 6. 1-5 yıl 7. 5-10 yıl 8. 10-15 yıl 9. 15-20 yıl 10. 20 +yıl

ŞIRNAK'TA ORTALAMA OLARAK AYLIK KAZANCINIZ NE KADAR	<ol style="list-style-type: none"> 1. 4250-5000 2. 5001-7000 3. 7001-12000 4. 12001+
KENT GENELİNDE BULUNAN MEVCUT SOSYO-KÜLTÜREL FAALİYETLERİ (konser, tiyatro, spor vb.) YETERLİ BULUYOR MUSUNUZ?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yeterli 2. Yetersiz 3. Kısmen Yeterli
ŞIRNAK'TA ÜNİVERSİTE KURULMUŞ OLMASINI OLUMLU KARŞILIYOR MUSUNUZ?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hiç memnun değilim 2. Kısmen memnunum 3. Memnunum 4. Çok memnunum
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİNİN SUNDUĞU İMKÂNLARIN HERHANGİ BİRİNDEN YARARLANDINIZ MI?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Evet 2. Hayır <p>Evet ise;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Eğitim/Araştırma 2. Sosyal aktivite 3. İstihdam
11.ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİNDE OKUYORSANIZ/ÇALIŞIYORSANIZ TERCİH SEBEBİNİZ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Eğitim kalitesinin iyi olması 2. Maddi sebepler 3. Arkadaşlarımın/yakınlarımın Şırnak üniversitesinde okuması 4. Memleketime yakın 5. Şırnak'ta Yaşam şartlarının iyi olması 6. Diğer (.....)
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİNİN KENTE OLUMLU ETKİLERİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Evet 2. Hayır <p>Evet ise;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sosyal-kültürel 2. Ekonomik 3. Kentleşme

ÜNİVERSİTE KURULDUKTAN SONRA GELİRİNİZDE DEĞİŞİKLİK OLDUMU	1. Evet 2. Hayır		
ÜNİVERSİTE İLE KENTTEKİ TİCARET, SANAYİ VE TARIMA DAYALI AR-GE (araştırma-geliştirme) FAALİYETLERİNİ YETERLİ BULUYORMUSUNUZ	Üniversite-ticaret	Üniversite-Sanayi	Üniversite-Tarım
	1.Yeterli 2.Yetersiz 3.Kısmen Yeterli	1.Yeterli 2.Yetersiz 3.Kısmen Yeterli	1.Yeterli 2.Yetersiz 3.Kısmen Yeterli
ŞIRNAK İLİNİN BİR SINIR KENT OLMASINI NASIL BULUYORSUNUZ?	1. Avantajlı 2. Dezavantajlı Avantajlı buluyorsanız hangi açıdan avantajlı olduğunu düşünüyorsunuz 1. Ekonomi 2. Sosyo-kültürel 3. Kentsel gelişme		
SINIRDA BİR KENT OLMANIN AVANTAJLARINI EN ÇOK NE ZAMAN GÖRDÜNÜZ	1. 1900-2000 arası 2. 2001-2005 arası 3. 2006-2010 arası 4. 2010-2019 arası 5. 2020 ve sonrası		
18.KENTTE GÜVENLİK PROBLEMİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ?	1. Evet (.....) 2. Hayır(.....) Evet ise; 1. Afet/acil durum 2. Terör 3. Adli suçlar (hırsızlık/gasp)		

EK-2 Çalışmada Kullanılan Öğrenci, Akademik/İdari Personel Anket Föyü

1.YAŞINIZ	5. 18-24 6. 25-30 7. 31+
2.CİNSİYETİNİZ	3. Kadın 4. Erkek
3.ÖĞRENİM DURUMUNUZ	8. İlkokul mezunu 9. Ortaokul mezunu 10. Lise mezunu 11. Yüksekokul mezunu 12. Üniversite mezunu 13. Lisansüstü
4.ÜNİVERSİTE OKUYORSANIZ KAÇINCI SINIF SINIZ	6. Birinci Sınıf 7. İkinci Sınıf 8. Üçüncü Sınıf 9. Dördüncü Sınıf 10. Lisansüstü
5.ÜNİVERSİTEYE BAŞLAMADAN ÖNCE BULUNDUĞUNUZ İL	3. Şırnak 4. Diğer (.....)
6.KAÇ YILDIR ŞIRNAK'TA YAŞIYORSUNUZ	11. 1-5 yıl 12. 5-10 yıl 13. 10-15 yıl 14. 15-20 yıl 15. 20 +yıl
7.ŞIRNAK'TA NEREDE KALİYORSUNUZ	5. Devlet yurdu 6. Özel yurt-pansiyon 7. Otel 8. Ev
8.ŞIRNAK'TA HANGİ BÖLGE DE YAŞIYORSUNUZ	5. Hastane Cıvarı 6. Belediye Cıvarı 7. Kent Meydanı Cıvarı 8. Tümen Cıvarı
9.ÇALIŞIYOR MUSUNUZ?	1. Evet 2. Hayır

10.ÇALIŞIYORSANIZ HANGİ SEKTÖRDESİNİZ?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Özel sektör-vasıflı 2. (avukat, mimar, doktor vb) 3. Öğrenci 4. Esnaf 5. Hizmet sektörü (kamu/ özel)
11.ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİNDE OKUYORSANIZ/ÇALIŞIYORSANIZ TERCİH SEBEBİNİZ	<ol style="list-style-type: none"> 7. Eğitim kalitesinin iyi olması 8. Maddi sebepler 9. Arkadaşlarımın/yakınlarımın Şırnak üniversitesinde okuması 10. Memleketime yakın 11. Şırnak'ta Yaşam şartlarının iyi olması 12. Diğer (.....)
12.ÜNİVERSİTEDEN KENT MERKEZİNE NE SIKLIKLA GİDİYORSUNUZ	<ol style="list-style-type: none"> 3. Günlük 4. Haftada birkaç kez 5. Ayda birkaç kez 6. Yılda birkaç kez
13.ÜNİVERSİTE YURTT/EV YAŞAM ALANI ARASINDAKİ ERİŞİMİNİZ KAÇ DAKİKA SÜRÜYOR	(.....) Dakika
14.ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİNİN KENTE OLUMLU ETKİLERİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ?	<p>Evet ise;</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Sosyal-kültürel 5. Ekonomik 6. Kentleşme <p>NASIL;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2..... ... 3..... ...
15.KENT GENELİNDE BULUNAN MEVCUT SOSYO-KÜLTÜREL İMKÂN LARI YETERLİ BULUYOR MUSUNUZ?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yeterli 2. Yetersiz 3. Kısmen Yeterli
16.ÜNİVERSİTE İÇİNDE YAPILAN SOSYO-KÜLTÜREL ÇALIŞM ALARI YETERLİ BULUYOR MUSUNUZ?	<ol style="list-style-type: none"> 6. Yeterli 7. Yetersiz 8. Kısmen Yeterli

17.ŞIRNAK'TA ORTALAMA OLARAK AYLIK GİDERİNİZ NE KADAR	<ol style="list-style-type: none"> 1. 800-1500 2. 1600-2400 3. 2500-4250 4. 4250+
18.KENTTE GÜVENLİK PROBLEMİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ?	<ol style="list-style-type: none"> 3. Evet (.....) 4. Hayır(.....) <p>Evet ise;</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Afet/acil durum 5. Terör 6. Adli suçlar (hırsızlık/gasp)
19.ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ'NİN KENT İLE OLAN İLİŞKİSİNDEN BEKLENTİNİZ NEDİR?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sosyo-kültürel Aktivitelerin artması 2. Ekonomik kalkınmayı geliştirmesi 3. Teknoloji ve Ar-Ge çalışmalarının artması 4. Sanayileşmeyi hızlandırması 5. Hepsi 6. Diğer (.....)
20. KAMPÜSÜN YER SEÇİMİNİ NASIL BULUYORSUNUZ? KISACA FİKİRLERİNİZİ BEYAN EDER MİSİNİZ?	

